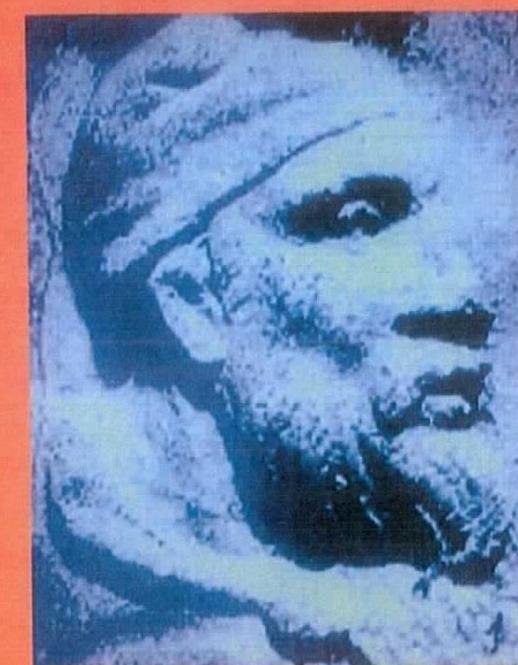

Revista de Ştiinţe Militare

Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România

Nr. 1 (12)
Anul VII, 2007

Revista
de
Științe Militare

***Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România***

Nr. 1 (12)
Anul VII, 2007

*Responsabilitatea integrală a asumării intelectuale
a articolelor trimise redacției aparține autorilor*

C U P R I N S

• Globalizarea securității.....	5
<i>General locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
• Impactul globalizării asupra securității naționale a României	10
<i>Comandor prof. univ. dr. Florian RÂPAN</i>	
• Despre cercetarea științifică fundamentală în domeniul științei militare.....	16
<i>Contraamiral fl. (r.) prof. univ. dr. Marius HANGANU</i>	
• Accelerarea procesului de globalizare – consecință a dominației SUA	20
<i>Prof. univ. dr. Emil ION</i>	
<i>Lector univ. dr. Dorel BUŞE</i>	
• Globalizarea culturală și securitatea unei națiuni.....	33
<i>Gl. bg. (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA</i>	
<i>Lt. col. lector univ. dr. Mihail ANTON</i>	
• Forțele Terestre pe calea transformării și modernizării	40
<i>General bg. prof. univ. dr. Visarion NEAGOE</i>	
• Contribuția secției militare din Academia Oamenilor de Știință din România la impulsionarea dezvoltării științei militare românești și modul cum este percepătă pe plan intern și internațional	49
<i>Contraamiral fl. (r.) prof. univ. dr. Marius HANGANU</i>	

• Rolul acțiunilor energoinformaționale în extinderea capacitateilor cognitive și psihotronice ale organismului uman	53
<i>Ing. drd. Marius ARGHIRESCU</i>	
• Globalizare și integrare euroatlantică.....	58
<i>Dr. Petre DUTU</i>	
• Considerații privind conducerea activităților militare la nivel strategic	77
<i>Comandor Ion DUMITRAȘCU</i>	
• Organizația bazată pe cunoaștere și războiul bazat pe cunoaștere.....	85
<i>Prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
<i>Maria PRIOTEASA</i>	
• Evaluarea capabilităților unei forțe navale	94
<i>Prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
• „Globalizarea” – prezență activă în preocupările editoriale din România	103
<i>Col. drd. Iulian-Robert VÂȚĂ</i>	
<i>Lt. col. (r.) drd. Ovidiu-Dănuț CĂLUGĂRESCU</i>	

GLOBALIZAREA SECURITĂȚII

***General-locotenent prof.univ.dr. Teodor FRUNZETI
– Șeful Statului Major al Forțelor Terestre –***

O denumire nouă pentru un fenomen vechi

De la prima întrebuițare a termenului¹ de globalizare, în 1962, acesta a trecut de la un jargon specializat la un adevărat clișeu, pe care mulți îl utilizează fără a-i cunoaște adevărul conținut. Acesta este unul dintre termenii căruia persoane diferite îi atribuie înțelesuri foarte diverse și care cu o frecvență ciclică, trezește multă pasiune atât în rândul mass-mediei internaționale, cât și al diferitelor organizații neguvernamentale, politicienilor și al publicului larg.

Din perspectivă istorică, putem aprecia că au existat patru motive care au determinat oamenii să-și părăsească orizontul lor îngust local și să încerce să descopere o lume nouă: dorința de cucerire, spre a-și consolida securitatea fizică individuală sau de grup și pentru a-și amplifica puterea politică; dorința de prosperitate, ca urmare a impulsului firesc și specific fiecărui om de a-și asigura o viață mai bună; **prozelitismul**, în încercarea de a răspândi cuvintele divinității, indiferent care este acesta, și de a-i converti pe alții la propria credință; **curiozitatea** care ține de structura de bază a naturii umane, al cărui specific ne determină să aflăm, pe cât posibil, cât mai multe despre ceea ce ne înconjoară.

În consecință, principalii agenți ai globalizării au fost la început militarii, neguțătorii, predicatorii și aventurierii ale căror încercări sunt cunoscute încă din antichitate, atât în scrierile istoricilor, cât și în epopeile lăsate moștenire de marii autori din literatura universală.

Din timpul Imperiului Roman, când *Pax Romana* era starea dezirabilă de pace generalizată, care ar fi trebuit să demonstreze superioritatea unei civilizații bazate pe lege, dar în egală măsură și pe forță militară, trecând în urmă cu doar două secole prin *Pax Britannica*, construită pe supremația puterii industriale, și ajungând la *Pax Americana* de astăzi. Superputerile vremii respective, fie că s-au

numit Roma, Marea Britanie sau SUA, au avut tendința de a modifica natura interdependenței specifice unui anumit tip de ordine internațională.

În ziua de azi, cea mai puternică forță care poate răspândi ideile democrației și ale drepturilor omului în întreaga lume este revoluția în tehnologia informației, accesul liber la informație favorizând realizarea concomitentă a legăturilor emoționale și politice. Astfel, evenimente tragice, precum cele de la 11 septembrie 2001, au creat instantaneu un val de compasiune în sprijinul națiunii americane, aşa cum devastatorul tsunami de la sfârșitul anului 2004 a produs, de asemenea, o reacție de solidaritate umană în întreaga lume, greu de imaginat nu cu mult timp înainte.

Politologii iau în considerație două posibile tendințe de evoluție a procesului globalizării: una optimistă și alta pesimistă. Conform scenariului optimist, suveranitatea națională va fi din ce în ce mai restrânsă, pe măsură ce globalizarea piețelor și a civilizațiilor va depăși frontierele geopolitice de astăzi și va eroda puternic identitatea națională, creând *cetăjeni globali*, care vor asimila interesele generale ale întregii umanități.

Celălalt scenariu, bazat pe *teoria realistă*, prognozează că statele vor exacerba competiția în care sunt angajate, tocmai datorită fenomenului globalizării, încercând să preia controlul asupra noilor tendințe.

Această competiție va reconfigura distribuția mondială a puterii, ducând la creșterea bogăției și stabilității unora dintre state și, dimpotrivă, la săracirea mai accentuată și la creșterea instabilității în țările deja sărace, astfel încât decalajele dintre țările bogate și cele sărace se vor accentua.

Globalizarea și ordinea internațională actuală

Prezentul demers științific se concentrează în continuare asupra a două întrebări cheie. *Există sau nu un tip distinct de ordine în lumea de după Războiul Rece?* - interesându-ne, evident, și elementele ei principale. Dacă există această ordine, *ar trebui sau nu definită în termenii globalizării?*

După o decadă și jumătate din era începută după Războiul Rece, este timpul să ne întrebăm dacă există, de fapt, ceva de genul acestui nou-apărute ordini. Există în cadrul politiciei internaționale un tipar suficient de distinct, încât să se diferențieze de un altul, existent înainte de sfârșitul Războiului Rece?

Acest lucru implică nevoia unei descrieri a perioadei prezente, care ne poate da informații substanțiale despre cum funcționează, (nu numai despre limitele sale, nedeterminate clar din punct de vedere cronologic), aşa numita *perioadă de după Războiul Rece*, care sugerează doar faptul că urmează acestuia. Pentru a înțelege perioada actuală, este necesar să știm mai mult decât că este o fază ulterioară Războiului Rece.

O altă întrebare este dacă ordinea contemporană poate fi înglobată în imaginea globalizării. Există în prezent o polemică intensă privind înțelesul exact, gradul de noutate și dimensiunea globalizării. Nu este însă pus sub semnul îndoelii faptul că transformarea este un progres, chiar dacă anumiți analiști nu sunt de acord asupra importanței care ar trebui să i se atribuie și nici asupra faptului dacă schimbarea este sau nu bine-venită. Dar, dacă ne aflăm, într-adevăr într-un anumit stadiu al globalizării, este oare acesta un simplu aspect printre multe altele aparținând ordinii de după Războiul Rece? Sau este atât de important pentru înțelegerea actualei ordini, încât ea poate fi definită în termenii acestui stadiu? Este ordinea contemporană, mai presus de toate, o ordine globalizată și, dacă da, ce înseamnă acest lucru în practică?

Studii importante despre ordinea de după Războiul Rece au rămas, din păcate, în stadii incipiente. Suntem prea preocupăți să trăim în cadrul acestei ordini, încât să avem o perceptie reală și asupra perspectivei. Deși de-a lungul timpului, au existat numeroase studii privind aspectele individuale ale ordinii actuale (etnicitatea, identitatea, menținerea păcii, intervențiile umanitare, globalizarea, regionalismul, tranziția economică, democratizarea, integrarea, instabilitatea financiară etc.), ne lipsește totuși capacitatea de a face o evaluare de ansamblu a esenței naturii sale.

În cadrul procesului de analiză a ordinii contemporane trebuie să conștientizăm, în primul rând, cât de mari sunt cerințele și așteptările legate de această ordine internațională astăzi, comparativ cu trecutul. În perioadele de început, interesul privind ordinea internațională era în mare măsură de natură „negativă” și se rezuma la asigurarea că nu prezintă amenințări majore. În prezent, datorită înaltului nivel al integrării și interdependenței, interesul a devenit pozitiv, ordinea internațională fiind o sursă și un producător de bunuri sociale mult mai important decât până acum.

Amenințările transnaționale

Globalizarea este un fenomen multidimensional. *Tehnologia informației* s-a dezvoltat împreună cu alte tehnologii. *Comerțul* se extinde la nivel global, concomitent cu afluxul de capital privat și investiții.

Interdependențele dintre sectoarele economice și cele sociale se manifestă din ce în ce mai pregnant în toate domeniile activității umane. Aceste evoluții creează posibilități reale pentru prosperitatea economică, răspândirea și extinderea libertății politice și promovarea unei mai mari stabilități și securități internaționale. Odată cu aceste efecte pozitive, se manifestă și puternice forțe care acționează în sensul fragmentării sociale, accentuării nivelului critic al vulnerabilităților

entităților statale, creând premisa izbucnirii violenței și conflictelor. Atunci când se manifestă, *crizele economice* au efect de destabilizare globală. Toate aceste implicații ale globalizării au puternice conotații în domeniul securității naționale și internaționale.

În același timp, pe lângă efectele sale pozitive, globalizarea facilitează dezvoltarea și răspândirea la nivel planetar a unor efecte negative. Acestea se întrepătrund și se coreleză reciproc, efectul lor cumulat asupra stabilității și securității internaționale fiind mult mai puternic decât simpla sumă a componentelor lor.

O mare varietate de *amenințări la adresa securității* (*proliferarea armamentelor, criminalitatea organizată, violența etnică și religioasă, terorismul, traficul de droguri*) acoperă acum domenii globale și au devenit mult mai periculoase ca urmare a răspândirii cunoștințelor tehnologice, a accesului facil la unele cuceriri științifice și tehnice, cât și a deplasării rapide și mai puțin controlabile a populației. Aceste evoluții, combinate cu extinderea interacțiunilor economice, contribuie la acutizarea problemelor și resentimentelor care stau la baza amenințărilor la adresa securității. În mod paradoxal, aceste aspecte ale globalizării oferă și noi oportunități de stimulare a creșterii economice, de promovare și răspândire a democrației în întreaga lume, reducând violența unora dintre amenințările actuale.

Pericolul reprezentat de oportunitățile pe care globalizarea le deschide efectelor sale perfide s-a manifestat, în mod clar, la 11 septembrie 2001, când s-a demonstrat fără echivoc eficacitatea organizației teroriste Al-Qaeda în exploatarea noilor tehnologii ale comunicațiilor, vulnerabilitatea rețelelor financiare globale și ușurința cu care se deplasează persoanele suspecte de terorism. Răspunsul pe care comunitatea internațională l-a dat acestor tendințe a beneficiat tot de efectele globalizării, în primul rând, de dezvoltările fără precedent în comunicații și tehnologii militare.

Concluzii

Trăim într-o lume din ce în ce mai complexă, în care actorii globali sunt supuși unor provocări ce vin nu numai din partea egalilor lor, ci și dinspre unele puteri regionale și de nișă, care încearcă să-și creeze un statut superior celui avut în prezent. Aceste sfidări se manifestă în toate domeniile competiției globale – economic, politic, informațional și militar –, în funcție de posibilitățile actorilor implicați, țelul lor suprem fiind sporirea puterii și îmbunătățirea statutului în ierarhia mondială.

Competiția are loc în condițiile globalizării, fenomen obiectiv generat de dezvoltarea economică, în general, și de cea tehnologică, în special. Într-un

adevărat **bombardament informational**, mass-media este principalul vector. De multe ori, aceasta caută însă senzationalul în locul informării corecte, ceea ce generează efecte adverse, *receptorii* aparținând unor culturi și sisteme de valori diferite.

Globalizarea nu s-a extins într-atât, încât să putem vorbi de valori uniformizate și unanim acceptate și nici de un sistem educațional care să creeze o percepție identică a diverselor evenimente. Nici nu trebuie să se ajungă la o asemenea soluție. Din această cauză, informații, care în societățile democratice occidentale nu produc efecte colaterale, făcând parte din rutina activității de informare a publicului larg, în societățile tradiționaliste și închise, produc consternare, mânie și frustrare, fiind considerate atentate la adresa moralei și a valorilor religioase sau naționale.

Toate acestea, coroborate cu accentuarea decalajului dintre nordul bogat și occidentalizat și sudul sărac și tradiționalist, unde, în unele cazuri, structurile și mentalitățile tribale prevalează asupra celor statale-naționale, generează percepții total diferite și chiar adevărate fracturi la nivelul mentalităților comune diferitelor tipuri de societăți. În cele mai multe cazuri, aici trebuie căutate adevăratale cauze ale violenței etnice și religioase din zilele noastre. La acestea se asociază lipsa perspectivei unei vieți mai bune și neputința elaborării unei vizuni politice participative de către promotorii violenței, care prin metode extreme consideră că pot schimba cursul istoriei.

Cu siguranță că nu izolarea și ignorarea forțelor care se manifestă în mediul global și a tendințelor lor de evoluție constituie soluția pentru protejarea indivizilor, grupurilor sociale sau a modelelor de civilizație pe care ei le reprezintă. Dimpotrivă, colaborarea bazată pe dialog și pe respectul pentru orice ființă umană, poate reprezenta o platformă comună de la care să se inițieze dificilul proces de soluționare a multiplelor probleme cu care se confruntă lumea de azi.

IMPACTUL GLOBALIZĂRII ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

Comandor prof. univ. dr. Florian Râpan

Termenul de "securitate" provine din latinescul *securitas-securitatis* și reprezintă "faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentimentul de siguranță pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol"¹. Securitate mai înseamnă și "protecție, apărare"². Securitatea reprezintă, în principiu, „acea stare de fapt care pune la adăpost de orice pericol extern și intern o colectivitate sau un stat oarecare, în urma unor măsuri specifice, ce sunt adoptate și care asigură existența, independența, suveranitatea, integritatea teritorială a statului și respectarea intereselor sale fundamentale"³.

Există securitate atunci când statele estimează că pericolul de a suferi un atac militar, presiuni politice sau constrângeri economice este nul și, din această cauză, ele pot să-și urmeze liber dezvoltarea⁴. În terminologia uzitată de Organizația Națiunilor Unite, conceptele de securitate echivalează cu resursele pe care statele și comunitatea internațională, în ansamblul ei, se sprijină pentru a-și asigura securitatea.

Printre aceste concepte amintim: "echilibrul de forțe", "descurajarea", "securitatea colectivă", "neutralitatea", "nealinieră", "coexistența pașnică", "securitatea comună"⁵.

Securitatea națională este considerată aproape invariabil, ca principală preocupare a fiecărui stat, iar supraviețuirea națională drept celul suprem și primul

¹ *Dicționarul Explicativ ai Limbii Române*, Editura Academiei, București, 1998, p. 848.

² *Ibidem*.

³ *Mica enciclopedie de politologie*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 402.

⁴ *Désarmement, Série d'études no. 4*, Nations Unies, New York, 1986, p. 52.

⁵ *Ibidem*.

obiectiv al politicii de securitate a oricărui stat. "Ideeua securității naționale implică păstrarea modului de viață al națiunii respective, a independenței și a integrității teritoriale a unui stat în absența imixtiunilor externe sau a subversiunii, astfel încât națiunea să se poată bucura de anumite standarde morale, culturale și materiale fixate de ea însăși și să-și păstreze poziția pe scena internațională. Securitatea este în egală măsură un mijloc de a împlini condițiile de mai sus, cât și un scop în sine"⁶.

Pe măsură ce un stat depune eforturi pentru a-și spori securitatea națională, sensibilitățile și vulnerabilitățile altuia concurent cresc, determinându-1 să ia măsuri de contracarare, fiind creat un cerc vicios (**dilema securității**). Securitatea națională posedă mai mulți piloni de sprijin: *coeziunea socială și solidaritatea, stabilitatea și prosperitatea economică, stabilitatea și unitatea politică*. Adevărată securitate nu poate fi atinsă dacă unul dintre aceste elemente lipsește. Creșterea securității depinde, în ultimă instanță, de puterea pilonilor securității naționale, ei fiind interconectați. Responsabilitatea construirii acestora revine în egală măsură poporului și guvernărilor, prin pârghiile instituțiilor create cu acest scop: agențiile de securitate.

Stabilitatea și coeziunea socială privesc, în primul rând, coexistența pașnică și armonioasă între cetățeni, constituindu-se într-o bază a securității naționale. Aici se ajunge atunci când poporul împărtășește un respect reciproc pentru valorile și credințele sale. Coeziunea socială oferă acel consens necesar pentru luarea efectivă a deciziilor, astfel încât alegerile, hotărârile și acțiunile consecvente ale guvernului devin operaționale și se mențin în ciuda provocărilor din afară.

Stabilitatea și prosperitatea economică implică bunăstarea cetățenilor, element-cheie în augmentarea puterii naționale, a prestigiului și a influenței. Dezvoltarea și susținerea puterii militare și a celei diplomatice depind în mare măsură de aceasta.

Unitatea și stabilitatea politică presupun cooperarea dintre diferențele sectoare executive, astfel încât cei care exercită autoritatea legitimă și puterea politică acționează împreună pentru atingerea scopurilor comune. Sprijinul popular este esențial pentru succesul guvernărilor în abordarea provocărilor la adresa securității.

Toate națiunile sunt preocupate de **apărarea patriei** (protecția fizică a cetățenilor unui stat național și păstrarea integrității teritoriale a acestuia), de

---

⁶ Padelford, Norman, *The Dynamics of International Politics*, New York, 1975.

libertate (păstrarea sistemului politic al statului și posibilitatea de a alege forma de guvernare și propriile instituții politice), de **bunăstarea economică** și de **ordinea mondială** (interesul unei națiuni de a stabili și de a păstra un mediu, o conjunctură internațională, politică și economică, în care să se poată simți în siguranță⁷.

Eterogenitatea națiunilor derivă din moduri de organizare diferite, ca răspuns la nevoi uneori neechivalente. Diferențele de conținut ale națiunii de securitate națională sunt, în principal, rezultatul a șase factori care interacționează cum ar fi:

- dinamica sistemului internațional și mutațiile survenite în conceperea modalităților de agresare;
- specificitatea geopolitică a fiecărei națiuni;
- particularitățile situației interne specifice fiecărei națiuni;
- posibilitatea conceperii politicii de securitate, fie în modalități agresive, fie în modalități defensive;
- distincția dintre actorii principali (marile puteri) și statele mici (pentru primele, securitatea națională capătă dimensiuni regionale și chiar globale, pentru cele din urmă, securitatea națională se realizează în "umbra" și "penumbra" marilor puteri; ele trebuie să țină seama de evoluția raporturilor dintre marile puteri și de dinamica relațiilor cu vecini imediați);
- diferențele de perspectivă teoretică în analiza, conceperea și transpunerea în practică a strategiei de securitate națională.

Locul central revine modalităților de concepere a agresiunilor, întrucât schimbarea modalităților de agresare reclamă schimbarea modalităților de apărare în fața agresiunilor.

Securitatea națională trebuie privită prin prisma elementelor sale fundamentale: *interesele naționale* pe de o parte, *riscurile, amenințările și vulnerabilitățile* pe de altă parte.

Gândirea politicii de securitate națională trebuie să plece de la interesul național, care întruchipează nevoile și dezideratele unui stat suveran percepute în relațiile cu celelalte state, ce constituie mediul extern. Ca atare, interesul național exprimă posibilități de alegere a politicii externe, orientate spre garantarea prosperității și securității cetățenilor, menținerea valorilor și concepției despre lume, conform căroru un stat dorește să se afirme în cooperare sau în competiție cu alte state. Interesele naționale cuprind direcții de dezvoltare perenă și sunt acelea

⁷ Ozunu Vasile, Mihail, *Interesele naționale majore în domeniul securității*, în revista trupelor de Uscat, nr. 1/1994, p. 50.

de conjunctură istorică, dar interesele naționale sunt realizate, dacă există puterea necesară.

Un tablou al intereselor naționale le-ar clasa astfel:

1. după izvoare – pornind de la regula că valorile sunt receptori ai nevoilor esențiale ale unei națiuni, ele devin operaționale prin documente politice sau juridice fundamentale. Pot fi identificate surse reale și formale, după cum se consideră esențial pentru formarea substanței interesului național, un ansamblu de fenomene sociale: nevoi, aspirații, tradiții culturale, prestigiu și personalitate națională etc. sau reflectarea acestora în instrumente ce conțin norme politice sau norme juridice importante.

2. după cauzalitate – interese naționale ideologice (înțînd de filozofia politică ridicată la rang de ideologie statală sau de accentul religios ce marchează acțiunile politice în mediul extern), interese naționale de influență: de putere sau de presiune și care-și găsesc condiționarea în angajamentele internaționale ale statului și în receptarea acestora pozitiv de către societate.

Percepția de bază a oricărui interes ce e promovat de alt stat este dintr-o perspectivă istorică. Genul proxim al noțiunii de interes național este reprezentat de acea sumă de opțiuni politice ce reflectă aspirațiile societății. "Național" denotă filiația conceptului, iar diferența specifică derivă din gradul de importanță ce îl are interesul național, forța de penetrare a câmpului politico-juridic intern și impunerea ca o variabilă necesară definirii mediului internațional.

Dacă uneori este localizat ca supraordonat altor interese sau identificat ca declarație de intenție, alteori se procedează de o manieră descriptivă (minim de cerințe ce privesc integritatea fizică, politică și culturală a unei națiuni) fiind mai mult o schemă de strategie geopolitică a unui stat. Cei mai mulți stabilesc legătura principală între identificarea intereselor vitale și distribuția globală a puterii.

Statul, ca subiect de drept internațional, devine purtătorul matricei naționale în mediul de acțiune interstatal, având competența generală de promovare și apărare a acesteia. Statul nu este singurul actor al națiunii, cultura națională instituționalizată fiind un transmițător veritabil de impulsuri în mediul extern.

Sintagma *interes național* se constituie într-o categorie politică ce se afirmă ca rezultat al sensurilor biunivoce ce se stabilesc între nivelurile structural (relațiile internaționale), axiologic (valori preliminare) și normativ (modelarea tehnică și reflectarea formală).

Interesul național reprezintă un sistem valorico-normativ, având un rol de modelare și de model, ce exprimă și promovează cerințele funcționale ale națiunii, filtrează percepțiile, determină atitudinile și influențează modalitățile de participare la viața internă și internațională, acționând ca funcție de control vizavi de sistemul interacțiunilor politice. Într-o prezentare pertinentă a interesului național pot fi evidențiate următoarele trăsături ale conceptului: *realismul relativ, transparența, eterogenitatea orizontală și verticală, dependența mobilă și funcționalismul*⁸.

Astfel, realismul relativ ilustrează concordanța dintre opțiunea politică ridicată la rang de interes național și exigența interdependenței internaționale, relativitatea este dată de personalitatea emitentului interesului național și conștiința apartenenței la "noua ordine mondială".

Dependența mobilă derivă din definiția interesului național, insistându-se asupra dinamicii aleatorie a mediului internațional, asupra dinamicii valorilor, asupra dinamicii ierarhiei componentelor și asupra gradului de perenitate. Această trăsătură este interconectată cu realismul interesului național, semnificând legătura externă cu modificările mediului internațional sau cu schimbările de strategie în definirea interesului național la nivelul decizional intern. Gradul de dependență se accentuează în cazul organizațiilor internaționale, estomparea dinamismului intereselor convergente ale statelor membre are drept cauze lipsa de autoritate politică a organizației și implicarea actorilor transnaționali specializați economic ale căror interese sunt deseori diferite de cele promovate la nivel comunitar.

Fiecare stat încearcă să-și reducă insecuritatea fie prin diminuarea vulnerabilităților sale, fie prin prevenirea sau micșorarea amenințărilor. Aceste alternative stau la baza ideilor de securitate națională și internațională.

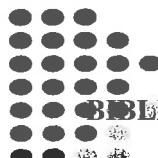
Securitatea națională depinde de evoluția factorilor externi, fapt ce face ca actuala dinamică a relațiilor internaționale să impună o nouă abordare a conceptului de securitate națională, mai ales în ceea ce privește configurația riscurilor, a amenințărilor și a modului de percepție a acestora. Se impune înlocuirea abordării bazate pe teoria echilibrului de putere cu cea a împărtării valorilor și a principiilor democratice. Acest tip de securitate, denumit *securitate democratică*, arată caracterul său multidimensional, fiecare stat având obligația de a garanta valorile democratice pe plan intern și de a le apăra.

⁸ Cobuz, Marcel-Constantin, *Interesul național – considerații de ordin conceptual în Interesul național și politica de securitate*, I.R.S.L, București, 1995.

Securitatea națională are un caracter sistemic și multidimensional datorită faptului că oricare din componentele sale se influențează reciproc, rezultând un proces care presupune acomodarea permanentă a unui set de parametri interni la condițiile mediului internațional, ceea ce înseamnă, o dinamică variabilă al cărui scop fundamental îl reprezintă prezervarea spațiului și al valorilor naționale.

Reconfigurarea relațiilor dintre componente specifice ale securității, precum și înțelegerea proceselor din sfera securității mondiale și europene obligă statul român să-și readapteze strategia proprie la evoluțiile mediului de securitate, integrând-o într-o viziune sistemică mai largă, pentru a-și spori capacitatea de contracarare a riscurilor și amenințărilor ce pot afecta interesele României.

BIBLIOGRAFIE

- Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei, București, 1998.
Mică enciclopedie de politologie, Editura Enciclopedică, București, 1977.
Cobuz, Marcel-Constantin, *Interesul național – considerații de ordin conceptual* în *Interesul național și politica de securitate*, I.R.S.I., București, 1995.
Padelford, Norman, *The Dynamics of International Politics*, New York, 1975.
Ozunu, Vasile, Mihail, *Interesele naționale majore în domeniul securității*, în Revista Trupelor de Uscat nr. 1/1994.

DESPRE CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ FUNDAMENTALĂ ÎN DOMENIUL ȘTIINȚEI MILITARE

Contraamiral flotilă (r.) prof. univ. dr. Marius HANGANU

Una dintre sarcinile structurilor armatelor, în general, este și cea de a asigura o cât mai ridicată capacitate de diagnosticare, expertizare și fundamentare a deciziei, până la cel mai înalt nivel.

Pentru atingerea acestui deziderat sunt necesare investigații temeinice în domenii interdisciplinare, care vizează deopotrivă statul și societatea, națiunile și comunitatea. În acest sens, armata, ca instituție a statului într-o societate civilă și ca exponent al națiunii într-o viitoare comunitate europeană, are structuri adecvate proprii, care să se înscrie în efortul general al națiunii, de reglementare pentru viitor a propriilor probleme militare de organizare, înzestrare, doctrină, strategii, concepții, conducere etc.

Totodată, ea trebuie să realizeze suficiente deschideri în interior și către exterior în vederea dobândirii și valorificării potențelor științifice proprii, atât de necesare evoluției sale pe termen scurt și mediu.

Cercetarea științifică în domeniul militar este deosebit de complexă, dinamică și pluridisciplinară, ea desfășurându-se în două mari direcții: cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă.

Cercetarea aplicativă are ca principali realizatori: Agenția de Cercetare în Domeniul Tehnicii și Tehnologiei Militare și Academia Tehnică Militară, coordonarea lor făcându-se prin Planul Sectorial al Ministerului Apărării, elaborat de Departamentul pentru Armamente.

Cercetarea fundamentală are ca principali realizatori două institute de cercetări, și anume: Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară (subordonat P.A.) și Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate (subordonat UNAp) care se completează reciproc.

Cele două instituții (Institutul și Centrul) au planuri proprii de cercetare, planuri întocmite pe baza investigației, a nevoilor structurilor centrale ale Ministerului Apărării, a cererilor acestora, dar și a altor structuri ale armatei.

Aceste solicitări de cercetare ale structurilor armatei sunt completate cu mai multe propuneri de cercetare, multianuale ale centrelor.

De exemplu, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, care este o componentă a Universității Naționale de Apărare „Carol I”, are 4 programe mari, și anume:

1. concepte și teorii;
2. integrarea euroatlantică și aderarea la UE;
3. armata și societatea românească;
4. zone de interes strategic; organizații de securitate.

Fiecare program se derulează pe o perioadă de mai mulți ani și are mai multe proiecte de cercetare, la rândul lor, fiecare proiect având mai multe teme de cercetare.

Acest plan este realizat de cercetătorii științifici care sunt încadrați în acest centru.

Temele realizate, care sunt de prognoză, sunt trimise la toate organismele de conducere începând de la președinția României, Parlament, Guvern, ministere, până la mari unități operative. Ele sunt consultate pentru întocmirea diverselor documente, cum ar fi: strategia de securitate a României, diferite legi, regulamente etc.

Pe lângă aceste teme, centrul editează trimestrial o revistă bilingvă (română-engleză) denumită „Impact strategic”, revistă pe care o difuzăm în 35 de state cu care avem relații, iar de un an de zile se trimit la Institutul pentru Știință Informării (ISI) din Philadelphia (SUA) pentru evaluarea și introducerea în baza lor de date.

De asemenea, rezultatele cercetării științifice sunt diseminat și prin organizarea unor conferințe, seminarii sau mese rotunde cu participare internațională.

Cercetarea militară fundamentală, care este executată de cercetătorii grupați în Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate este completată de cercetarea științifică efectuată de cadrele didactice, doctoranzii, masteranzii și ofițerii studenți, sau cursanți, care au ca principală atribuție învățământul.

Cadrele didactice execută, conform Legii 128 privind statutul cadrelor didactice, un număr de ore de cercetare științifică în timpul celor 8 ore de muncă zilnică. Astfel, într-un an de învățământ se cumulează 144 ore de cercetare științifică, concretizate într-o lucrare sau mai multe articole, de regulă, legate de

disciplina de învățământ unde este titular. Toate aceste realizări se încadrează într-un program stabilit de facultate la începutul anului universitar.

Din acest program fiecare catedră își ia un proiect de cercetare pe care îl desface în mai multe teme pentru fiecare cadru didactic. Cadrele didactice au o fișă de cercetare unde sunt înscrise, pe luni, activitățile de cercetare științifică pe care și le propun în anul respectiv.

În afara acestui program de cercetare al facultății, cadrele didactice sunt grupate în jurul unor centre de cercetare care studiază fenomenul militar și participă la diverse proiecte în consorții cu alte centre sau instituții și la competiții de granturi sau proiecte ale Ministerului Educației și Cercetării.

Există 4 astfel de centre înființate cu aprobarea senatului, din care unul acreditat și de CNCSIS.

În Consiliul Științific al Universității Naționale de Apărare „Carol I” s-a propus înființarea a unui centru de cercetare în acest an de învățământ, propunere ce va fi supusă aprobării senatului la prima ședință.

Centrele de cercetare constituite din cadre didactice sunt următoarele:

- Centrul de cercetare științifică al acțiunilor militare de nivel tactic și operativ (acreditat de CNCSIS);
- Centrul de cercetare științifică în domeniul managementului militar;
- Centrul de cercetare științifică al acțiunilor militare ale Forțelor Aeriene și Navale;
- Centrul de cercetare științifică, în domeniul logisticii militare.

Cel care urmează a se înființa este Centrul de cercetare a acțiunilor militare din Forțele Terestre.

Pentru diseminarea rezultatelor acestor centre sunt două reviste, și anume: Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I” și „Revista de Management Militar”, revistă bilingvă și editată împreună cu Academia de Studii Economice, cu care avem semnat un acord de cooperare.

Din punct de vedere al participării la competițiile de granturi sau proiecte în cadrul programelor Planului Național de Cercetare Dezvoltare Inovare, deși suntem la început de drum, avem un număr de 16 proiecte finanțate în urma participării la diferite competiții, din care 7 sunt câștigate la CNCSIS.

Acestea sunt doar o parte a preocupărilor noastre în cercetarea științifică universitară și evident că toate acestea au ca obiect cercetarea științifică fundamentală în domeniul militar.

Între cercetarea științifică fundamentală și cea aplicativă există și se va afirma tot mai mult, o relație biunivocă, deoarece:

- de cercetarea științifică fundamentală beneficiază toate structurile ce desfășoară cercetare aplicativă (bineînțeles, dacă au teme pe același profil);

- acumularea unor rezultate ale cercetării aplicative poate fi premiza unor nevoi de aprofundare, ceea ce, cu siguranță va genera direcții și programe pentru cercetarea științifică fundamentală.

Pentru sistemul militar românesc se impune o reorganizare a cercetării științifice din necesitatea de a controla cât mai riguros prezentul, pentru a conștientiza cât mai bine viitorul și a avertiza asupra a ce va fi peste câteva decenii.

Participarea la Programul de Cercetare 7 al Uniunii Europene, unde există un domeniu distinct pentru securitate, dar și la programele de cercetare NATO, ca și la alte programe regionale (cum ar fi cele privind regiunea Mării Negre sau zona Mediterană sau Balcani) sunt priorități care trebuie să stea în fața noastră.

De asemenea, continuă participarea la programele naționale (amintesc aici programele „Impact” și „Cercetare de excelență”), ca și la competițiile de granturi ale CNCSIS și ale Academiei Române sunt obiective prioritare ale instituției noastre.

În armatele moderne, cercetarea științifică militară este riguros organizată, ceea ce demonstrează, o dată în plus, importanța ce i se acordă. De regulă, aceasta este organizată pe 3 tipuri de structuri:

1. structuri nespecializate (cele care efectuează procesul instructiv pentru luptă și care au teme, programe, consultanță, expertiză și monitorizare), respectiv comandamente, direcții, centrale;

2. structuri parțial specializate, cele mai reprezentative fiind unitățile de învățământ;

3. structuri specializate, sub formă de centre de cercetare, din care unele de excelență, care sunt în universități, academii sau afiliate Statului Major General sau Ministerului Apărării.

În general, cercetării științifice îi sunt stabilite obiective, care, așa cum rezultă din actele normative din multe țări europene (Anglia, Franța, Germania, Italia și.a.) evidențiază caracterul multidisciplinar și multidimensional al acestieia. Obiectivele mari sunt de geopolitică sau geostrategie, politică militară, securitate și apărare națională, relația civil-militar, strategie militară.

Finanțarea cercetării științifice militare se realizează, de regulă, din alocații bugetare destinate apărării. Alte surse de finanțare a activităților, programelor și prevederilor pot fi sub formă de sprijin (respectiv donații sau sponsorizări) sau resurse proprii ca urmare a valorificării rezultatelor cercetării științifice.

ACCELERAREA PROCESULUI DE GLOBALIZARE – CONSECINȚĂ A DOMINAȚIEI SUA

***Prof. univ. dr. Emil ION
Lector univ. dr. Dorel BUŞE***

Globalizarea, proces istoric complex cu valențe de natură informațională, politică, economică și socială desfășurat în strânsă legătură cu dezvoltarea societății internaționale, a cunoscut odată cu sfârșitul Războiului Rece un pronunțat accent de accelerare. Fenomenul în sine era cunoscut și înainte de acest eveniment sub diverse sintagme: internațional – internaționalizare, mondial – mondializare etc. Cauzele care stau la baza globalizării sunt multiple și de natură tehnologică, politică, economică, informațională, ecologică, culturală etc. Deși teoreticienii care analizează aceste aspecte utilizează concepte și sensuri diverse, globalizarea „se referă la toate acele proceze prin care popoarele lumii sunt încorporate într-o singură societate mondială, societatea globală”⁹ și poate fi definită ca fiind „procesul prin care distanța geografică devine un factor tot mai puțin important în stabilirea și dezvoltarea relațiilor transfrontaliere de natură economică, politică și socioculturală. Rețelele de relații și dependențele dobândesc un potențial tot mai mare de a deveni internaționale și mondiale”¹⁰.

Globalizarea nu reprezintă doar reducerea rolului spațiului și extinderea comunicățiilor, contactelor și afacerilor la scară mondială, ci și transferul puterii sociale, economice, politice și juridice unor organizații care nu se află sub o anume jurisdicție suverană și nu sunt guvernate de o anume lege teritorială¹¹.

⁹ Ioan Bari, *Globalizare și probleme globale*, București, Editura Economică, 2001, p. 19.

¹⁰ *Ibidem*, p. 18.

¹¹ Roger Scruton, *Vestul și restul. Globalizarea și amenințarea teroristă*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 116.

În aceste circumstanțe, societatea internațională devine tot mai mult un supermarket global, în care ideile și produsele pot fi găsite peste tot în același timp, ceea ce l-a determinat pe Schimitov să considere că „dincolo de milioane de cuvinte folosite pentru a descrie globalizarea, avem datoria să recunoaștem că ne aflăm în fața unui colonialism modern...”¹².

Conform celei mai mari părți a specialiștilor relațiilor internaționale, sistemul internațional actual este un sistem mondial american, adică un sistem unipolar; deși există și alte analize sau ipoteze care îl descriu ca un sistem multipolar, cu o supraputere mondială (SUA) și mai multe puteri regionale (Rusia, China, Japonia, Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, India, Indonezia, Brazilia și altele), sau chiar ca o “triadă strategică” (S.U.A, Rusia și China)¹³ – așa cum îl caracterizează profesorul de științe politice de la Universitatea Americană din Paris, Gilbert Achcar.

O descriere interesantă a sistemului internațional este și cea a lui John Mearsheimer, care arată că în emisfera vestică, SUA sunt singura mare putere și nu sunt implicate în vreo competiție de securitate cu niciunul dintre vecinii lor. Canada (cu 31 de milioane locuitori și un produs național brut de 614.003 de milioane \$) și Mexicul (cu aproape 100 milioane de locuitori și un produs național brut de 428.877 de milioane \$) nu reprezintă niciun fel de amenințare militară (și nu numai militară) la adresa Statelor Unite. Cu atât mai mult Cuba (cu doar 11,5 milioane locuitori și un produs național brut de 18.600 milioane \$), care este un factor minor de iritare politică, nu constituie o astfel de amenințare. Dar “sistemul internațional nu este unipolar” – apreciază analistul american. Deși sunt un hegemon în emisfera vestică, SUA nu reprezintă un hegemon global. În mod cert, Statele Unite sunt principala putere economică și militară a lumii, dar în sistemul internațional mai sunt încă două mari puteri: China și Rusia. Niciuna dintre ele nu poate atinge nivelul de putere militară al SUA, dar ele nu sunt Canada și Mexicul; ambele dețin arsenale nucleare, capacitatea de a rezista și, poate, de a respinge o invazie americană a teritoriului lor, și o capacitate limitată de proiectare a puterii.

În prezent, pe arena politică mondială există două teatre importante de acțiune: Europa și Asia de Nord-Est. Europa rămâne bipolară, iar aceasta este o structură stabilă de putere (SUA și Rusia sunt puterile majore, deși există mai multe state din jumătatea de vest a Europei care pot aspira la o poziție respectabilă în constelația internațională, iar Uniunea Europeană se poate transforma cu succes dintr-un deziderat într-o realitate politică). Asia de Nord-Est este multipolară, o

---

¹² Ioan Bari, *op. cit.*, p.19.

¹³ Gilbert Achcar, *Noul război rece. Lumea după Kosovo*, București, Editura Corint, 2002, p. 14.

configurație mai înclinată spre instabilitate (SUA, China și Rusia sunt principalele puteri, la care se adaugă Japonia)¹⁴.

În general, sistemul internațional cuprinde state-actori care operează într-un decor anarchic. Nici Societatea Națiunilor, nici Organizația Națiunilor Unite și nicio altă instituție internațională nu a avut și nu are o putere de coerciție semnificativă asupra marilor puteri. Cu toate acestea instituțiile internaționale devin din ce în ce mai numeroase și mai capabile să determine statele de a coopera unele cu altele. Aceste instituții pot să atenueze competiția pentru securitate și să promoveze pacea mondială, deoarece au capacitatea de a le face pe state să refuze comportamentul de maximizare a puterii și să se abțină de la a-și calcula fiecare mutare importantă în funcție de modul în care le afectează balanța de putere¹⁵.

Organizația Națiunilor Unite este singura organizație mondială care poate spera la aceste prerogative, deși nu a putut nici măcar să pună capăt războiului din Bosnia din 1992-1995, cu atât mai mult să influențeze acțiunile vreunei mari puteri. În plus, influența O.N.U. asupra statelor, pe cât este de mică în prezent, e susceptibilă de a se diminua și mai mult în viitor, deoarece organismul de luare a deciziilor, Consiliul de Securitate, își va spori cu siguranță numărul de membri. Crearea unui Consiliu de Securitate mai mare, mai ales cu mai mulți membri permanenți având drept de veto față de politicile O.N.U., ar face, după unii analiști politici, practic imposibile formularea și aplicarea politicilor menite să limiteze acțiunea marilor puteri.

Uneori statele operează prin intermediul instituțiilor și profită de pe urma acestui fapt. Dar statele cele mai puternice din sistem creează și modelează instituțiile astfel încât să-și mențină, dacă nu să-și mărească, partea din puterea mondială. Instituțiile sunt, în esență, "arena pentru desfășurarea relațiilor de putere". Atunci când SUA au decis că nu mai doreau ca secretarul general al O.N.U., Boutros-Boutros Ghali, să ocupe un al doilea mandat, au forțat înlăturarea lui, în ciuda faptului că toți ceilalți membri ai Consiliului de Securitate doreau ca el să rămână în funcție. Aceasta în virtutea faptului că SUA sunt în prezent cel mai puternic stat din lume, și de obicei își impun punctul de vedere în problemele pe care le consideră importante. Dacă nu reușesc, ignoră instituția respectivă și fac ceea ce cred că ar fi mai bine pentru interesul lor național¹⁶.

Conform lui Zbigniew Brzezinski, deși hegemonia s-a născut odată cu omenirea, actuala suprematie a SUA este distinctă prin rapiditatea apariției, anvergura mondială și modul de exercitare. În decursul unui singur secol

¹⁴ John Mearsheimer, *Tragedia politică de forță. Realismul ofensiv și lupta pentru putere*, București, Editura Antet, 2003, p. 258.

¹⁵ Ibidem, pp. 258-259.

¹⁶ Ibidem, p. 260.

(02.12.1823 – doctrina Monroe), SUA s-a transformat – și a fost transformată de către dinamica internațională – dintr-o țară relativ izolată din emisfera vestică într-o putere de o bogătie și o forță de domnație fără precedent în istoria omenirii¹⁷, comparabilă poate doar cu Imperiul Roman în lumea antică, dar la o scară mult mai mare.

Ordinea internațională pe care SUA au găsit-o atunci când s-au angajat în relațiile internaționale a fost cea creată prin Tratatul de la Westfalia, semnat în 1648 pentru a marca sfârșitul războiului de 30 de ani¹⁸. Atunci s-a născut conceptul neamestecului în afacerile interne ale oricărui stat suveran, și acest principiu s-a dezvoltat în continuu din motivul contrar celui pentru care este lăsat astăzi la o parte. Doctrina neamestecului în afacerile interne ale altor țări a devenit una dintre cheile de boltă, alături de noțiunile de suveranitate și drept internațional public care reglementează comportamentul statelor în relațiile unora cu celelalte. Acest fapt nu a împiedicat războaiele, însă le-a limitat extinderea. Sistemul internațional bazat pe Tratatul de la Westfalia reglementă problema violenței dintre state, dar nu oferea nicio soluție pentru violența din interiorul statelor, provenită din războaiele civile, conflicte etnice și întreaga gamă a ceea ce numim astăzi *violări ale drepturilor omului*. Tratatul se ocupa de problema păcii și lăsa justiția pe seama instituțiilor naționale¹⁹.

Unul dintre principalele momente ale evoluției politicii externe a SUA a fost în anul 1908, când președintele Theodore Roosevelt a elaborat ceea ce a devenit cunoscut sub numele de “corolarul Roosevelt” la Doctrina Monroe, proclamând dreptul de a interveni în emisfera occidentală – nu doar pentru a împiedica amestecul din exterior – ci și, pentru a confirma și proteja interesul național american. La mai puțin de un deceniu președintele Woodrow Wilson a condus SUA în primul război mondial pentru un set de principii mai compatibile cu experiența istorică americană decât cele ale echilibrului european. Intrarea SUA în război a reprezentat un moment definitiv pentru politica sa externă și, datorită rolului crescând al său, pentru restul lumii. După un secol de condamnare a sistemului internațional westfalic, SUA au sesizat oportunitatea de a-l reface. Așa cum aprecia cunoscutul diplomat și analist politic Henry Kissinger, ex-secretar de stat și consilier prezidențial pentru chestiuni de securitate națională, avansând în arena internațională, SUA a refuzat să fie doar un stat între multe altele care-și urmăresc interesele naționale. În doctrina lui Wilson, era implicită respingerea

¹⁷ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000, p. 13.

¹⁸ Henry Kissinger, *Are nevoie America de o politică externă? Către diplomația secolului XXI*, [f.l.], Editura Incitatus, 2002, p. 201.

¹⁹ *Ibidem*, p. 203.

echivalării morale care ar fi plasat SUA pe aceeași bază morală ca și celealte țări. În cele din urmă, SUA aveau să participe la marele joc internațional, dar numai dacă s-ar fi aflat în poziția de a-i rescrie regulile²⁰. În următorul război mondial, în ianuarie 1941, președintele Franklin Roosevelt a proclamat cele patru libertăți – libertatea de expresie și religie, de a fi protejat contra lipsurilor și a friciei – ca scopuri ale politicii americane “peste tot în lume”²¹.

În condițiile specifice încheierii celui de-al Doilea Război Mondial, statele aliate, învingătoare ale Germaniei hitleriste, s-au împărțit în două mari blocuri politico-militare rivale. Timp de 45 de ani între U.R.S.S. și SUA, și aliații acestora, a avut loc, în posida unor perioade de destindere, o confruntare continuă. Astfel, sistemul internațional multipolar existent până atunci (de peste o sută de ani) a fost înlocuit cu un sistem bipolar în care aproape o jumătate de secol SUA și U.R.S.S. au condus efectiv lumea. Deși situația părea să se perpetueze pentru încă mulți ani, aparent brusc, s-a produs o cotitură radicală, dramatică, dar pozitivă și necesară, în relațiile internaționale, și în numai câțiva ani sistemul internațional s-a transformat într-un sistem unipolar, devenit din ce în ce mai pur și mai radical.

Sfârșitul anilor '90 cu accentul pus pe perioada 1989-1991 coincide cu sfârșitul Războiului Rece și reprezintă un moment de apogeu în evoluția relațiilor internaționale. Acest punct de cotitură ce marchează atât sfârșitul unei vechi perioade de lungi tensiuni și confruntări internaționale, cât și începutul unei noi ere, conține cele mai mari transformări geopolitice de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Consecințele sale sunt identice cu cele ale unui sfârșit de război “cald” clasic, cu destrămarea de imperii, modificări de frontiere, schimbări de regimuri politice și sisteme economice și alte mutații profunde în arena politică mondială.

Dispariția “imperiului exterior” sovietic (C.A.E.R. – 28.06.1991 și Tratatul de la Varsòvia – 01.07.1991) și apoi destrămarea însăși a U.R.S.S. (25.12.1991), Unificarea Germaniei (09.11.1989 – căderea Zidului Berlinului) și încetarea divizării Europei (21.11.1990 – semnarea la Paris a Cartei pentru o nouă Europă) au facilitat demararea ultimei etape a procesului construcției europene, dar au condus și la alăturarea fostelor state comuniste ultimului tratat politico-militar rămas în vigoare, NATO, care devine astfel tot mai puternic. Aceasta la rândul său are complexe implicații, între care consolidarea Uniunii Europene (instituită după Tratatul de la Maastricht din 07.02.1992) pe plan internațional, dar și al SUA prin intermediul diverselor organisme sau instituții internaționale specializate în cadrul

²⁰ Ibidem, pp. 207-209.

²¹ Ibidem, p. 211.

cărora joacă rolul predominant (O.N.U., F.M.I., B.I.R.D.), și mai ales mutarea centrului de greutate al Europei spre est.

În acest context, pentru multe state, scena internațională se prezintă ca un amestec straniu de respect pentru (și supunere față de) puterea SUA, împreună cu o exasperare ocazională față de indicațiile sale și confuzie în privința scopurilor sale pe termen lung, în pofida rolului pozitiv pe care l-a avut și îl are în modelarea întregii lumi. Profitând de "fereastra de oportunitate" creată după sfârșitul Războiului Rece, SUA și-a întărit considerabil poziția în sistemul internațional, și pentru o perioadă de timp destul de lungă, statutul de prima putere a lumii este puțin probabil să fie revendicat de vreo altă putere individuală. Orice analiză geopolitică prognosează cu siguranță că niciun stat-națiune (și nici chiar grupare de state) nu va egala SUA în aspectele esențiale ale puterii (militar, economic, financiar, tehnologic, politic-relațional, demografic și cultural) care produc, prin cumulare, o influență politică mondială decisivă²².

Potrivit unui important document de planificare al Pentagonului, preluat de "New York Times" în numărul din 8 martie 1992, primul obiectiv al SUA, după sfârșitul Războiului Rece este "de a împiedica apariția unui nou rival", "care să reprezinte o amenințare de ordinul celei pe care o constituia înainte Uniunea Sovietică". De aceea, strategia Statelor Unite "trebuie să se concentreze asupra împiedicării oricărui potențial concurent global"²³. Aceeași preocupare se regăsește și în raportul întocmit de secretarul Departamentului de Apărare al SUA, William Cohen, în mai 1997, conform căruia apariția "unei mari puteri regionale sau a unui competitor mondial de putere echivalentă" este posibilă abia după anul 2015 și astfel de competitori ar putea fi eventual, Rusia sau China, al căror viitor, însă, "în acest domeniu este destul de nesigur". Cu toate acestea SUA trebuiau să-și asigure capacitatea de a face față, simultan, la două teatre majore de război, și să poată reacționa în același timp la o varietate "de eventualități de scară mai mică și de amenințări asimetrice".

În acest scop, după prăbușirea imperiului sovietic, cheltuielile americane pentru apărare sunt sensibil egale, chiar ușor superioare, după anul 1996, cheltuielilor însumate ale următoarelor șase state cu cele mai mari bugete militare din lume (Rusia, Japonia, Franța, Germania, Marea Britanie și China). Conform Institutului pentru Sudii Strategice Naționale al SUA, cheltuielile americane au atins 265.823 de milioane dolari în anul 1996, față de 265.260 de milioane dolari, cheltuiți de cele șase state împreună în același an. În plus, aproximativ 60% din totalul cheltuielilor Alianței Nord-Atlantice sunt suportate de SUA

---

²² Zbigniew Brzezinski, *op. cit.*, p. 216.

²³ John Mearsheimer, *op. cit.*, p. 275.

Pe plan militar, cu o armată profesionistă, formată din 1.365.000* de militari (locul doi în lume – după China) dotată cu tehnică militară ultrasofisticată, de ultimă generație, căreia îi alocă 293.000 de milioane \$ anual, și o capacitate nucleară de încărcături desfășurate în total de 7.200, SUA deține în prezent de departe supremătia militară a lumii. Din punct de vedere economic, la o populație de 286.067.000 de locuitori (locul trei în lume) și cu o tendință de creștere, SUA este prima putere a lumii cu produsul național brut în valoare de 9.860.800 de milioane \$, iar în anul 2001 se afla pe locul întâi în topul națiunilor celor mai competitive. Decalajul față de celelalte state este cu atât mai mare cu cât a doua putere economică, Japonia are produsul național brut de 4.045.545 milioane \$ (și militar este dependentă de SUA), iar a treia, Germania, și ea dependentă militar într-o măsură mai mică de prezența trupelor americane, are doar 2.103.804 milioane \$. Pe plan financiar, dintre primele cinci bănci ale lumii, după valoarea activelor, prima și a patra sunt americane, iar dintre primele cinci firme principale din lume, după cifra de afaceri, primele patru sunt americane. Pe lângă acestea, la rezervele de aur SUA ocupă primul loc în lume cu 261,6 de milioane uncii și la resursele naturale aproape la toate articolele, SUA ocupă un loc între primele cinci din lume. Aceste atuuri sunt întărite de o vastă rețea de relații politico-diplomatice, economice și militare, bilaterale și multilaterale, în care SUA are locul central, și nu în ultimul rând de cele mai moderne și mai extinse servicii de informații și contrainformații interne și externe.

Dominația politică, economică și militară a SUA este dublată de cea culturală, care uneori este o fațetă subapreciată. Ca și sistemele hegemonice precedente, sistemul internațional construit de SUA se sprijină puternic pe exercitarea unei influențe indirekte asupra elitelor din țările dependente și, în același timp, profită foarte mult de atracția exercitată de principiile și instituțiile sale democratice. Toate aceste aspecte sunt întărite de impactul masiv, dar invizibil al predominanței americane în domeniile comunicației mondiale, ale spectacolului pop și al culturii comerciale și prin potențialul foarte evident american în ceea ce privește tehnica de vârf și capacitatea de a acționa militar pe tot globul.

Indiferent de ce se crede despre criteriile sale estetice, cultura comercială a SUA exercită o atracție magnetică, în special asupra tineretului lumii. Această atracție ar putea decurge din aspectul hedonistic al stilului de viață pe care îl înfățișează, dar succesul său mondial nu poate fi negat. Filmele și emisiunile de televiziune americane acoperă trei sferturi din piața mondială. Muzica pop americană este la fel de dominantă, în timp ce marotele, modul de a mâncă și chiar

* Toate cifrele sunt la nivelul anului 2000, conform Horia C. Matei și colab., *Enciclopedia statelor lumii*, Ediția a IX-a, București, Editura Meronia, 2003, pp. 543-602.

de a se îmbrăca al americanilor sunt din ce în ce mai mult imitate în întreaga lume. Limba folosită pe Internet este engleza, iar o proporție copleșitoare a conversațiilor prin computer au, de asemenea, ca țară de origine SUA, influențând astfel conținutul conversației mondiale. În sfârșit, SUA au devenit o Mecca pentru cei care caută un învățământ avansat, aproximativ o jumătate de milion de studenți străini se îndreaptă spre SUA – dintre care mulți foarte dotati nu se mai întorc acasă niciodată. Absolvenți ai universităților americane pot fi găsiți în aproape fiecare guvern de pe oricare continent²⁴.

Toate acestea contribuie la puterea mondială a SUA, ceea ce face ca în prezent să trăim într-o lume americană. Actualii sau viitorii potențiali centri de putere care pot atenta la supremația SUA sunt încă departe de a deveni un pericol real.

Rusia, înfrântă în urma Războiului Rece, prăbușită economic și încă nerefăcută, nu se poate compara cu SUA decât în plan militar. Însă gravele probleme economice fac ca potențialul insuficient (328.995 milioane \$) să nu poată susține o armată de 1.004.000 militari de altfel destul de slab pregătită și motivată. În plan demografic, la o populație de 144.417.000 locuitori (jumătate din populația SUA) și cu o tendință de scădere, Rusia trebuie să se mulțumească cu un rang de puterea a doua. Incapacitatea ei de a reveni la gloria de odinioară este dublată și de situația politico-relațională dificilă riscând permanent să fie izolată, iar toate acestea sunt întărite de nenumărate probleme interne (exemplu: Cecenia). Parteneriatul strategic cu NATO și implicit relațiile speciale cu SUA au mai degrabă rolul de a o ține sub control (ca stimul pozitiv). Însă, pentru orice eventualitate, Ucraina reprezintă o rezervă a SUA, ca stimul de constrângere împotriva Rusiei.

China, o altă putere individuală, după John Mearsheimer “amenințarea potențială cea mai preiculoasă cu care se vor confrunta Statele Unite în secolul al XXI-lea”, amenință hegemonia americană doar din punct de vedere demografic (1.274.915.000 locuitori), unde o depășește copleșitor. Însă, armata sa de 2.400.000 de militari este încă slab dotată și greu de întreținut, puterea atomică relativ redusă (400 total încărcături nucleare desfășurate) comparativ cu cea americană, și economia precară (produsul național brut total abia atinge cifra de 979.894 de milioane \$, de zece ori mai mic decât cel al SUA). Marele handicap al Chinei este că se află și mai izolată decât Rusia. În schimb, poziția SUA este întărită în sud-estul Asiei de legăturile strânse cu Japonia și cu ceilalți “tigri asiatici”, care formează o centură în jurul Chinei, menită să o țină în săh. De altfel, Taiwanul este un punct sensibil și periculos de la care SUA și China ar putea ajunge oricând să

²⁴ Zbigniew Brzezinski, *op. cit.*, pp. 36-37.

poarte un război. Taiwanul pare hotărât să-și mențină independența "de facto" față de China și, posibil, să obțină independența "de jure", în timp ce China apare la fel de hotărâtă să încorporeze Taiwanul. În februarie 2000, China a emis un document în care se afirma că era pregătită mai degrabă să intre în război decât să îngăduie ca "problema Taiwanului să fie amânată pe o perioadă nedefinită". Imediat după aceea, China și SUA au schimbat amenințările nucleare abia camuflate. Până în prezent, politica față de China a administrației George W. Bush a fost mai degrabă, sau cel puțin aparent, incoherentă, Washington-ul calificând succesiv China drept "potențial rival" și "partener" al SUA.

Uniunea Europeană, după unii analiști politici, cel mai probabil concurent la adresa asumării și gestionării afacerilor globale, mai are încă mult până să reprezinte o putere reală. Deși din punct de vedere demografic (378.543.000 locuitori în forma actuală și 484.086.000 de locuitori în forma lărgită cu acceptarea inclusiv a Bulgariei și României) și cultural depășește SUA, sau cel puțin o egalează, iar economic, prin cumularea venitului național brut al tuturor statelor componente (8.434.345 \$ în forma actuală și 8.808.087 în forma lărgită) este comparabilă cu SUA, U.E. este încă insuficient consolidată. Pendularea Marii Britanii între U.E. și SUA de cele mai multe ori aflându-se mai aproape de cea de-a doua (neaderarea la moneda unică europeană) pe care o secondează în toate acțiunile întreprinse, face și mai dificilă luarea unei poziții comune a statelor europene și o unificare în acțiuni a acestora. Aceasta face ca mulți analiști să considere că deși statele Uniunii Europene au ajuns la o integrare economică substanțială, sunt puține șanse ca această cale să ducă la crearea unui superstat. De asemenea, inexistența unei armate unice europene, ca și nivelul economic scăzut (și nu numai) al statelor foste comuniste accentuează dependența U.E. de SUA.

Urmările întăririi puterii SUA în plan mondial, devenită o adevărată și unică superputere (teoreticienii relațiilor internaționale din Franța preferă termenul de hiperputere), nu s-au lăsat așteptate. Intervenția americană în diferitele crize existente sau provocate, dublată de modul în care a fost și este gestionată mult prea prelungita criză din Oriental Apropiat și Mijlociu a dus la o recrudescență a sentimentelor antiamericană, mai ales în lumea arabă. Conflictul din Golf și rezultatul războiului coaliției internaționale conduse de SUA împotriva Irakului (17.01-24.02. 1991) nu numai că nu a rezolvat aceste probleme, dar pare că le-a complicat și mai mult. Diferitele atentate la ambasadele SUA din străinătate ce au culminat cu atacurile teroriste de la World Trade Center (New York) și Pentagon (Washington), din 11 septembrie 2001, au deschis o nouă pagină în istoria contemporană universală – "lupta împotriva terorismului".

Atentatele din 11 septembrie constituie o provocare fără precedent pentru SUA și pentru întreaga umanitate. Confruntarea care a fost declanșată este una de

amploare și de lungă durată. Conflictul care s-a declanșat nu intră nici în categoria Războiului "Rece", nici a unuia clasic – "cald". Nu asistăm decât parțial la un conflict asimetric comun, de felul celor din Vietnam, Algeria, Afganistan și.a. La provocarea unui adversar care poate lovi când și acolo unde se poate aștepta mai puțin, dar care este dispersat, infiltrat, difuz, replica a fost imediată a unei acțiuni politice de solidarizare internațională de amploare și de utilizare a unor mijloace de constrângere și de metode militare neconvenționale. Însă, sub fațada necesarei cooperări internaționale se încearcă, din inerție sau calcul, profitând de conjunctura complet inedită, să se obțină satisfacție, refacerea prestigiului, un spor de autoritate sau, pur și simplu, unele avantaje dificil de obținut anterior, care ar putea fi valorificate ulterior.

În contextul accelerării procesului de globalizare, precum și a instaurării unei noi ordini mondiale, în care războiul antiterorist ocupă un loc central, rolul Statelor Unite este foarte important. În același timp, bombardarea Iugoslaviei, stat suveran și independent, cu un mare număr de avioane, timp de 78 de zile (martie-iunie 1999), de către SUA (ca mandatară a NATO) pentru protejarea drepturilor minorităților din provincia Kosovo, deși Kosovo nu reprezenta o amenințare pentru securitatea americană în vreun sens tradițional, arată că s-a produs o schimbare majoră și în dreptul internațional public, care a căpătat noi valențe.

Momentul Kosovo a reprezentat apogeul unei serii de intervenții desfășurate în numele drepturilor omului și al valorilor umanitare. Forțele armate americane au fost trimise în Somalia, inițial pentru a sprijini distribuirea alimentelor, apoi pentru a aduce în fruntea țării un guvern civil, în Haiti, pentru a elibera populația de un guvern militar care ajunsese la putere printr-o lovitură de stat, în Bosnia, pentru a pune capăt unui război civil, și în Kosovo, pentru a transfera autoritatea de la guvernul sărb la majoritatea populației, de origine etnică albaneză²⁵.

Strobe Talbot, adjunct al secretarului de stat, afirma în Foreign Affairs, în noiembrie 1996 că "într-o lume din ce în ce mai interdependentă, americanii au un interes crescând pentru felul în care sunt guvernate alte țări. Cu cât este mai mare și mai strâns legată comunitatea națiunilor care aleg forme democratice de guvernământ, cu atât vor fi mai prospuri și mai în siguranță americanii, deoarece se poate demonstra că democrațiile au mai mari șanse de a-și respecta angajamentele internaționale, este mai puțin probabil să se implice în terorism sau în distrugerea mediului înconjurător, precum și să pornească la război unele împotriva celorlalte. Această afirmație reprezintă esența rațiunii de securitate națională pentru sprijinirea energetică, promovarea și, atunci când este necesar, apărarea democrației în alte

---

²⁵ Henry Kissinger, *op. cit.*, p. 219.

țări”²⁶. Noua doctrină a intervenției umanitare spune despre convingerile umanitare că fac în asemenea măsură parte din tradiția americană, încât trebuie riscați atât bani, cât și, în cazurile extreme, vieți pentru a le proteja peste tot în lume. Niciodată nu a anunțat vreodată astfel de scopuri, care riscă să transforme SUA (și eventualii lor aliați) într-un jandarm mondial (analistul american John Mearsheimer arată că SUA sunt, de fapt, “un factor de contrabalansare din exterior, nu jandarmul mondial”²⁷).

Așa cum observa Henry Kissinger, cea mai mare provocare pentru abordarea americană (și a unor aliați vest-europeni) a intervenției militare umanitare este faptul că este prezentată ca o prescripție universală aplicabilă în toate situațiile, fără a face referire la contextul istoric sau cultural. Drept urmare, diferențele intervenției militare de după sfârșitul Războiului Rece au generat o dezbatere în privința aşa-numitelor strategii de ieșire, ceea ce este o altă modalitate de a defini limitele universalității intervențiilor umanitare.

Războiul purtat în anul 1999 de NATO contra Serbiei și urmările lui confuze au afectat relațiile transatlantice și au determinat Uniunea Europeană să înceapă constituirea unei forțe militare proprii care să poată opera independent de NATO – ceea ce înseamnă independent de SUA Unificarea progresivă a Uniunii Europene și mai ales unificarea sa politică, adică democratizarea reală în calitate de unitate confederală sau federală, punând Statelor Unite o problemă strategică spinoasă. “O soluție la problema alianței euro-americane, ar fi oare, de a-i se oferi o nouă țintă transnațională, suficientă pentru a justifica, iarăși, o alianță ierarhizată?”, se întreba retoric francezul Alain Joxe, profesor la Școala de Înalte Studii de Științe Sociale și director la Centrul Interdisciplinar de Cercetări asupra Păcii și de Studii Strategice (fiu al fostului ministru Louis Joxe din guvernul lui Charles de Gaulle și frate al fostului ministru Pierre Joxe din guvernul lui François Mitterand).

Aceste schimbări semnificative în evoluția omenirii, ca și punerea în practică de noi sintagme (“război preventiv”) conduc la modificări geopolitice și geostrategice importante prin reașezarea actorilor în spațiul politic internațional într-o constelație imposibil de prevăzut cu un deceniu înainte: poziționarea Franței și Germaniei alături de Rusia și China versus SUA și Marea Britanie. Afirmația secretarului american al apărării, Donald Rumsfeld, că Franța și Germania (nucleul Uniunii Europene) aparțin vechii Europe a tensionat și mai mult aceste relații, conferindu-i Rusiei statutul de arbitru în diferendul Franței și Germaniei cu SUA. Nu mai puțin importantă este poziția Franței față de Statele Unite, pe care le acuză că stăpânesc un imperiu mondial (“Imperiul Haosului”) pentru care nu își asumă

²⁶ Ibidem, pp. 217-218.

²⁷ John Mearsheimer, *op. cit.*, p. 279.

responsabilitățile guvernării, și pe cuprinsul căruia nu intervin în scopul de a menține ordinea, ci doar pentru a regulariza, cât de cât, dezordinea și a o menține între niște limite tolerabile intereselor lor²⁸.

În plus, războiul pornit în martie 2003 împotriva Irakului, de o nouă coaliție internațională condusă de SUA, dar fără mandat expres al Consiliului de Securitate al O.N.U., repune în discuție statutul acestei organizații și îi subliniază limitele, ceea ce îl face pe Alain Joxe să considere discursul american ca o “declarație de deces a O.N.U.”, “moarte ce pare pecetluită în mintea și practicile guvernului american actual”²⁹. Mai mult, evoluția dreptului internațional public, poziția (sau devenirea) U.E. și relațiile U.E. – SUA, reacția lumii arabe sau a celei din afara ariei culturale occidentale, armonizarea intereselor internaționale și refacerea echilibrului de forțe în lume, și chiar viitorul O.N.U. depind de statutul de tip leader, hegemon ori leadership pe care SUA va înțelege să și-l asume în cadrul unui sistem în care datorită lor procesul globalizării a devenit implacabil și ireversibil.

BIBLIOGRAFIE

- Achcar, Gilbert, *Noul război rece. Lumea după Kosovo*, București, Editura Corint, 2002.
- Bari, Ioan, *Globalizare și probleme globale*, București, Editura Economică, 2001.
- Beschloss, Michael R., Strobe Talbott, *La cele mai înalte niveluri. Relatare din culisele puterii referitoare la sfârșitul Războiului Rece*, Iași, Editura Elit, [F.A.].
- Brzezinski, Zbigniew, *Marea tablă de sah. Supremația americană și imperatiivele sale geostrategice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.
- Chomsky, Noam, *America în căutarea dominației globale: Hegemonie sau supraviețuire*, Prahova, Editura Antet, 2003.
- Frunzeti, Teodor, Zodian, Vladimir (coord.), *Lumea 2005. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2005.

²⁸ Alain Joxe, *Imperiul haosului. Republicile în fața dominației americane după Războiul Rece*, București, Editura Corint, 2003, p. 15.

²⁹ Ibidem, p. 215.

- Huntington, Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Oradea, Editura Antet, 1998.
- Joxe, Alain, *Imperiul haosului. Republicile în fața dominației americane după Războiul Rece*, București, Editura Corint, 2003.
- Kissinger, Henry, *Are nevoie America de o politică externă? Către diplomația secolului XXI*, [f.l.], Editura Incitatus, 2002.
- Idem, *Diplomația*, București, Editura ALL, 1998.
- Matei, Horia C., Silviu Neguț, Ion Nicolae, *Enciclopedia statelelor lumii*, ediția a IX-a, București, Editura Meronia, 2003.
- Mearsheimer, John J., *Tragedia politiciei de forță. Realismul ofensiv și lupta pentru putere*, București, Editura Antet, 2003.
- Paul, Vasile, Ion Coșcodaru, *Centrele de putere ale lumii*, București, Editura Științelor Sociale și Politice, 2003.
- Petrescu, Stan, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, București, Editura Militară, 2005.
- Scruton, Roger, *Vestul și restul. Globalizarea și amenințarea teroristă*, București, Editura Humanitas, 2004.
- Soros, George, *Despre globalizare*, Iași, Editura Polirom, 2002.
- Idem, *Supremația americană: un balon de săpun*, Prahova, Editura Antet, 2004.

GLOBALIZAREA CULTURALĂ ȘI SECURITATEA UNEI NAȚIUNI

*Gl. bg. (r.) prof. univ. dr. Viorel BUTĂ
Lt. col. lector univ. dr. Mihail ANTON*

Cultura globală cuprinde concepții despre societate și ordinea mondială, modele și metode de organizare a vieții sociale, ce se presupune că au o semnificație sau aplicabilitate universală. Analizată în strânsă relație cu globalizarea, *Enciclopedia internațională de științe sociale și comportamentale* definește cultura mondială ca fiind „*un complex cultural de teorii fundamentale, forme ale cunoașterii și prescripții pentru acțiune ce uniformizează societățile, organizațiile și instituțiile*”³⁰.

Vom încerca în paginile următoare să răspundem la interogațiile cu privire la viitorul națiunii în confruntarea cu procesele de globalizare culturală. Vor dispărea națiunile? Dacă acceptăm că globalizarea cuprinde procese socializante și transformări care includ cadre de dezvoltare interregională și intercontinentală, atunci multe dintre concepțiile noastre despre națiune trebuie să fie regândite și redefinite. Rămâne deschisă întrebarea dacă dispunem de suficiente resurse culturale necesare dezvoltării națiunii și acceptării ordinii globale.

1. Teorii ale globalizării

Globalizarea reprezintă un fenomen complex, iar analiza acesteia reprezintă cu siguranță un demers dificil, din cauza multiplelor sale dimensiuni. Globalizarea nu poate fi redusă la un singur proces cauzal, ci implică o configurație amplă a determinismului multidimensional. Cu toate acestea, în cele ce urmează va fi analizată preponderent dimensiunea culturală a globalizării, cu implicații asupra securității naționale în contextul securității internaționale. Prezentarea principalelor

³⁰ Boli, J. și Lechner, F.J., *Globalization and World Culture*, în: *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, Elsevier Science, Palo Alto și Berlin, 2001, p. 6261.

teorii ale globalizării va evidenția diversitatea modurilor de abordare, de multe ori divergente. Literatura de specialitate identifică în principal următoarele trei teorii: teoria hiperglobalistă, scepticismul și teoria transformativistă³¹.

Teoria hiperglobalistă prezintă globalizarea ca întruchipând nici mai mult, nici mai puțin decât reconfigurarea totală a acțiunii sociale, din care vor rezulta noi forme de organizare socială, menite să înlocuiască statele-națiune tradiționale. Guvernele naționale vor deveni cel mult simple instituții intermediare într-o economie globală, deoarece sunt tot mai incapabile să controleze ceea ce se întâmplă în interiorul granițelor naționale sau să ducă la îndeplinire, singure, solicitările cetățenilor pe care pretinde că-i guvernează. Astfel, „*toate statele sunt cuprinse în mișcarea generală de mondializare, care face ca economiile să fie dependente unele de altele. Piețele financiare țes o pânză invizibilă, care leagă între ele țările și, în același timp, privează de libertate și constrâng guvernele. Practic, niciun stat nu mai poate să se izoleze de restul planetei*”³².

În cadrul acestei teorii se manifestă totuși o considerabilă divergență normativă între neoliberali, care susțin autonomia individuală și primordialitatea pieței asupra statului, pe de o parte, și radicali sau neomarxiști, pentru care „*globalizarea contemporană reprezintă victoria capitalismului global opresiv*”³³, pe de altă parte.

O asemenea perspectivă asupra globalizării se fundamentează exclusiv pe o logică economică, fără să ia în calcul și alte dimensiuni, în special, dimensiunea culturală. Deși respingem această teorie, presupunem totuși că unul dintre efectele negative ale globalizării poate fi ușor de prognozat: producerea unui deficit de democrație internă, în sensul că se va diminua sentimentul de participare democratică a cetățenilor la treburile țării; guvernanții naționali nu vor mai fi în măsură să-și reajusteze cu ușurință politicile sociale și economice la presiunea cetățenilor nemulțumiți. Guvernele vor fi restricționate prin respectarea regulilor transnaționale ale disciplinei economice globale; în principal modelele social-democrate de protecție socială vor fi greu de susținut. În sens pozitiv, putem presupune că va crește solidaritatea sau coeziunea socială, prin forme mai mult sau

³¹ A se vedea pentru o descriere detaliată a taxonomiei teoriilor despre globalizare: Held, D., McGrew, A. et. al., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004. Lucrarea reprezintă o bogată sursă de documentare, conținând foarte multe date sintetice cu privire la toate formele de globalizare, inclusiv globalizarea militară.

³² Ramonet, Ignacio, *Geopolitica haosului*, Editura Doina, București, 1998, p. 15. Termenul *mondializare* reprezintă versiunea non-anglo-americană a termenului *globalizare*, preluat în special din literatura franceză.

³³ Held, D., McGrew, A. et. al., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 28.

mai puțin instituționalizate (V. sindicalele europene, diversele asociații profesionale transnaționale).

„Din perspectivă hiperglobalistă, creșterea economiei globale, apariția instituțiilor de guvernare globală, răspândirea globală și hibridizarea culturilor (s.n.) sunt percepute ca dovezi ale unei ordini mondiale cu totul noi, care prefigurează dispariția statului-națiune”³⁴.

Scepticismul, în opoziție cu teoria hiperglobalistă, susține ideea conform căreia globalizarea este un mit, deoarece consideră că gradul de globalizare contemporană este exagerat. În același timp, scepticismul acordă în continuare credit guvernelor naționale. Mai mult decât atât, „forțele internaționalizării depind ele însese de puterea de reglementare a guvernelor naționale pentru a asigura continuarea liberalizării economice”³⁵. Departe de a considera că guvernele naționale devin imobilizate din cauza imperativelor internaționale, ei atrag atenția asupra centralității lor tot mai evidente în reglementarea și promovarea activă a activității economice transfrontaliere. De asemenea, sunt recunoscute patternurile inegalității și ierarhiei în economia mondială, conform unei paradigmă a stratificării sociale.

Din perspectivă culturală, scepticismul consideră că această inegalitate va constitui pretext pentru fundamentalismul și naționalismul agresiv, astfel încât, în locul prognozatei civilizații globale, lumea se va fragmenta în blocuri civilizaționale și enclave culturale și etnice.³⁶ Astfel, noțiunea de omogenizare culturală și cultură globală reprezintă pentru sceptici doar idealuri mobilizatoare, nu argumente raționale. În același timp, este respins „mitul” conform căruia puterea guvernelor naționale sau suveranitatea statelor este subminată astăzi de internaționalizarea economică sau de guvernarea globală.

Din perspectiva teoriei transformativiste, procesele contemporane de transformare sunt, din perspectivă istorică, fără precedent. Guvernele sunt astfel obligate să reacționeze pentru a se adapta la o lume aflată permanent în schimbare. Fără a se pronunța asupra direcției în care va evoluă lumea sub presiunea globalizării, reprezentanții acestei teorii consideră că „ne aflăm în fața unui proces istoric pe termen lung, marcat de contradicții și în mare măsură modelat de factori conjuncturali”³⁷. Globalizarea este asociată cu noi patternuri ale stratificării

³⁴ Apud Held, D., McGrew, A. et. al., *op. cit.*, p. 28.

³⁵ Held, D., McGrew, A. et. al., *op. cit.*, p. 29.

³⁶ V. Huntington, P. Samuel, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. Editura Antet, București, 1998 și *Ordinea politică a societăților în schimbare*, Editura Polirom, Iași, 1999.

³⁷ Held, D., McGrew, A. et. al., *op. cit.*, p. 30.

globale, în care unele state, societăți și comunități devin din ce în ce mai angrenate în ordinea mondială, în timp ce altele sunt din ce în ce mai marginalizate.

Deși nu contestă faptul că statele încă își mențin dreptul legal fundamental la supremăția efectivă asupra a ceea ce se petrece pe teritoriul lor, esența acestei teorii constă în convingerea că globalizarea transformă sau reconstituie puterea și autoritatea guvernelor naționale: „*un nou regim al suveranității înlocuiește concepțiile tradiționale despre statalitate ca formă de putere publică absolută, indivizibilă, exclusivă din punct de vedere teritorial*”³⁸. Astfel, suveranitatea este astăzi cel mai bine percepță „*nu atât ca o barieră definită teritorial, cât sub forma unei resurse de negociere în contextul unei politici caracterizate de rețele transnaționale complexe*”³⁹.

În consecință, puterea guvernelor naționale nu e în mod necesar diminuată de globalizare, ci, dimpotrivă, e reconstituită și restructurată ca un răspuns la complexitatea în creștere a proceselor de guvernare într-o lume mai interconectată.

Majoritatea autorilor români se încadrează acestei perspective de interpretare a globalizării, dar, în același timp, aceștia avertizează asupra eficienței și competenței necesare în competiția de pe piețele mondiale: „*Globalizarea presupune reducerea intervenționismului statal, reducerea rolului autorității statale de creare a barierelor de ordin național între economii, dar nu și dispariția ideii de stat al cărui rol ar fi cel de elaborare și aplicare a politicilor economice naționale. În condițiile globalizării, libertatea statului în elaborarea politicilor economice este totuși mai redusă datorită dependenței ridicate de alte economii naționale și implicit de deciziile de politică economică ale altor state, de deschiderea economică; piețele sunt cele care decid dacă politicile economice naționale sunt eficiente*”⁴⁰.

În loc să ducă la „sfârșitul națiunii”, globalizarea va stimula guvernele naționale să adopte un spectru de strategii de ajustare și angajare și va conduce la creșterea activismului statal atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Opțiunea pentru o teorie sau altă reprezentă în fond o alegere fundamentată pe o concepție despre lume și viață. A existat și există o varietate de moduri de concepere a imaginii sau concepției despre lume și viață. A vorbi, deci, despre globalizare înseamnă deja a te situa în interiorul unui discurs cultural, impregnat de un puternic specific național. De aceea am evitat să ne exprimăm preferința pentru una sau alta din definițiile întâlnite în literatura de specialitate. În ceea ce ne privește, nu vom elabora o teorie proprie despre globalizare, ci vom insista, în

³⁸ Apud Held, D., McGrew, A. et. al., *op. cit.*, p. 32.

³⁹ *Ibidem*, p. 33.

⁴⁰ Bari, Ioan, *Globalizare și probleme globale*, Editura Economică, București, 2001, p. 67.

schimb, asupra raportului de intercondiționare reciprocă între națiune și cultură, asupra necesității menținerii specificității culturale în perioada transformărilor globale.

Identitatea culturală este cerută de interesul național. În condițiile modernității globale, interesul național se menține sau, mai mult se amplifică. Chiar dacă am presupune că vor fi limitate competențele statului, membrii unei comunități spirituale vor continua să întrețină aceleași aspirații de securitate, bogătie, libertate și echitate, cu sau fără un stat puternic. De asemenea, cultura națională poate să se reînnoiască, să se îmbogățească, dar un nucleu permanent rămâne și se transmite de la o generație la alta. Este vorba de cultura din care ne-am născut, pe care am moștenit-o și pe care o vom transmite prin educație, tradiție, obiceiuri și mentalitate. Chiar dacă economia națională poate fi afectată de influențele negative ale globalizării, cultura națională se supune unei alte legi sociale – legea identității: pentru a dialoga sau interacționa cu alții, trebuie să fii tu însuți, cu identitate recunoscută și respectată.

Dacă națiunea s-a dovedit a fi mediul social cel mai favorabil pentru satisfacerea unei necesități fundamentale a oamenilor – cultura, acum, în condițiile globalizării, cultura este la rândul ei cea care este chemată să îndeplinească criteriile de dezvoltare a națiunii. Strategia de securitate națională susține, în mod asemănător, ideea competitivității internaționale: „*Dezvoltarea economică accelerată – ca premisă a bunăstării și securității – depinde în mod hotărâtor de gradul de competitivitate a națiunii. România poate deveni cu adevărat competitivă numai în măsura în care vom avea o societate bine educată, orientată spre cunoaștere, capabilă să valorifice la maximum resursele de inteligență și creativitate, pornind de la convingerea că o forță de muncă bine pregătită și flexibilă reprezintă o condiție esențială pentru succesul integrării europene și al valorificării oportunităților oferite de globalizare*”⁴¹.

Locul pe care îl vom ocupa în lume va putea fi explicat prin împrumuturi teoretice, preluate din paradigma sociologică a stratificării sociale a societății și adaptate la lumea globală. Conform teoriei, putem spune că vom întâlni cu necesitate o distribuție inegală a drepturilor și privilegiilor, a datorilor și disponibilităților, a puterii sociale și a influenței între națiunile lumii. Depinde de fiecare dintre noi unde vom reuși să ne plasăm în cadrul ierarhiei mondiale.

Complementar concepției privind relația de intercondiționare dintre națiune și cultură, vom susține că globalizarea culturală nu va conduce la „sfârșitul

---

⁴¹ *Strategia de securitate națională a României. România europeană, România euroatlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă*, Președinția României, București, 2006, p. 28.

națiunii", ci, dimpotrivă, ca reacție la tendințele de uniformizare, aceasta va stimula activismul cultural național, atât în plan intern, cât și în plan internațional; cât timp o cultură va fi capabilă să determine și să mențină o conștiință (cultură) națională, o națiune nu va dispărea.

„Interesele naționale reflectă percepția dominantă, stabilă și instituționalizată cu privire la valorile naționale și urmăresc promovarea, protejarea și apărarea – prin mijloace legitime – a valorilor pe baza cărora națiunea română își săigurește viitorul, prin care își garantează existența și identitatea și, pe temeiul cărora, se integrează în comunitatea europeană și euroatlantică și participă la procesul de globalizare”⁴². Altfel spus, esențial, nu putem participa la procesele de integrare și de globalizare decât prin promovarea valorilor, a culturii naționale – garant al națiunii române.

2. Efectele globalizării culturale asupra națiunii

Cultura este mijlocul prin care indivizi și colectivități își organizează și își conceptualizează identitatea în timp și spațiu. Chiar dacă majoritatea oamenilor rămân înrădăcinați într-o cultură națională, izolarea culturală de lumea în ansamblu devine în tot mai mare măsură imposibilă; astfel, stratificarea globalizării culturale capătă o dinamică relativ rapidă. Spunem relativ, deoarece schimbările în plan cultural sunt adesea greu de sesizat, cu atât mai mult cu cât observatorul proceselor de difuziune culturală se află în miezul evenimentelor. Îi, în orice caz, ele nu se produc atât de repede ca în cazul schimbărilor din plan economic.

Efectele globalizării culturale își regăsesc reverberațiile în domeniul identității naționale. Din perspectiva analiștilor militari, această situație este redată foarte succint prin următoarea expresie: „*strategia de globalizare, pe de o parte, și strategiile identitare, pe de alta, par a fi noile expresii ale unei vechi confruntări*”⁴³. Din această confruntare nu putem ști dinainte cine va ieși învingător; potențialitatea conflictuală dintre cele două strategii rezidă în rolul pe care realitățile de ordin socio-cultural le au în determinarea logicii globalizării: „*o cultură puternic orientată spre conservatism și izolare, regimurile politice dictatoriale, existența unei ordini mondiale puternic fragmentate, o regionalizare cu caracter defensiv etc. pot schimba evoluția globalizării în mod semnificativ*”⁴⁴.

Începând cu secolul XIX, lumea a devenit una a națiunilor al căror număr este permanent în creștere. Unele dintre națiuni s-au constituit ca rezultat al

⁴² *Strategia de securitate națională a României*, Președinția României, București, 2006, p. 6.

⁴³ Mureșan, Mircea și Văduva, Gheorghe, *Războiul viitorului. Viitorul războiului*. Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, București, 2004, p.156.

⁴⁴ Bari, Ioan, *Globalizare și probleme globale*, Editura Economică, București, 2001, p. 19.

exportului modelului european prin intermediul colonialismului. Acest model, în pofida caracterului său artificial, a fost larg instrumentalizat prin mișcările de eliberare națională pentru a-și consolida autoritatea propriului stat-națiune (vezi, în special, situația din Africa).

Astăzi, nimeni nu poate nega că schimbările care se produc la scară mondială pot aduce diverse provocări multiple pentru majoritatea statelor-națiuni. În timp ce statele-națiuni își extrag puterea din controlul cvasiabsolut asupra teritoriului lor și asupra economiilor naționale, globalizarea conduce la privarea statelor de competențele tradiționale, un control redus asupra politicii interne, ceea ce le afectează legitimitatea. Ca procese adiționale globalizării, *melting-pot-ul* cultural împreună cu prevalența limbii engleze ca limbaj internațional și mixajul de populație și culturi fie în mediul virtual prin intermediul Internetului, sau chiar în realitatea fizică, prin migrarea populațiilor către țările dezvoltate, poate conduce la o evoluție ale cărei efecte sunt dificil de integrat în culturile particulare omogene ale statelor-națiune clasice.

În raportul întocmit de Chicago Council on Foreign Relations, intitulat *Opinia publică din SUA și Europa privind politica externă (American and European Public Opinion & Foreign Policy)*⁴⁵, este dezbatut, în cadrul capitolului 3, *Geopolitică și Globalizare (Geopolitics and Globalization)*, impactul globalizării asupra diverselor aspecte, printre care și asupra culturilor naționale.

⁴⁵ Raportul este disponibil la următoarele două adrese de Internet: <http://www.ccfr.org.>, Chicago Council on Foreign Relations sau <http://www.worldviews.org.>

FORȚELE TERESTRE PE CALEA TRANSFORMĂRII ȘI MODERNIZĂRII

General bg. prof. univ. dr. Visarion NEAGOE

Mediul internațional a evoluat într-un mod dramatic în ultimii ani, provocând o schimbare majoră în tot ceea ce înseamnă abordarea fenomenului militar. Apariția amenințărilor asimetrice, evoluția fenomenului terorist contemporan cu bază ideologică și religioasă, dorința unor state de a intra în clubul nuclear, indiferent de mijloace și consecințe, sunt doar unele din fenomenele ce caracterizează mediul internațional de securitate actual. Ca o reacție la aceasta, structurile militare naționale au fost obligate să-și reconsideră modul de abordare a amenințărilor la adresa securității naționale și să caute noi doctrine, strategii, tactici și proceduri de contracarare a cauzelor generatoare de instabilitate.

Acesta este și cazul Forțelor Terestre, care au demarat în ultimul timp o intensă activitate de redefinire a locului, rolului, strategiei de transformare și a modalităților de acțiune prin care să răspundă în mod corespunzător provocărilor actuale,

Strategia de transformare a Forțelor Terestre este, pe termen mediu și lung, o componentă vitală a Strategiei de transformare a Armatei României.

Scopul evident al acestei strategii, parte la rândul ei a Strategiei de securitate a României, este modelarea organismului militar românesc în raport cu evoluțiile din mediul de securitate internațional și din spațiul de interes al țării noastre. Finalitatea acestui proces este aceea de descurajare a eventualelor amenințări la adresa securității naționale și de a apăra interesele României, în calitatea acesteia de membru NATO, acolo unde acestea sunt amenințate.

Principalele probleme care sunt definitorii privind procesul de transformare și modernizare a Forțelor Terestre sunt: motivele transformării, starea actuală și viziunea de transformare.

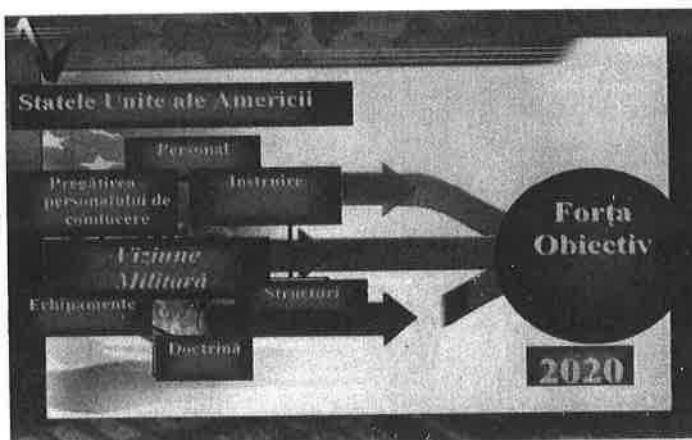

Dinamica fenomenului militar contemporan percepătă foarte intens pe timpul participării la operațiile militare multinaționale atât în cadrul Alianței Nord Atlantice, cât și în cadrul coalițiilor ad-hoc a generat o serie de preocupări în cadrul Forțelor Terestre în vederea analizării eficienței structurilor proprii participante la acest tip de operații, a modului de realizare a interoperabilității cu structuri similare ale altor state, precum și a identificării unor căi de ridicare a nivelului calitativ al Forțelor Terestre.

Apariția Propunerilor de Forțe 2006, document editat de Comandamentul Aliat pentru Transformare, s-a constituit într-un moment al adevărului, când pentru prima oară a fost posibilă compararea realității existente în Armata României, în mod specific, în cadrul Forțelor Terestre, cu solicitările Alianței, solicitări făcute în cadrul mai larg al angajamentelor de a micșora decalajul existent între Statele Unite ale Americii și ceilalți membri NATO în termeni de capacitatea militară.

Unde se dorește să se ajungă, se poate intui relativ ușor dacă se analizează conceptul de bază al strategiei de transformare al armatei americane, faimoasa *Joint Vision 2020*, precum și ansamblul angajamentelor în ceea ce privește capacitatea militară pe care NATO și le-a asumat în mod specific, în anul 2002, la Praga și le-a confirmat cu prilejul Summit-ului de la Istanbul din 2004. Este evident faptul că, în acest context, Forțele Terestre nu puteau rămâne neutre, dimpotrivă acestea trebuie să înceapă un proces de transformare mai hotărât, fundamentat pe baze realiste, în măsură să asigure acestei categorii de forțe ale armatei capacitatea militară necesare pentru a răspunde provocărilor mediului actual și celui care se prefigurează, măcar până la nivelul anului 2020.

Domeniile acoperite de Viziunea Întrunită 2020, acceptată de către Pentagon, sunt ușor de observat în schemă, în care se prezintă direcțiile de acțiune ale Forțelor Armate americane pentru realizarea Forței Obiectiv 2020.

După cum se observă este vorba de domeniile comenzi și controlului, pregătirii personalului, schimbărilor în structurile Forțelor Armate, înzestrarea cu noi echipamente, precum și de factorul uman.

Toate aceste domenii sunt abordate într-o concepție unitară, sincronizat, astfel încât evoluția armatei americane să se producă gradual, fără sincope, realizând astfel scopul propus prin Forța Obiectiv 2020.

Evoluțiile din domeniul militar nu au lăsat indiferente alte state ale lumii.

Procesul, început încă din deceniul 8 al secolului trecut, s-a concretizat în abordări mai întâi teoretice, conceptuale, realizate de către teoreticieni militari din cele două superputeri existente în acel timp.

În urma schimbărilor survenite la sfârșitul anilor '80, a devenit posibilă testarea noilor concepte și sisteme de armament, fapt care a oferit o imagine mai concretă asupra a ceea ce înseamnă Revoluția în Domeniul Militar și care pot fi implicațiile acesteia.

În special, după conflictul din Kosovo, puterile europene au devenit conștiente atât de decalajul existent între națiunea lider a NATO și propriile forțe armate, cât și de consecințele acestui decalaj asupra poziției lor pe scena politică mondială. Pe lângă statele europene cu pondere economică însemnată, fenomenul a mai fost abordat și de către state din alte părți ale lumii după cum se poate observa în prezentarea următoare.

S-a ales să se prezinte și o națiune care aproape că nu se vede în peisajul militar contemporan. Este vorba despre Noua Zeelandă. Motivul acestei incluzieri este faptul că și un stat de dimensiuni comparabile cu cele ale României, care nu este situat într-o zonă de o importanță geostrategică similară cu cea a României, a simțit nevoie să abordeze acest fenomen, tocmai pentru a-și apăra interesele.

Fenomenul a fost abordat și la nivelul NATO, în mod deosebit, după evenimentele din Kosovo. Sesizându-se consecințele unei atitudini pasive, s-au luat o serie de măsuri prin care Alianța Nord Atlantică a căutat să creeze un cadru de tratare a Revoluției în Domeniul Militar în mod unitar.

Startul a fost înregistrat, în mod concret la Summit-ul de la Praga, când a fost definit setul de angajamente cunoscut sub numele de *Angajamente privind Capacitățile*.

Angajarea în acest domeniu a fost confirmată și pe timpul Summit-ului de la Istanbul și concretizată inclusiv în documentele de planificare a forței pe care le-am primit și le-am analizat în acest an, în vederea discuțiilor asupra Propunerilor de Forțe pentru 2006.

Nivelul de ambiție al Alianței a determinat practic ca aceasta să aibă în prezent o zonă de interes și de acțiune la scară planetară.

Comandamentul Aliat pentru Operații (Allied Command for Operations) are în răspundere în acest moment aproximativ 26.000 de militari din state membre NATO, precum și aproximativ 3.000 de militari din state partenere, sprijiniți de încă 4.000 de militari care încadrează structurile de comandă ale Alianței. Toți acești militari sunt răspândiți într-o zonă cu o lărgime de aproximativ 7.000 de kilometri.

Concepția actuală a statelor NATO, de a-și apăra interesele acolo unde se manifestă amenințări la adresa lor, ne-a obligat să luăm în calcul o anumită perspectivă în ceea ce privește proiectarea Forțelor Terestre, astfel încât să fim în măsură să atingem nivelul de aşteptare pe care Alianța îl declară referitor la noi.

Odată cu procesul de restructurare, Statul Major al Forțelor Terestre a continuat procesul de modernizare și de integrare a structurilor desemnate pentru operațiile de sprijin de pace și stabilitate, la fel ca și pentru misiunile de apărare colectivă, astfel încât să se asigure nivelul de calitate în conformitate cu cerințele și standardele NATO.

A fost întocmit *"Planul de integrare a forțelor terestre declarate NATO"*. S-au stabilit legături cu CC-Land Madrid, responsabil cu coordonarea integrării în NATO a forțelor terestre române.

În continuare se va descrie cadrul conceptual care ajută la plasarea activităților noastre într-un context. În cadrul acestui model, care reprezintă perioadele de timp și spațiu, în prezent și viitor, sunt prezentate forțele actuale pe o perioadă de 3 ani, cu tehnologia actuală. Dispunem, de asemenea, de îndrumări strategice și de doctrină aprobată.

Cea de-a doua perioadă durează 10 ani, în condițiile în care tehnologia este realizabilă. Avem nevoie de un ciclu de planificare a apărării, pe o durată de 10 ani

și suntem în curs de stabilire a unei structuri a forțelor terestre. Dar avem nevoie de îndrumări și concepte pentru aceste forțe în dezvoltare.

Ultima perioadă include forțele viitoare, în condițiile în care tehnologia nu este demonstrată. Necesită o creare a unei "Viziuni de perspectivă pentru o perioadă mai îndelungată".

În cadrul procesului de transformare există următoarele domenii:

1. tehnologie, sisteme de arme, doctrină, pregătire & certificare;
2. comandă și control;
3. logistică și deplasarea strategică.

Așa cum se va vedea în continuare, forțele terestre române se axează în prezent pe acoperirea acestor domenii, din punct de vedere al doctrinei, organizării, pregătirii și echipamentului.

Nivelul de ambiție național ne obligă să luăm toate măsurile pentru pregătirea forțelor terestre în vederea atingerii gradului necesar de interoperabilitate cu forțele celorlalte state NATO.

O atenție deosebită se acordă realizării capacitatei de acțiune a forțelor terestre române împreună cu cele ale altor state, fapt pentru care un accent deosebit este pus pe îmbunătățirea cunoștințelor lingvistice ale participanților la acest gen de misiuni internaționale. Din experiența de până acum, nivelul de înțelegere între militarii români și camarazii din alte state în teatrele de operații a fost corespunzător.

Tot experiența operațiilor multinaționale desfășurate la acest început de secol ne-a obligat să analizăm dacă forțele noastre sunt în măsură să acționeze, în mod întrunit, în toată gama de operații militare. În acest domeniu, considerăm că mai este încă mult de făcut atât din punct de vedere doctrinar, cât și din punctul de vedere al pregătirii personalului și înzestrării în toate categoriile de forțe. Câteva direcții de acțiune în procesul de transformare sunt:

- sisteme C4ISR interoperabile și dislocabile;
- înzestrare corespunzătoare;
- concepte operaționale și proceduri de operare comune cu cele ale aliaților din NATO.

Înzestrarea forțelor terestre cu sisteme de comandă, control, comunicații, informatică și informații interoperabile atât cu sistemele corespunzătoare ale celorlalte categorii de forțe naționale, cât și cu cele ale partenerilor din cadrul Alianței Nord-Atlantice sau al coalițiilor multinaționale la care România va participa.

Înzestrarea cu echipamente corespunzătoare, care să ofere forțelor terestre calitățile necesare unor forțe ale secolului XXI este o condiție esențială pentru ca

Armata României să conteze în cadrul Alianței. De aceea, credem că se impune concentrarea eforturilor pe acest domeniu în care mai sunt încă multe de făcut.

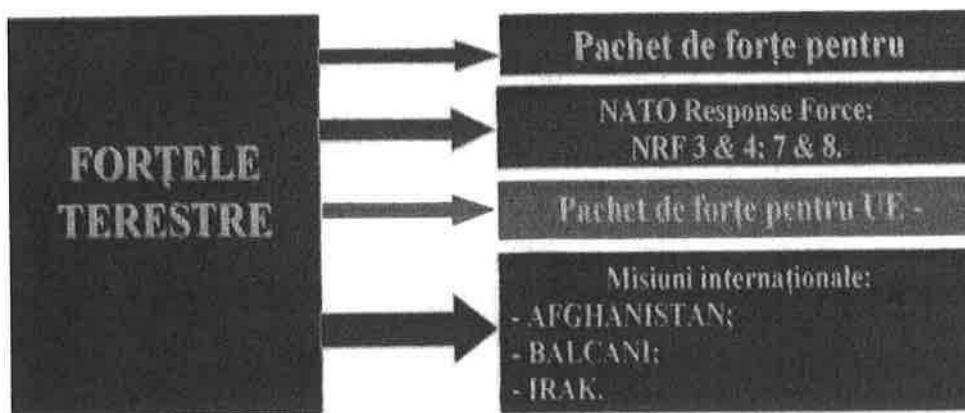
Referitor la partea privind doctrinele, concepțele operaționale și procedurile de operare compatibile cu cele ale aliaților, putem spune că s-au făcut progrese notabile, dar de abia acum, după primirea statutului de membru NATO am început să avem o imagine care se apropie de realitate, a ceea ce mai trebuie făcut.

Rezultă, în mod evident, că pentru a satisface această necesitate imperioasă este nevoie de o abordare pe mai multe planuri, și anume, doctrinar, structural și al înzestrării.

Dacă pe plan structural și doctrinar s-au desfășurat o serie de activități care ghidează evoluția Forțelor Terestre pe direcția dorită, mai multe greutăți întâmpinăm în domeniul înzestrării.

O serie de condiționări pentru evoluția Forțelor Terestre au fost generate de angajamentele în care acestea sunt implicate.

După cum se poate observa în prezentarea următoare, Forțele Terestre sunt în curs de pregătire a unui pachet substanțial de forțe pentru NATO, asigură în același timp forțe pentru structurile de reacție rapidă ale NATO, așa numitele NRF, participă la o serie de misiuni în teatre de operații în afara României. În plus se analizează posibilitatea participării la pachetul de forțe al Uniunii Europene.

Toate acestea constituie rațiuni foarte serioase pentru demararea unui proces de modernizare.

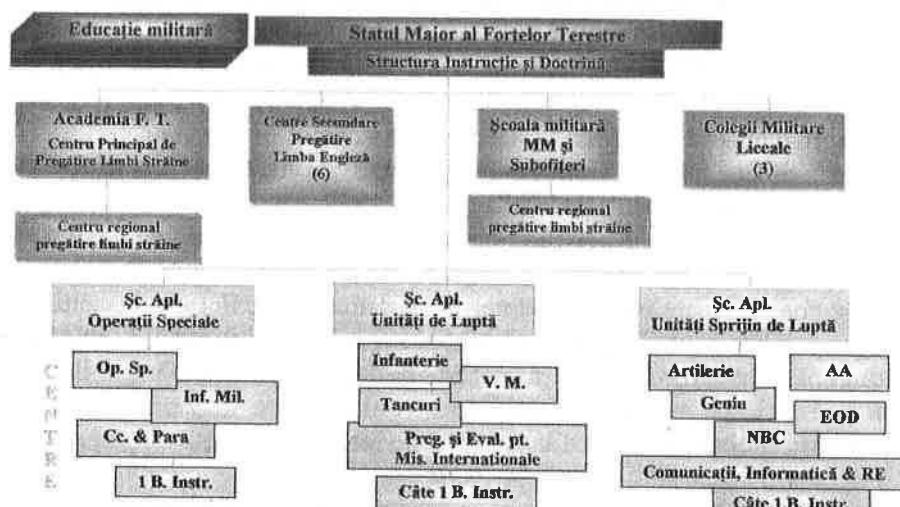
Referitor la pachetul de forțe oferit pentru NATO putem menționa că acesta se ridică la valoarea unei divizii în cadrul Forțelor cu nivel de operativitate de 180 de zile și o brigadă suplimentară încadrată la nivel de operativitate ridicată 30 de zile; în total, aproximativ 20.000 de militari vor fi încadrați în aceste structuri.

Acest angajament are nevoie de resurse financiare consistente pentru a putea fi îndeplinit.

Modernizarea în domeniul pregătirii a început cu o schimbare în domeniul învățământului militar în domeniile gestionate de către Forțele Terestre.

În schemă este prezentată noua organizare a structurilor de învățământ militar ale Forțelor Terestre.

După cum se poate observa această organigramă include:

Academia Forțelor Terestre; Scoala militară pentru maștri militari și subofițeri; 3 Colegiu Militar Liceale.

- Scoala de Aplicație pentru Operații Speciale cu 3 centre de pregătire, fiecare orientate în cîte un domeniu specific: Cercetare – Parașutisti, Operații Speciale, Informații Militare.
- Scoala de Aplicație pentru Unități Luptătoare cu centrele de pregătire în domeniile Infanteriei, Vănătorilor de Munte și Blindatelor și Batalioanele de Instrucție aferente.
- Scoala de Aplicație pentru Unități de Sprijin Luptă cu centre de pregătire în domeniile Artilleriei terestre, Apărării AA, Geniului (EOD), Apărării NBC, Comunicațiilor și Informaticii și Batalioanele de instrucție aferente.

În afara acestor structuri, mai există centre de pregătire tematice cum sunt cele în domeniul lingvistic și cel pentru pregătire în vederea participării la misiuni internaționale.

Mai trebuie menționat că structurile Forțelor Terestre planificate să participe la misiuni internaționale, în cadrul pregătirii pentru misiune desfășoară și exerciții de simulare în cadrul Centrului de Instruire prin Simulare subordonat J 7 din SMG.

De asemenea, în conformitate cu un grafic realizat la nivelul J 7, marile unități de nivel brigadă desfășoară exerciții de instruire prin simulare în acest centru.

În domeniul înzestrării au fost elaborate planuri de echipare a structurilor de forțe cu noi categorii de tehnică și mijloace, care să corespundă noilor concepții de planificare, organizare și ducere a operațiilor militare în concordanță cu cerințele puse de condițiile de interoperabilitate cu forțele armate ale partenerilor din Alianță sau din coalițiile la care România participă.

O problemă care nu este nouă pentru nimeni, este problema finanțării acestor programe de înzestrare. În anul 2006, am fost nevoiți să reajustăm în repetate rânduri graficul de desfășurare a programelor de înzestrare din cauza diverselor constrângeri financiare. Pentru acest an fondurile permit continuarea programelor cu finanțare multianuală, dar pentru îndeplinirea obligațiilor minime acceptate de către NATO, bugetul de înzestrare al Forțelor Terestre va trebui să fie majorat.

Programele de modernizare actuale caută să aducă la cerințele spațiului de luptă modern o serie de categorii de echipamente majore din înzestrarea Forțelor Terestre. Chiar dacă nu este ceea ce ne-am dori, totuși aceste programe ne permit să ținem pasul într-o oarecare măsură cu cerințele actuale. Aceste programe de modernizare se referă la:

1. Modernizarea mașinii de luptă a infanteriei MLI-84 (JDERUL) – 4 B.I.;
2. Modernizarea tancului mijlociu TR 85 (BIZONUL) – 2 B. Tc.;
3. Revitalizarea sistemului de apărare AA autopropulsat cal 35 mm (GEPARD) – 3 B.;
4. Modernizarea sistemului de artilerie reactivă LAROM – 3 B.;
5. Sistemul de apărare AA cal 2x35 mm (VIFORUL) – 2 B.

În vederea realizării compatibilității tehnice cu structurile NATO, la nivelul Forțelor Terestre sunt avute în vedere pentru a fi achiziționate o serie de echipamente care să corespundă pe deplin cerințelor spațiului de luptă modern. Printre acestea cele mai importante sunt:

1. Sistemul C4I (Sistem de Comunicații și Informatică – CIS);
2. Sistem de luptă individual modern;
3. Punct de comandă nivel divizie;
4. Transportor amfibiu blindat pe roți.

În prezent, la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre se desfășoară o activitate intensă de analiză a modului în care au fost planificate fondurile necesare

îndeplinirii acestor obiective, cum au fost asigurate, și în final, cu ce eficiență au fost cheltuite fondurile asigurate.

Sperăm ca experiența acumulată în acest sens să fie fructificată, în mod corespunzător, având ca rezultat crearea de capabilități militare caracterizate prin flexibilitate, viteză crescută de reacție și interoperabilitate, ceea ce va oferi decidenților oportunități sporite pentru îndeplinirea obiectivelor urmărite, în concordanță cu interesul național.

Armata României participă la răspunsurile pe care Alianța trebuie să le dea provocărilor la adresa intereselor de securitate, în interiorul sau în afara zonei euro-atlantice, precum și la soluționarea unor conflicte care impun executarea de operații de mică sau mare intensitate. În acest context, **procesul de transformare** reprezintă o **necesitate firească** ce decurge din noile orientări strategice și de transformare a Alianței. Acestea permit lărgirea gamei de obiective și procese ce includ structurarea și pregătirea forțelor pentru participarea la apărarea colectivă și îmbunătățirea capabilităților necesare pentru operații multinaționale de management al crizelor și de combatere a terorismului.

CONTRIBUȚIA SECȚIEI MILITARE DIN ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA LA IMPULSIONAREA DEZVOLTĂRII ȘTIINȚEI MILITARE ROMÂNEȘTI ȘI MODUL CUM ESTE PERCEPUTĂ PE PLAN INTERN ȘI INTERNAȚIONAL

Contraamiral de flotilă (r) prof. univ. dr. Marius HANGANU

Secția de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România este un pion important în afirmarea domeniului militar în plan științific, național și chiar internațional.

Privită de mulți cu reținere, încă de la înființare această secție a încercat, și în mare măsură a reușit, să introducă științele militare acolo unde trebuie să se afle, și anume, în rândul științelor de elită ale societății românești actuale.

Astăzi după ce au trecut 10 ani de la înființarea acestei secții, putem spune că s-au acumulat o serie de rezultate și experiență, care ne permit să desprindem învățăminte pentru a dezvolta activitatea științifică militară.

Poate ar fi trebuit ca începutul acestei expuneri să se axeze pe scopurile pe care și le propune a le realiza Secția de Știință Militară din cadrul AOSR, și că aceste scopuri ar fi bine să le reanalizăm și să acționăm un pic mai hotărât pentru a le îndeplini. Pentru a-și respecta numele și a arăta că problemele pe care le analizează în cadrul ședințelor sunt întotdeauna de nivel academic, scopul principal al întrunirilor noastre trebuie să-1 reprezinte dezbaterea de idei în domeniul științei militare și analiza fenomenului militar la nivel local, regional și global. Rezultatul acestor dezbatieri de idei să fie materializat în lucrări, articole sau chiar în publicarea dialogului, discuțiilor, purtate pe o anumită temă. Un alt scop pe care

și-1 poate propune acest for științific este de a impulsiona cercetarea științifică în domeniul militar și de a contribui la îmbunătățirea cadrului legislativ, respectiv a regulamentelor și manualelor care orientează activitatea militară.

Probabil că fiecare ședință se încheie cu un proces verbal ori o hotărâre a membrilor secției, hotărâre pe care o semnează biroul și care devine obligatorie pentru toți cei care fac parte din această secție. S-a folosit cuvântul „probabil” deoarece nu am văzut până în prezent nici o astfel de hotărâre, care să întrunească consensul majorității membrilor. Dar această formalitate, chiar dacă este importantă pentru reglarea activității noastre, nu ne împiedică să facem o analiză a contribuției secției de Știință Militară la impulsionarea științei militare românești (tema acestei expunerii).

Activitatea cea mai palpabilă în această direcție a constat în apariția Revistei de Științe Militare, care are în cuprinsul ei articole publicate atât de membrii săi, cât și de alte persoane care au dorit să-și exprime un punct de vedere în acest domeniu. Această revistă este activitatea cea mai vizibilă, deoarece poartă sigla Secției de Știință Militară a Academia Oamenilor de Știință din România și arată că este rodul muncii noastre.

Primul număr al revistei a fost editat în semestrul II al anului 2001. Revista apare de două ori pe an și până în prezent au fost tipărite 11 numere. Temele abordate de această revistă sunt: știință militară, geopolitică, istorie, management organizațional, psihologie-sociologie etc.

Revista este apreciată și constituie o sursă bibliografică pentru cercetătorii științifici și pentru cei interesați de evoluția fenomenului militar, iar pe plan național figurează în categoria revistelor tip D, conform clasificării CNCSIS.

Un punct important în activitatea revistei îl constituie prezentarea discursurilor de recepție ale celor care au fost primiți ca membri titulari, discursuri care, fără excepție, au fost de un înalt nivel științific și, evident, au contribuit la afirmarea și impulsionarea dezvoltării științei militare pe plan național.

O altă modalitate prin care secția noastră și-a adus contribuția la dezvoltarea științei militare o constituie activitatea publicistică a membrilor ei, în special, în domeniul lucrărilor de mare întindere.

O mare parte din cărțile scrise de noi, cei care facem parte din Academia Oamenilor de Știință din România, sunt publicate în editura Universității Naționale de Apărare „Carol I” și au ca subiect probleme specifice activității noastre. Fiecare dintre noi, care facem parte din această secție, avem un număr de cărți publicate și majoritatea am contribuit la elaborarea unor lucrări de anvergură apărute sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, secția Știință Militară. Aici se are în vedere Tratatul de Știință Militară, în trei volume, precum și lucrări de interes general care tratează probleme fundamentale ale științei militare.

Foarte multe lucrări publicate de membrii secției noastre au primit premiul revistei Gândirea Militară Românească și s-au bucurat de o bună primire în rândul cititorilor. Valoarea unei lucrări este dată, în primul rând, de aprecierea cititorilor, valoare ce poate fi cuantificată prin numărul de citări. De altfel, acest indicator de valoare (numărul de citări) este folosit de toate instituțiile care se ocupă cu măsurarea științei, scientometria (cel mai cunoscut institut de acest fel din lume fiind Institutul Thompson pentru Știința Informării, Philadelphia – așa-zisele citări ISI). Pentru a putea cuantifica numărul de citări este necesar ca lucrarea să apară în format electronic pentru a putea fi accesată din orice parte a planetei.

Este de amintit faptul că mai multe lucrări semnate de membrii secției noastre s-au bucurat de o bună apreciere în cadrul târgurilor de carte, în special, Gaudeamus, ca și la diverse expoziții de carte organizate pe plan național sau cu ocazia manifestărilor științifice.

Totuși în această direcție, a vizibilității muncii noastre pe plan național, sunt încă multe lucruri de făcut.

Este foarte bine că am făcut primii pași în afirmarea științei militare la nivel național, pași care ar putea fi sintetizați prin cuvântul **cantitate**, adică prin producerea a cât mai multe lucrări, și probabil că ar trebui să vină cât de curând momentul când cuvântul calitate să fie cel predominant.

Dacă avem curiozitatea să căutăm pe Internet, într-un motor de căutare recunoscut, referințele la „știință militară”, vom vedea că acestea sunt foarte vagi, singura mențiune consistentă fiind amintirea Revistei de Știință Militară și specificarea în C.V.-urile unor personalități a faptului că sunt membri ai Academiei Oamenilor de Știință din România, secția Știință Militară sau și-au luat doctoratul în Știință Militară. În schimb, pe Internet apar cursuri în domeniul științe militare, dar nu la instituții militare de tradiție, ci la instituții civile, respectiv la Universitatea București la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, unde se fac studii de securitate, la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu unde se face cursul Tehnologii psihologice militare în cadrul domeniului științe militare și.a. Abordarea domeniului știință militară de către alte instituții decât cele din subordinea Ministerului Apărării este favorabilă nouă, dar arată că în această direcție, a vizibilității muncii noastre pe plan național și a afirmării științei militare ca un domeniu robust, consistent, mai avem ceva de muncă.

Pe plan intern ne cunoaștem între noi, ba chiar avem și premiul anual „Mareșal Constantin Prezan” al secției noastre, care a fost acordat începând din anul 1999 pentru cea mai bună activitate a unor membri ai secției noastre. Dar pe plan național probabil se impune o altă atitudine și cred că ar putea fi luate unele măsuri, cum ar fi: activarea unor filiale, cel puțin în garnizoanele unde sunt instituții militare de învățământ, cooptarea cercetătorilor științifici în rândul membrilor noștri și o mai fructuoasă legătură cu domeniul tehnic militar.

Pe plan internațional, secția de Științe Militare s-a afirmat prin activitatea membrilor ei care a constat în participarea la manifestări științifice și publicarea lucrărilor în diferite volume editate în urma acestor manifestări în străinătate. O legătură internațională directă, în numele secției, cred că este mai greu de realizat, deoarece nici la nivelul Academiei Oamenilor de Știință din România acest lucru nu este prea dezvoltat.

În China există o instituție similară care organizează anual manifestări științifice, dar care este sprijinită puternic de guvern și de organizațiile locale unde desfășoară astfel de activități și este subordonată și dirijată de Ministerul Apărării.

În concluzie, referindu-se la modul cum Secția de Științe Militare din Academia Oamenilor de Știință din România contribuie la impulsivarea dezvoltării științelor militare pe plan intern și internațional se poate afirma că s-au făcut lucruri bune și cel mai important fapt este acela că știința militară este recunoscută la nivel național ca o știință importantă alături de științele fundamentale.

Pentru viitor se impun o serie de măsuri și ele au reieșit din cele spuse până acum și pe care îmi permit să le sintetizez în cinci puncte, astfel:

1. Ședințele noastre trebuie să aibă finalitate (proces verbal, hotărâre și măsuri).
2. Stabilirea unor măsuri pentru a avea vizibilitate în presă, pe internet etc.
3. Dezvoltarea legăturilor de colaborare și organizarea de activități comune cu instituții similare civile sau militare din țară și străinătate.
4. Organizarea și activarea unor filiale în provincie cel puțin unde avem instituții militare de învățământ pentru a se exprima și contribui la scopurile pe care ni le propunem.
5. Secția trebuie să coopteze în rândul membrilor ei oameni din cel puțin trei domenii:
  - cercetare științifică fundamentală (ISPAIM și CSSAS);
  - cercetare științifică în domeniul tehnicii și tehnologiei militare (de la agenție și cele 4 institute);
  - din învățământul militar tehnic.

***ROLUL ACȚIUNILOR
ENERGOINFORMATIIONALE
ÎN EXTINDEREA CAPACITĂȚILOR
COGNITIVE ȘI PSIHOTRONICE
ALE ORGANISMULUI UMAN***

*Ing. drd. Marius ARGHIRESCU
– OSIM, București –*

- I.** *Definiția conceptului de „acțiuni energoinformationale”*
• Acțiunile energetice purtătoare de informații asupra subiecților umani, la nivel biologic și psihic, în general – prin unde de câmp modulate sunt:
- unde sonore (inclusiv infrasunete sau ultrasunete);
  - unde electromagnetice (unde radio, microunde, radiații infraroșii, luminoase, UV, X sau gamma);
  - unde radionice scalare.

- II. Acțiunile energoinformationale la nivel psihologic:**
1. rezervologie (dezvoltarea capacitateilor mentale prin stimuli sonori și vizuali, învățare rapidă, învățare în stadiul alfa (prehipnotic);
2. psihotronică;
2.1. percepții extrasenzoriale; (clarviziune; comunicarea telepatică);
2.2. război psihotronic (metode și dispozitive de război psihotronic; arme psihotronice);
2.3. psihokinezie (acțiunea energoinformatională psihică asupra obiectelor materiale; metode și dispozitive de măsură a efectelor PK);
2.4. radiestezie (detectarea de obiecte prin efect dowsing).

III. Modalitățile de influențare a capacitaților mentale pe cale energoinformațională

1. Prin sugestii mentale subconștiente transmise prin microunde modulate.

Centre de studii:

Universitatea Johns Hopkins din Maryland – studii privind armele nonletale;

Lucrări citate:

- HIGH POWERED MICROWAVE TECHNOLOGY, (tehnologie cu microunde modulate utilizată pentru transmitere de sugestii mentale direct în creier);
- VOICE SYNTHESIS (dispozitiv cu microunde de control prin sugestii mentale);
- brevet US 4877027, aparat de transmitere de informații la nivelul creierului prin microunde modulate;
- US 4858612: o metodă și un aparat pentru stimularea auzului la mamifere cu ajutorul microundelor.

2. Prin inducerea stării mentale alfa de relaxare și somn

- a) prin unde electromagnetice de foarte joasă frecvență;

Centre de studii:

- Los Alamos National Laboratory, (Col. John B. Alexander, Program Manager for Non-Lethal (psychotronic) Defense.

- Institutul Walter Reed Army din SUA, de către Robert Becker.

- Cercetări (1992) asupra modificării stărilor de conștiință umane folosind unde de tip alfa și delta, urmărindu-se astfel inducerea unor stări de relaxare și somn.

b) prin unde radio pulsate de sincronizări cu frecvențele de comunicare dintre anumiți neuroni;

- brevet US4573449: metodă pentru a stimula adormirea și relaxarea unei persoane;

- centre de cercetare ale armatei în Rusia (din 1974 și 1990-1995-

V.Lopatin): Dispozitive de inducere a somnului;

- centre de cercetare ale armatei SUA;

- brevet SUA 3762396 din 1973 intitulat „Metodă și aparat pentru inducerea somnului prin aplicarea de pulsuri electrice pe multiple zone din creier”

rezintă un sistem pentru inducerea somnului, tratamentul diverselor maladii psihosomatische, precum și înlesnirea hipnozei la subiectul uman.

c) folosind sunete și lumini modulate *Centre de studii ale armatei SUA*;

- brevet SUA, 3576185 din anul 1971, intitulat „Metodă de inducere a somnului folosind sunete și lumini modulate” descrie un aparat și o metodă pentru inducerea somnului folosind două semnale sonore de frecvență 40 - 80 Hz modulate în amplitudine. Diferența de frecvență între cele două semnale este de numai 0,5 - 2 Hz. Se pot folosi și stimuli optici.

d) prin unde electromagnetice modulate;

- brevet 4227516 din 14 oct. 1980, se prezintă ca un aparat pentru stimulare electro-fiziologică. O primă undă este generată cu frecvență mai mare decât undele cerebrale, care este însă modulată cu o a doua frecvență din gama undelor cerebrale (alfa, beta etc). O a doua frecvență este folosită la fel ca și prima, pentru a purta (prin modulare) o undă cerebrală. Astfel, folosind trei frecvențe (din care numai una specifică creierului), aplicate sub forma a două sunete audibile, se obțin efecte de inducere a somnului, a unei stări hipnotice etc.

- US 3884218: metodă de inducere și menținere a diferite nivele de somn în ființă umană;

-US 3712292: metodă și aparat pentru a produce semnale sonore modulate în frecvență pentru inducerea somnului;

3. Creșterea capacitatei de învățare sau autosugestionare prin inducerea reducerii frecvenței undelor cerebrale

Centre de studii ale armatei SUA

- brevet 4834701 din 1989 intitulat „Aparat pentru inducerea reducerii frecvenței de undă cerebrală” - se folosesc două semnale sonore de frecvențe beta care diferă între ele astfel încât atunci când sunt aplicate simultan, rezultă o frecvență nouă de tip alfa.

4. Modificarea stărilor emoționale și de conștiință prin modificarea undelor cerebrale

Centre de studii ale armatei SUA

- US 3951134: aparat și metodă pentru monitorizarea și modificarea undelor cerebrale de la distanță.

- US 5507291: metodă și aparat pentru a determina de la distanță starea emoțională a unei persoane;

- US 5458142: dispozitiv pentru monitorizarea câmpului magnetic emanat

de un organism;

- US 5330414: aparat de inducere a undelor cerebrale;
- US 3837331: sistem și metodă pentru a controla sistemul nervos al unui organism viu;
- US 5213562: metodă de modificare a stărilor la nivel mental, emoțional și fizic;
- US4335710: dispozitiv pentru inducerea unor forme cerebrale de undă specifice;
- US 5356368: metodă și aparat pentru inducerea stărilor de conștiință dorite;
- US 5123899/1992: metodă și sistem pentru modificarea conștiinței;
- US 4883067: metodă și aparat pentru a transforma electroencefalograma în muzică și a induce și controla diferite stări psihologice și fiziologice sau pentru a controla un instrument muzical.

5. Îmbunătățirea performanțelor mentale prin modificarea stărilor neurofiziologice

Centre de studii ale armatei SUA și Rusia

- brevet US3835833: metodă pentru obținerea unor efecte neurofiziologice;
- US 3662758: aparat stimulator pentru organele musculare cu transmițător extern și receptor implantabil.

6. Tratament holistic neurofiziologic prin biorezonanță

Aparate:

Rusia: DiaDENS-DT – memorează valorile considerate normale ale impulsurilor transmise uzuial de creier către organele interne și procesează impulsurile microelectrice transmise cutanat de diverse organe, în vederea trimiterii la creier a impulsurilor prelucrate care mobilizează sistemul imunitar al organismului.

DENAS – memorează valorile considerate normale ale impulsurilor transmise uzuial de creier către organele interne și le transmite organelor interne; refac legătura bioelectrică dintre sistemul nervos central și organele interne.

IV. Acțiuni energoinformaționale cunoscute de creștere a capacitaților psihotronice:

1. Experimente de amplificare a acțiunii mentale a unor subiecți asupra altor subiecți

- Construirea de generatori psihotronici folosind cu scopul dirijării mentale prin sugestii și comenzi subliminale, de tip hipnotic, transmise telepatic la nivel de subconștient.

Centre de cercetare:

- armata SUA – se bazează pe convertori de energie radiantă în energie psihică prin convertori tip Tesla-Moray.

2. Experimente de mărire a capacitații de viziune la distanță (telestezie)

- bazate pe constatarea că unor subiecți care stăteau mai mult timp în raza de acțiune a unui câmp de înaltă frecvență le creșteau capacitațile de comunicare sau receptie telepatică a gândurilor. De exemplu, în 1924, fizicianul Boyd a descoperit accidental că dacă se conectează scalpul unui subiect la un circuit electric oscilant de 100 MHz, se obțin sistematic capacitați telepaticе și psihokineticе.

BIBLIOGRAFIE

„Microwaves News”, nov/dec. 1993 și „Military Review”, 1980, Col. John Alexander,
„The New Mental Battlefield”.

<http://fusionanomaly.net/neurophone.html>
Victorian, Armen, *Neural manipulation by remote radar*, Rev. Resonance, No. 30, March
1996.

<http://members.aol.com/alanyu5/part1a2.htm>
E. Celan, *Serviciile secrete și parapsihologia*; Editura OBIECTIV, Craiova, 1992.
E. Celan, *Războiul parapsihologic*; Editura TEORA, București, 1992.

GLOBALIZARE ȘI INTEGRARE EUROATLANTICĂ

***Dr. Petre DUTU, CSII
– Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate –***

1. Globalizarea și actorii săi

1.1. Globalizarea- fenomen complex, omniprezent și multidimensional

Globalizarea reprezintă un *fenomen complex* întrucât se desfășoară în toate sectoarele de activitate umană din întreaga lume, în condiții extrem de diverse de dezvoltare economică, socială, politică și culturală. Ea promovează, de regulă, interesele statelor puternic dezvoltate economic și ale întreprinderilor multinaționale. De aici, o interferare cu interesele regionale și naționale. Atunci când efectele generate de globalizare sunt percepute ca negative apar manifestări împotriva sa.

Caracteristica *fenomen omniprezent* indică faptul că globalizarea există în întreaga lume și în toate domeniile de activitate. Astfel, globalizarea apare ca procesul în care distanța geografică își diminuează importanța în stabilirea și menținerea „obstacolelor” în calea relațiilor economice, politice și socio-culturale între toate statele lumii. În acest context, un rol semnificativ joacă actorii non-statali, adică diferite organizații regionale și planetare, economice, politice, culturale, de mediu.

Globalizarea, ca *fenomen multidimensional* este o etapă viitoare a procesului general de dezvoltare politico-economică și culturală a omenirii. Aceasta întrucât, mai întâi de toate, globalizarea este un proces geo-economic și mai apoi geopolitic și geocultural. Acest proces nu este o apropiere, o integrare a economiilor mai multor țări, ci o schimbare a caracteristicilor calitative ale acestor economii care se

transformă din niște sisteme închise în elemente ale unui sistem mondial. Se schimbă însăși noțiunea de „economie națională”. Instituția economică de bază devine corporația transnațională, care își amplasează fabricile și își comercializează produsele acolo unde îi este mai convenabil, fără a lua în considerare existența granițelor statale. Din această cauză are loc aprofundarea procesului de diviziune internațională a muncii, iar în cadrul unui singur stat, fie și dezvoltat, apare „economia” dublă, cu „enclave înfloritoare”, dar și „regiuni donatoare, regiuni creditabile”. Regiuni întregi se transformă în furnizori de materie primă și piețe de desfacere pentru corporațiile transnaționale, fără a dezvolta producțiile proprii.

Procesul de aprofundare a diviziunii muncii dă naștere la grave probleme social-politice. În discuțiile despre globalizare apare tot mai des noțiunea de „învinși”. Acestea sunt unele pături sociale sau chiar națiuni întregi care s-au pomenit în afara dezvoltării economice, fără vreo sansă de a ieși de unele singure dintr-o situație extrem de dificilă, aşa cum circuitul liber al mărfurilor din țările dezvoltate spre țările în curs de dezvoltare diminuează posibilitatea țărilor sărace de a-și dezvolta producțiile în diverse domenii. Decalajul dintre țările bogate și cele sărace este într-o creștere continuă, adică între Nord și Sud se accentuează.

Totuși, globalizarea are un potențial enorm de creștere, dar, în același timp, ea provoacă „status quo”, adică slăbește reglementarea socială, politică, economico-financiară națională fără a furniza o alternativă satisfăcătoare.

În concluzie, globalizarea este un fenomen complex, omniprezent și multidimensional, care afectează toate domeniile de activitate umană și implicit toate statele. Unii autori îl socotesc un fenomen capabil să aducă fericirea și bunăstarea pentru toată lumea, în timp ce alții îl apreciază ca fiind dăunător umanității, prin efectele pe care le generează⁴⁶.

În contextul globalizării, au apărut diverse mișcări de împotrivire față de acest fenomen⁴⁷. De regulă, mișcările antiglobaliste au o atitudine profund critică la adresa globalizării pe care o consideră vinovată de inegalitățile dintre Nord și Sud, de creșterea șomajului, de exploatarea de către țările dezvoltate a resurselor materiale și umane ale țărilor în dezvoltare, de diminuarea veniturilor din muncă și de sporirea celor din capital, de adâncirea decalajului intern între

---

⁴⁶ Bauman, Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, București, ANTET, 2004.

⁴⁷ Le Monde din 27.01.2002.

bogați și săraci. O notă aparte, face altermondialismul⁴⁸, o mișcare socială împotriva globalizării aşa cum este concepută și desfășurată, în prezent. Reprezentanții acestei mișcări sunt de acord cu globalizarea, dar realizată după principiile, normele și regulile pe care ei le propagă.

Printre exigențele mișcărilor antiglobaliste se numără: introducerea taxei pe sumele schimbate pe piața de capital (aşa numita taxă Tobin). Sumele astfel prelevate ar putea fi folosite pentru finanțarea dezvoltării; suprimare a paradisurilor fiscale; anularea datoriei țărilor sărace; în instituțiile ce guvernează globalizarea ar trebui lăsate locuri pentru reprezentanții populației. Globalizarea trebuie să fie condusă atât de instituții, cum sunt: OMS (Organizația Mondială a Sănătății), CNUCED (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare), PNUD (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), OIM (Organizația Internațională a Muncii); renunțarea la organismele modificate genetic în numele principiului precauționii și al apărării micilor producători față de multinaționalele din domeniul agroalimentar.

1.2. Actori ai globalizării

Actorii globalizării sunt prezenți relativ diferit în studiile de specialitate. Un rol important în selectarea și analiza actorilor globalizării îl are concepția autorilor respectivi cu privire la globalizare, ca fenomen dinamic și complex. Astfel, în „*Guide de formation sur globalisation dans les Amériques*” în calitate de actori ai globalizării sunt menționați următorii⁴⁹:

A. Guvernele. Acestea sunt un prim actor al globalizării. Există două modalități de aplicare a strategiilor de globalizare de către guverne. Mai întâi, potrivit voinței lor dacă statul respectiv este destul de puternic, îndeosebi economic sau ca „elevi” model, când forța lor nu le permite să-și aleagă politicile economice de urmat, mai ales atunci când depind de organismele financiare internaționale și de organizațiile economice globale ai căror membri sunt. Unele dintre aceste politici economice, ca politicile tarifare, comerciale sau politicile de investiții fac obiectul înțelegerilor între partenerii privilegiați care negociază și

⁴⁸ Pierre Tartakowsky, *Altermondialisation: Fondamentalisme ou nouvel humanisme?* În <http://www.france.attac.org/au969>

⁴⁹ Brunelle, Dorval, Lorine Guay, Ana Maria d'Urbano, Tania Vachon, *Guide de formation sur globalisation dans les Amériques*, în http://www.cmmm-csn.qc.ca/publications/Dorval_02-12-10.pdf

semnează acorduri numite „regionale”, deși în realitate sunt acorduri între câteva țări.

La ora actuală, negocierile asupra liberului schimb conduc la concesii de o parte și de alta, fără ca cetățenii să fie informați despre jocurile și consecințele acordurilor la care guvernele lor subscrizu. De multe ori legislativul este informat după ce s-au încheiat negocierile și se cunosc rezultatele.

B. *Instituțiile economice internaționale și regionale*. Ele reprezintă, la ora actuală, unul dintre principalii vectori ai globalizării.

Pentru a înțelege locul și rolul lor în calitate de actor într-o strategie a globalizării, este interesant de alcătuit o listă cu acestea. În fruntea listei, se vor afla desigur marile organizații economice internaționale, printre care se numără: *Banca Internațională de Reconstituție* (BIRD); *Banca Mondială* (BM); *Fondul Monetar Internațional* (FMI); *Organizația Mondială a Comerțului* (OMC – în 1994 a luat locul GAAT).

Apoi, sunt organizațiile economice regionale, cum ar fi: Comisia pentru America Latină și Caraibe a ONU și Banca Interamericană de Dezvoltare.

În fine, există și organizații economice care reunesc țări pe baza afinității obiectivelor, de pildă, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică care cuprinde 29 de state (27 dintre ele sunt cele mai dezvoltate din punct de vedere economic).

La acestea se poate adăuga G-7, care nu este propriu-zis o organizație economică, dar care a jucat un rol determinant în definirea parametrilor importanți ai unei politici economice comune din partea participanților la aceste conferințe pe o bază anuală (G-7, adică grupul celor mai dezvoltate 7 state, la care s-a alăturat un reprezentant al Uniunii Europene și președintele Rusiei, devenind, în realitate G-8).

Alături de aceste organizații cu vocație economică, există o întreagă panoplie de organizații de natură politică, pe care le putem clasifica aşa cum am făcut-o cu cele economice distingând: o organizație universală – ONU; organizații regionale – Organizația Statelor Americane, Organizația de Securitate și Cooperare Europeană. Totodată, există instanțe care nu sunt organizații mondale, dar care joacă un rol semnificativ în determinarea parametrilor de creștere economică la scară planetară, cum ar fi: *Forumul economico-mondial de la Davos* sau *Comisia Trilaterală* creată de Rockefeller, în anul 1973.

În fine, există organizații sau întâlniri anuale ce vizează favorizarea schimburilor și integrării între unele țări.

Toate aceste organizații și întâlniri sunt finanțate și conduse de către statele membre și, ca regulă generală, contribuția este în funcție de puterea economică, ceea ce nu schimbă cu nimic relațiile dintre respectivele state, atât timp cât toate au dreptul la un singur vot la adoptarea deciziilor. Excepție fac Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional, unde greutatea politică este dată de aportul financiar al membrilor organizației.

C. *Societățile transnaționale* sunt un alt actor deosebit de important al globalizării. Transferul activităților întreprinderilor peste frontierele naționale a fost fără îndoială fenomenul major al sfârșitului secolului al XX-lea.

Globalizarea este impulsionată de societățile transnaționale care astfel mondializează propriul proces de producție și care determină guvernele să adopte legi ce favorizează luarea în sarcină prin piețe a producției și a repartiției bunurilor colective. În prezent există în jur de 60.000 de societăți transnaționale, dintre care doar 4.000 în țările mai puțin dezvoltate.⁵⁰

Puterea lor economică – conform sursei citate – depășește pe cea a unor țări mari. De exemplu, în anul 1968, în termeni de putere economică, General Motors ajungea la rangul 18 înaintea Germaniei de Est, a Belgiei și a Elveției. În anul 1982, Canadian Pacific avea o cifră de afaceri de 12,3 miliarde de dolari la egalitate cu Noua Zeelandă, iar în 1993 Exxon, cu 11 miliarde de dolari din vânzări anuale deținea o avere de trei ori PNB al Irlandei.

Aceste cifre arătă cât de mare este puterea economică a unora dintre societățile transnaționale și ce pot face ele, în plan politic, de pildă, la nivel planetar. Astfel, tot mai mult, grupurile și asociațiile oamenilor de afaceri se implică direct și acționează în calitate de consultanți în negocierile economice în curs atât la nivel internațional, cât și regional. Influențele se manifestă în organizațiile patronale mondiale, cum ar fi Camera de Comerț Internațională (CCI), în organizațiile regionale sau naționale. În plus, începând cu anul 1995 mediul de afaceri a primit un statut oficial pe lângă G-7.

În același timp, această influență a societăților transnaționale este amplificată grație studiilor difuzate de către grupurile de presiune, de fundațiile și de către furnizorii de idei (think tanks), cum sunt: Institutul CD. Howe, Conferința Board, Institutul Fraser etc. Apoi, ea este multiplicată prin mass-media care răspândește mesajul neoliberal în rândul marelui public și a electoratului din fiecare țară.

⁵⁰ Ibidem, p.13.

D. Organizațiile și mișcările sociale sunt un alt actor al globalizării. Ele sunt ultimul actor al globalizării în termeni de putere economică, dar primul în termeni de putere politică. Toate aceste sunt cunoscute și sub numele de „societate civilă”. De regulă, în rândurile sale se includ organizațiile neguvernamentale, iar dintre ele cele mai bogate sunt consultate în legătură cu globalizarea.

De altfel, există mai multe inițiative pornite de la aceste grupuri ce militează în favoarea întăririi rolului ONU. Ca exemplu, se pot menționa: Mileniu Forum 2000 condus de ONU și care este convocat din nou în anul 2005; World City Society sau WOCSOC care s-a întrunit la Montreal în anul 1999; Global Forum și Forum Internațional de la Montreal (FIM).

Problema de fond care se pune și nu a fost încă rezolvată este cea referitoare la efectul util al acestor procese de consultări. Până acum, acest efect a fost destul de limitat. Consultarea pare uneori să servească la ceea ce unii numesc endogenizarea criticii, adică recuperarea pur și simplu a unor obiective și lozinci care apar frecvent în preambulul textelor oficiale, acolo unde ele au un efect retoric incontestabil și un efect juridic nul. De asemenea, reprezentanții acestor organizații și mișcări sunt primiți de delegațiile oficiale de la întâlnirile lor internaționale.

În ultimii ani, aceste organizații și mișcări și-au creat o rețea internațională și organizează întâlniri cu scopul de a schimba informații și analize, de a defini platformele lor de revendicări și de a elabora strategii comune. Astfel, reunuiile internaționale la care reprezentanții guvernelor și cei ai marilor capital discută viitorul planetei sunt tot mai mult acompaniate de adunări paralele ale reprezentanților organizațiilor populare, sindicale, de femei, ale populației autohtone, a ONG-urilor, a grupurilor de apărare a mediului care discută între ei efectele negative ale globalizării pieței asupra mediului de viață.

La rândul său, Bernard Guillochon⁵¹ face o analiză relativ amănunțită și riguroasă a actorilor globalizării, împărțindu-i în două grupe: cei care sunt pro globalizare și cei antiglobalizare. După opinia lui actorii *pro globalizare* sunt: *firmele multinaționale*. ONU estima că, în anul 1999, existau 63.000 de firme multinaționale având 690.000 de filiale în străinătate; *statele*. Deschiderea totală a frontierelor pentru mărfurile străine reprezintă un pericol pentru anumite ramuri incapabile să suporte concurența. Statul protejează anumite sectoare fragile, în permiterea reconversiilor și în asigurarea independenței naționale în domenii considerate prioritare; *instituțiile internaționale*. Acestea au fost create în vederea

⁵¹ Bernard Guillochon, *Globalizarea o singură planetă, proiecte divergente*, București, RAO, 2003.

supravegherii procesului de globalizare și asistență a țărilor a căror inserție în economia mondială este o sursă de dificultate pentru ele însese și pentru sistem în ansamblul său. Printre aceste instituții sunt menționate: **OMC** (Organizația Mondială a Comerțului) chemată să faciliteze dezvoltarea comerțului cu bani și servicii între țări. Această organizație este una dintre țintele preferate ale mișcării antiglobalizare, care o consideră apărătorul intereselor marilor firme multinaționale; **FMI** (Fondul Monetar Internațional) creat prin acordul de la Bretton Woods în anul 1944 pentru evitarea dezordinii monetare, iar după 1980 pentru administrarea îndatorării țărilor în curs de dezvoltare și asistența acestora când cunosc crize financiare; **BM** (Banca Mondială) este formată din mai multe organisme (BIRD – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare; AID, Asociația Internațională pentru Dezvoltare; AGMI, Agenția de Garantare Multilaterală a Investițiilor; CIRDI, (Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor privind Investițiile) ce acordă împrumuturi și ajutoare țărilor în curs de dezvoltare⁵². De asemenea, printre actorii globalizării autorul citat menționează și: **Uniunea Europeană**; **ALENA** (Acordul de liber schimb nord-american-Canada, Mexic, SUA) creată în anul 1994 având ca obiectiv favorizarea schimburilor comerciale și a investițiilor între cele trei state; **ASEAN** (Asociația Națiunilor din Sud-Estul Asiei) înființată în anul 1967 cu scopul realizării unei zone de liber schimb și favorizarea comerțului între statele ce o compun; **MERCUSOR** (Piața comună a Sudului) fondată în anul 1991 de către Argentina, Brazilia, Paraguay și Uruguay, având ca scop realizarea integrării celor 4 state; **OCDE** (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) are menirea de a consilia și a realiza studii pentru cele 30 de state ce o compun.

Ca opozanți ai globalizării lucrarea citată menționează pe următorii: *rețele mondiale* (Action mondiale des peuples contre le libre – échange et l'Organisation mondiale du commerce; Forum social de Genes; Forum social mondial; International Forum on Globalisation; Mobilization for Global Justice; Mouvement international ATTAC); *rețele regionale* (Aliance social continentale – Amériques Arab NGO Network for Development); *sindicate și organizații ale comerțului* (AFL-CIO în SUA, Central Unica Trabalhadones-Brazilia, Confederation Internationale de syndicats libres etc.); *mișcări sociale* (Marches européennes contre chomage, la précarité et les exclusions, Marche mondiale de femmes, Tute Blanche); *drepturile omului* (Amnesty International, Human Rights Watch); *mediu*

⁵² Bernard Guillochon, *op. cit.*, pp.36-49.

(Greenpeace, Sierra Club, Les Amis de la Terre); *media* (After Aut, Independent Media Center, Le monde Diplomatique, The Nation); *institute* (Centre for Economic and Policy Research, Economic Policy Institute)⁸⁵³.

O analiză succintă și pertinentă a opinioilor referitoare la actorii globalizației evidențiază următoarele aspecte: *toate studiile menționează aproximativ aceiași actori ai fenomenului globalizației*, cu deosebirea că unii insistă mai mult asupra unor actori, în timp ce alții se opresc asupra altora; *actorii principali* sunt considerați: *guvernele statelor, organizațiile internaționale și regionale, întreprinderile multinnaționale și mișcările sociale regionale și mondiale*. Acestea din urmă, tind să se unească, dacă nu structural și ierarhic, o fac tot mai frecvent în planul acțiunilor mondiale împotriva globalizației; *studiul al doilea face o prezentare succintă, dar riguros documentată atât a actorilor globalizației, cât și a celor antiglobalizare*.

Practic, individul și grupul uman par a fi actorii reali ai globalizației, ceilalți (statele lumii și organizațiile internaționale și firmele multinnaționale, în principal) sunt mai degrabă regizori, întrucât dispun de toate forțele și instrumentele atât suficiente, cât și necesare atingerii obiectivelor pe care și le propun. Pe de altă parte, în ultimă instanță atât în rândul actorilor statali, cât și nonstatali acționează tot indivizi umani, cu personalitatea lor complexă, cu idealurile, interesele, aspirațiile și inteligența lor, cu educația și formația profesională dobândită în familie și societate.

Totuși, se pare că un rol important, ca *actor pro* sau *contra globalizare*, joacă și va juca și în continuare *populația statelor*. Aceasta din urmă, periodic este chemată valideze, prin referendum, măsurile cerute de globalizare. Cele mai recente cazuri sunt cele ale populației Franței și Olandei care au fost solicitate să se pronunțe în privința acceptării sau nu a Constituției Uniunii Europene. În ambele cazuri răspunsul a fost nu. Se pare că se va repeta referendumul. Important este însă faptul că persoanele cu drept de vot dintr-o țară sau alta, fără a se organiza ca o structură distinctă a societății civile, poate fi un actor social redutabil în ceea ce privește acțiunile și măsurile impuse de fenomenul globalizației.

⁵³ Bernard Guillochon, *op.cit.* pp. 114-120.

2. Integrarea euroatlantică – proces complex

2.1. Considerații generale privind integrarea socială și de sistem.

Integrarea unei persoane într-un grup sau a unui grup într-o societate este un proces al cărui mecanism se derulează cu succes dacă membrii săi au dobândit o relativă conștiință comună, împărtășind aceleași credințe și practici, interacționând unii cu ceilalți și având scopuri comune. De asemenea, integrarea este un proces complex care permite dezvoltarea unei coeziuni sociale. De fapt, integrarea descrie procesul individual de accesare la calitatea de membru al unui grup, pe de o parte și de acceptare de către grup a acordării acestui statut persoanei care l-a solicitat, pe de altă parte.

Procesul de integrare se prezintă oarecum similar și la nivel de stat național. Astfel, un stat solicită integrarea, la nivel regional, într-o organizație politică, economică sau de altă natură. Cererea sa trebuie, mai întâi, acceptată de mediul integrator și apoi se demarează procesul propriu-zis de integrare. Acesta din urmă impune respectarea liberă, necondiționată a normelor, regulilor și cutumelor specifice organizației în care statul solicitant se integrează.

Noțiunea de integrare se întemeiază pe ideea potrivit căreia există o relație de inegalitate între subiectul care se integrează și mediul integrator. În acest sens, iată câteva exemple: copii și părinți; educat și educator; individ și grup uman; grupuri mici și grupuri umane mari; grupuri umane și stat. Socialul integrator este cel care trebuie să reproducă modelul, limita, normalitatea. De aceea, tot ceea ce se abate de la acest model de integrare este percepț negativ și marginalizat.

Prin urmare, integrarea reprezintă o relație, o interacțiune dinamică între două entități *distincțe-sistemul care se integrează și sistemul care integrează*. În cursul acestui proces atât sistemul care se integrează, cât și în cel ce integrează au loc mutații. În funcție de caracterul activ al primului și de capacitatea de răspuns a mediului care integrează, se disting mai multe faze ale acestui proces: *acomodarea, adaptarea, participarea și integrarea propriu-zisă*⁵⁴.

Dacă se analizează ansamblul demersurilor României pentru aderarea la Uniunea Europeană se va constata că au fost parcurse toate aceste faze. Astfel, *acomodarea* începe, la începutul februarie 1993, când România semnează Acordul European, prin care se instituie o asociere între țara noastră și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora. Mai întâi, s-au aplicat prevederile

⁵⁴ Cătălin, Zamfir, Lazar, Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1998, pp. 300-301.

comerciale din Acordul European. Este faza în care România începe cunoașterea sistematică a valorilor și normelor ce ghidează întreaga activitate din UE. În iunie 1995, țara noastră depune cererea de aderare la UE. Aceasta marchează debutul fazei de *adaptare* a României la cerințele UE, iar în iunie 1999, se adoptă Planul Național de Aderare la UE. În timpul acestei faze are loc o armonizare legislativă și nu numai între România și UE. Începând cu februarie 2000 se declanșează procesul aderării țării noastre la UE, prin deschiderea oficială a negocierilor de aderare dintre România și Uniunea Europeană. Acum, începe deschiderea capitolelor de negociere. Un capitol de negociere se referă la un anumit domeniu din legislația europeană - spre exemplu agricultura sau politica regională. Există 31 de capitoale pe care fiecare țară candidată trebuie să le discute cu Uniunea Europeană, ele reprezentând ceea ce este cunoscut sub numele generic de *acquis-ul comunitar*). Faza denumită *participare* va începe pentru România la 1 ianuarie 2007, când dacă se îndeplinesc toate cerințele impuse de UE, țara noastră va deveni stat membru cu drepturi depline al acestei uniuni de state. În această fază, întreaga activitate din România se va desfășura în consens cu valorile și normele specifice UE. Cea de-a patra fază și ultima a procesului analizat (*integrarea propriu-zisă*, etapă în care începe integrarea socială, economică, culturală, politică și militară a țării noastre în UE. De fapt, acum valorile și normele specifice vietii și activității din UE sunt asimilate, însușite, interiorizate și puse în practică atât de instituțiile statului, de societatea civilă, cât și de cetățenii țării care se consideră și cetățeni europeni. În plus, toți cei menționați acționează pentru apărarea și promovarea valorilor și normelor UE socotindu-le ca fiind ale lor și nu pentru că i-ar obliga cineva. Practic, în cea de-a patra fază începe realizarea integrării României în UE sub toate aspectele și pe toate planurile.

În acest context, se vor înfăptui efectiv: *integrarea normativă* (măsura în care valorile democratice ale UE devin norme obligatorii, liber, conștient și responsabil interiorizate de către toți cetățenii țării); *integrarea culturală* (normele și valorile culturii UE sunt asimilate și însușite de către cetățenii României); *integrarea comunicatională* (schimbul interpersonal de semnificații, prin intermediul limbii române și a uneia de circulație internațională, acceptată în comunitatea europeană); *integrarea funcțională* (schimbul de servicii, ce variază de la interdependență la autonomie. Practic, cetățenii români învață și își formează deprinderi utile în afișarea unei atitudini și manifestarea unui comportament acceptat de ceilalți cetățeni europeni); *integrarea psihosocială* (procesul de

interiorizare ce permite cetățenilor români să acționeze în conformitate cu normele și valorile mediului integrator, atunci când relaționează cu ceilalți cetățeni europeni, în orice situație); *integrarea socială* (ajustarea relațiilor statelor membre ale UE potrivit normelor și regulilor existente în cadrul acesteia); *integrarea politică* (procesul de acceptare de către membrii UE -state și cetățenii acestora- a unui mod de a acționa, de a simți și de a vedea specifice mediului integrator); *integrarea economică* (ansamblul de măsuri destinate să suprime discriminările între economiile țărilor membre ale UE).

2.2. Integrarea euro-atlantică, ca proces regional multidimensional

Grupul lexical „integrare euroatlantică”, de regulă, desemnează procesul prin care un stat național aderă la Alianța Nord-Atlantică. Etapele procesului de integrare și dimensiunile sale sunt cele prezentate la 2.1. De aceea se poate spune că integrarea euroatlantică, la rândul său este un proces multidimensional. Practic, integrarea euroatlantică se realizează pe dimensiunile: umană, normativă, organizațională, materială, informațională.

De la începutul anilor 1990, în țările centrale și est-europene, discursurile oamenilor politici s-au îmbogățit cu afirmații peremptorii asupra urgenței aderării la entitățile euroatlantice, NATO și Uniunea Europeană. Această adeziune este văzută ca o sursă de legitimare externă a celor aflați la conducere în statele europene nemembre ale Uniunii Europene. În ciuda evidenței unei apropiere economice, nu Uniunea Europeană a fost cea care a deschis prima porțile noilor aderenți, ci NATO. Aderarea la Alianța Nord-Atlantică s-a făcut mai devreme, deoarece criteriile de adeziune au fost mai facil de satisfăcut decât în cazul adeziunii la Uniunea Europeană. De fapt, aceasta din urmă se află în plin proces de formare, ca organizație regională complexă și de definire a obiectivelor pe termen scurt, mediu și lung, în special, în domeniile militar și de securitate.

Dorința statelor naționale suverane și independente de a se integra în structurile euroatlantice pleacă, pe de o parte, de la percepția rolului, actual și de perspectivă, al NATO, ca organizație politico-militară și, pe de altă parte, de la natura și complexitatea riscurilor și amenințărilor la adresa securității lor, în prezent și în viitor. În plus, fiecare țară dorește să-și asigure o dezvoltare durabilă și benefică cetățenilor săi, în condiții de stabilitate. Prin urmare, soluția optimă de a face față provocărilor noului mileniu, în domeniul apărării și securității naționale o reprezintă accederea în rândul statelor membre NATO. Aceasta pentru că Alianța

Nord-Atlantică are, prin definiție, rolul de a-și apăra membrii împotriva oricărei agresiuni militare externe. De fapt, din anul 1949, de la constituire, funcția principală a NATO este garantarea libertății și a securității statelor ce o compun. Această misiune a rămas neschimbată. Ceea ce este nou, acum, sunt modalitățile prin care organizația se achită de această sarcină. În prezent, Alianța Nord-Atlantică nu mai este sub amenințarea unor puternice forțe militare la frontierele sale, ci ea trebuie să facă față unei game sporite de sfidări, cum ar fi: proliferarea armelor de distrugere în masă, instabilitate regională și conflicte interetnice, terorismului internațional. Ca urmare, Alianța Nord-Atlantică a acordat și acordă o importanță crescândă intervențiilor de urgență în caz de criză cu scopul declarat de a promova stabilitatea, integrarea și soluționarea pașnică a conflictelor. Aceasta nu înseamnă că apărarea colectivă nu mai este sarcina fundamentală a NATO, ci este vorba de faptul că acum cea mai mare parte a amenințărilor la adresa securității statelor membre provin din exteriorul Alianței, de aceea aceasta trebuie să fie gata să intervină acolo unde și când interesele generale și naționale o cer.

Apoi, NATO, potrivit noii strategii adoptate după septembrie 2001, se implică concret în gestionarea crizelor, chiar și a celor situate în afara spațiului euroatlantic, dacă interesele păcii și stabilității o impun. În fine, o jumătate de secol de colaborare intensă a permis partenerilor Alianței să pună în operă o excepțională organizație politico-militară, fără precedent în istorie, perfect rodată și performantă, ce dispune de un echipament de ultimă generație, de proceduri standardizate eficace, instrumentată și controlată printr-o structură politică solidă și consensuală. Aceste atritive ale Alianței Nord-Atlantice o fac o „țintă” râvnită de tot mai multe state europene.

În același timp, integrarea în Alianța Nord-Atlantică este percepță de statele care fac acest demers ca o premisă a stabilității politice interne și a dezvoltării durabile, aceasta din urmă susținută și de investiții externe strategice. Un stat membru NATO este mult mai credibil, pe toate planurile, decât un altul fără acest statut, întrucât criteriile de integrare în Alianță sunt foarte stricte.

În acest context, lărgirea NATO este, mai întâi, o modalitate de a extinde stabilitatea în Europa. Acest obiectiv este puternic susținut și prin procesul de lărgire a Uniunii Europene, prin primirea de noi membrii. Apoi, colaborarea dintre NATO și UE în domeniul gestionării crizelor, al elaborării unei politici de securitate europene credibile este o realitate. Astfel, UE cu sprijinul Alianței Nord-Atlantice și-a propus înfăptuirea a două obiective majore și anume: *punerea în*

practică a unei capacitați de decizie și a uneia de acțiune în vederea folosirii instrumentului militar pentru gestionarea crizelor. Atingerea acestor obiective se va face evitând duplicitările inutile și costisitoare cu NATO.

Alianța Nord-Atlantică rămâne unică, căci ea singură dispune de instrumentele necesare garantării securității membrilor săi, pe de o parte, dar și a gestionării securității europene, pe de altă parte. După încheierea războiului rece, NATO sprijină dezvoltarea unei identități europene de securitate și apărare (IESD) în cadrul Alianței Nord-Atlantice nu în afara acesteia. Prin aceasta, NATO contribuie efectiv la aprofundarea integrării europene.

În același timp, contribuția Alianței Nord-Atlantice la aprofundarea integrării europene se manifestă și prin procesul de largire a NATO. Practic, multe dintre statele membre ale UE fac parte și din Alianța Nord-Atlantică, ceea ce le permite să-și îndeplinească în mai bune condiții rolul asumat prin apartenența la cele două organizații. De fapt, această dublă apartenență facilitează procesul de integrare a statelor în NATO și UE. Pe această cale, interesul național este mai bine atins și mai eficace. În timp ce NATO garantează securitatea membrilor săi, UE acționează în plan economic asigurând o dezvoltare durabilă și relativ armonioasă a statelor ce o compun.

Procesul de integrare europeană nu este posibil fără puternicele relații transatlantice. Legătura care unește SUA de Europa în materie de securitate continuă să contribuie la stabilirea unor relații sănătoase între statele europene.

Prin urmare, există toate motivele pentru ca o nouă arhitectură de securitate europeană să fie întotdeauna o arhitectură euroatlantică. Dacă se dorește ca pe viitor legătura transatlantică să funcționeze optim, se impune ca rolul NATO *de forum central al cooperării în domeniul securității într-un mediu nou de securitate* să fie păstrat. Alianța Nord-Atlantică poate preveni politic și proteja militar pe toți membrii săi de eventualele consecințe ale folosirii armelor de distrugere în masă, a terorismului internațional etc.

Menținerea de relații transatlantice bune cere, totodată, abordarea sinceră a problemei împărțirii sarcinilor în cadrul NATO. Europa, treptat, va trebui să-și asume integral sarcinile în materie de securitate a statelor sale. Aceasta va consolida parteneriatul transatlantic.

NATO va continua să rămână o instituție indispensabilă în materie de securitate. Mai întâi, pentru că este o organizație credibilă și capabilă să se implice activ și constructiv în soluționarea crizelor atât din spațiul euroatlantic, cât și în

afara acestuia. Apoi, competența sa militară unică i-a permis să stabilească și să întrețină legături cu numeroase state ce nu sunt membre ale sale. Parteneriatul pentru Pace include numeroase state în rândurile sale și oferă cadrul propice unor relații de cooperare militară cu NATO. Această cooperare a jucat un rol important în pregătirea țărilor care ulterior s-au integrat Alianței Nord-Atlantice. În plus, Parteneriatul pentru Pace a facilitat și va facilita crearea de viitoare coaliții militare. Cu sprijinul Consiliului de parteneriat politic (CPEA), NATO a creat un cadru de securitate care reunește membrii din diferite organizații, ce favorizează colaborarea în gestionarea crizelor și cooperarea regională, permitând statelor neutre să se apropie de structurile de securitate euroatlantice.

3. Corelația globalizare – integrare euroatlantică

Globalizarea și integrarea euroatlantică, ca formă a integrării regionale, se află în corelație. Fenomenul globalizării include procesele de integrare regională, în calitatea lor de modalități de adaptare a statelor lumii la noile condiții de producție, schimburile comerciale, de circulație a forței de muncă și a capitalurilor.

„Termenul globalizare arată în mod corect, dar imprecis, că poziția statului s-a schimbat, la sfârșitul secolului XX, în dublu sens. Ea este încărcată de procesele de interdependență, care permit unui stat să-și atingă scopurile doar cu cooperarea altor state. Statul (...) se angrenează astfel foarte strâns cu vecinii săi. Acest proces are loc mai ales la nivel regional. De aceea, regionalizarea este elementul definitiv al epocii, și nu globalizarea”¹⁰⁵⁵. Într-o anumită măsură, fenomenul globalizării reprezintă totalitatea proceselor de integrare regională, pe toate planurile-economic, politic, social, cultural, militar. De fapt, globalizarea obligă statele lumii să-și ia măsuri de protecție a cetățenilor lor, împotriva efectelor sale negative. În acest sens, integrarea regională este, se pare, răspunsul cel mai adecvat.

Pe de altă parte, cele două procese – *globalizarea și integrarea euroatlantică* – se află într-o strânsă interdependență și interacțiune. În acest context, statele aleg integrarea euroatlantică atât ca formă primară de satisfacere a interesului național, în materie de securitate națională și colectivă, prin cooperare bilaterală și/sau multilaterală cu celelalte state, cât și ca modalitate de a participa activ și avantajos la globalizare. Totodată, integrarea euroatlantică permite statelor membre ale

⁵⁵ *Regionalizare în loc de globalizare?* în http://www.dadalos.org/globalisierung_rom/grundkurs_2.htm

Alianței Nord-Atlantice să atenuze efectele negative ale globalizării printr-un efort comun și concertat, în planul securității naționale și colective. În același timp, apartenența la NATO are și efecte benefice, în plan economic și politic, pentru statele membre. Acestea sunt percepute ca stabile politic și credibile sub aspect economico-financiar, atrăgând astfel investitorii strategici necesari dezvoltării lor durabile.

De asemenea, integrarea euroatlantică poate fi interpretată ca o premişă a implicării conștiente în procesul de globalizare. Având securitatea garantată de Alianța Nord-Atlantică, statele membre pot trece la constituirea de organizații regionale, mai ales, de natură economică, încercând pe această cale să-și pună în valoare potențialul lor într-un domeniu sau altul de activitate economică, dar și al regiunii. Un exemplu, edificator de integrare regională completă (economică, politică, socială, culturală, militară) a unor state îl constituie Uniunea Europeană. Aceasta este, acum, alcătuită din 25 de state și are instituțiile aferente unei federații de state. Rezultatele obținute, pe toate planurile, dar mai ales în cel economic, o recomandă ca formă de integrare regională ce permite o dezvoltare durabilă și relativ echitabilă pentru toți.

Globalizarea, ca fenomen multidimensional, complex și omniprezent, generează atât efecte pozitive, cât și negative. Probleme globale precum efectul de seră nu pot fi soluționate la nivelul unui singur stat, la fel cum nici problemele locale nu pot fi rezolvate în cadrul național. „În consecință, statul național erodează. El nu dispăr și nici nu devine inutil, aşa cum se sugerează în multe comentarii, ci erodează. Apar astfel unele nivele suplimentare la care se pot rezolva problemele atât superioare, cât și inferioare statului național. Granițele, nu demult rigide, care delimitau teritoriul unei țări, puterea statului și puterea populației devin astfel mai permeabile. În spatele dezbatării despre „eroziunea statului național” nu se ascunde aşadar nici mai mult, nici mai puțin, decât cele de mai sus. Această „eroziune” transpare într-un mod deosebit de avansat în Europa UE. Aici, statele au transferat asupra unei organizații supranaționale noi de la competențe centrale până la suveranitatea monetară”⁵⁶.

Aceste fenomene nu sunt însă noi – ele sunt cunoscute și discutate începând din anii '70 sub termenul de „interdependență” –, procesele s-au accelerat însă, atingând dimensiuni noi atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. Aceasta este de fapt nouitatea adusă de globalizare. Același lucru este valabil și pentru

⁵⁶ Consecințele globalizării, în http://www.dadalos.org/globali_sierung_rom/grun_dkurs_4.htm

celealte aspecte menționate în schemă. Atât deteriorarea mediului ambient, cât și repartizarea nedreaptă existau încă cu mult înainte de a începe discuțiile despre globalizare. Aceste probleme s-au acutizat din pricina globalizării. Asupra acestui fapt încearcă să ne atragă atenția și mișcarea criticilor globalizării (care a reușit să-și atragă între timp un număr considerabil de susținători). Pe de altă parte, globalizarea creează premisele pentru a putea reacționa cum se cuvine, la nivel mondial, la anumite probleme de ordin global. Creșterea capacitatei de concurență în cadrul competiției globale de la nivelul local, și scăderea implicită a cheltuielilor presupuse de plata asigurărilor sociale (scăzând astfel și cheltuielile salariale suplimentare), este văzută ca o necesitate, în special de către industrie, în timp ce sindicalele avertizează asupra pericolului provenit din aşa numitul „dumping social”. Cu siguranță că salariații din India câștigă mai puțin decât cei din Europa și că în această privință nu se va schimba mai nimic în viitorul apropiat. Deciziile cu privire la alegerea locației nu sunt luate numai pe baza cheltuielilor salariale. Alți factori, ca de pildă nivelul de educație sau prezența pe diferite piețe joacă, de asemenea, un rol important.

Se pare că integrarea regională, văzută ca proces premergător globalizării, contribuie la minimizarea efectelor negative ale celei din urmă și la amplificarea celor favorabile. Pe de altă parte, integrarea regională o dată realizată, permite statelor o implicare activă, responsabilă și, practic, avantajoasă în procesul globalizării. În același timp, integrarea regională este favorizată de apartenența statelor la NATO, care joacă un rol de catalizator a eforturilor concertate atât pentru garantarea securității, cât și pentru o dezvoltare durabilă și o bună guvernare.

Integrarea euroatlantică oferă statelor membre posibilitatea apărării și promovării interesului național, văzut ca finalitatea urmărită de orice actor statal. Într-un fel și într-o anumită măsură, interesul național impune ca statele să accepte și să acționeze conștient și voluntar în direcția integrării euroatlantice și a globalizării, în calitatea lor de fenomene ce definesc evoluția omenirii. Respingerea în bloc atât a integrării euroatlantice, ca modalitate de integrare regională, cât și a globalizării, pe motiv ca ambele solicită eforturi susținute și costuri sociale ridicate momentan, pe toate planurile, nu este benefică pentru nici un stat, indiferent de mărime, populație, putere economică și militară. Astăzi, izolarea unui stat nu mai reprezintă o cale de protecție eficace a cetățenilor săi împotriva riscurilor și

amenințărilor la adresa securității, dimpotrivă generează insecuritate, în toate domeniile existenței și activității umane.

4. Concluzii

Interesul național este factorul fundamental ce mobilizează statele la acțiuni multiple și pe toate planurile. Globalizarea și integrarea euroatlantică sunt fenomene corelative și definitorii pentru evoluția omenirii. Ele au un impact semnificativ asupra interesului național. De aceea, statele sunt motivate să actioneze concertat în direcția înfăptuirii integrării euroatlantice și implicării active în procesul globalizării.

„Globalizarea este principalul fenomen care influențează mediul de securitate contemporan, creând atât oportunități de dezvoltare, cât și noi riscuri și amenințări. În acest mediu, nici un stat nu se poate izola sau rămâne neutru, nici un stat nu este la adăpost și nici unul nu trebuie să rămână în afara proceselor globale”⁵⁷.

Este adevărat că atât integrarea euroatlantică, cât și globalizarea presupun o serie de costuri sociale, economice și nu numai, dar respingerea celor două fenomene nu este benefică pentru nici un stat. Astăzi, pe arena mondială, acționează destul de consistent o serie de actori non statali, definiți printr-o mare putere economică. Este vorba de organizațiile multinaționale, care agreează și susțin ideea globalizării. Aceste instituții financiare și economice (multinaționale sau transnaționale) au capacitatea financiară și economică, dar și influența politică necesară de a promova și susține cu succes globalizarea. Ele sunt interesate de obținerea unui profit cât mai mare și fac tot ceea ce stă în putință în acest sens, iar globalizarea le satisfac din acest punct de vedere. Protejarea interesului național, în materie de securitate, în contextul globalizării nu este posibilă fără apartenența statului la diferite organizații politico-militare și politico-economice, care să furnizeze garanții suficiente și necesare realizării acestui obiectiv.

Relațiile de integrare sunt cu atât mai ridicate cu cât economiile sunt mai dezvoltate, cu cât ele au structuri de producție și de consum diversificate și cu cât ele sunt mai apropiate geografic. Uniunea Europeană este un exemplu de asemenea relații de integrare completă și complexă, dezvoltate de o mare parte a statelor unui continent. Ea este și un răspuns adecvat al statelor membre la provocările globalizării. În același timp, apartenența unui stat la Alianța Nord-Atlantică

⁵⁷ Strategia de securitate națională a României (proiect), București, 2006, p. 5.

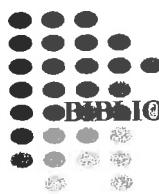

consolidează procesul integrării sale regionale, dându-i certitudinea unui mediu de securitate adecvat dezvoltării durabile și bunei guvernări.

Prin urmare, statele nu se pot opune acestei tendințe de evoluție mondială, dacă vor să se dezvolte durabil și în deplină armonie și securitate. Practic, pentru ele este mult mai avantajos să se implice în integrarea euroatlantică, în integrarea regională și globalizare decât să se opună acestor fenomene, susținute de organizațiile multinaționale și nu numai. Desigur, fiecare stat alege calea de urmat, ritmul derulării procesului de integrare într-o organizație sau alta și rolul pe care dorește să-1 joace pe arena mondială.

Mișcările antiglobalizare neagă rolul și efectele pozitive ale integrării și ale globalizării, insistând pe consecințele negative ale acestora, mai ales pentru țările în dezvoltare. Dar, soluția nu este respingerea acestor fenomene, ci căutarea și aplicarea de către fiecare stat a celor soluții care să maximizeze avantajele și să minimizeze efectele nedorite ale integrării regionale și ale globalizării. În plus, costurile integrării euro-atlantice, oricât ar fi de mari, prin rezultatele pozitive ce se obțin în materie de securitate națională și colectivă sunt pe deplin justificate.

Integrarea euroatlantică, ca variantă de integrare regională a statelor, facilitează demersul acestora în implicarea activă și responsabilă, conștientă și sistematică în procesul globalizării. Aceasta din urmă, prin modul în care se desfășoară și prin efectele generate, are un impact semnificativ asupra mediului de securitate. Controlul consecințelor globalizării în domeniul securității naționale și colective nu se poate face decât prin eforturi concertate ale statelor lumii, iar Alianța Nord-Atlantică se poate considera un util instrument menit să satisfacă un asemenea scop esențial.

BIBLIOGRAFIE

- Zygmunt Bauman, *Globalizarea și efectele ei sociale*, București, ANTET, 2004.
Ilie, Bădescu, Dan, Dungaciu, Radu, Baltasius, *Istoria sociologiei. Teorii contemporane*, vol. I și II, București, Editura Eminescu, 1999.
Ilie, Bădescu, Dan, Dungaciu, *Sociologia și Geopolitica Frontierei*, vol. I, București, Editura Floarea Albastră, 1995.
Despre NATO, în <http://www.mapn.ro/>

- Consecințele globalizării*, în http://www.dadalos.org/globalisierung_rom/grundkurs_4.htm
- Brunelle, Dorval, Lorine Guay, Ana Măria d'Urbano, Tania Vachon, *Guide de formation sur globalisation dans les Ameriques*, în http://www.ccmn.qc.ca/publications/Dorval_02-12-10.pdf
- Florin, Erhan, *Globalizarea. În căutarea echilibrului*, București, Editura Economică, 2003.
- A. Garcia, *Mondialisation: acteurs*, în <http://www.geoscopie.com/themes/tl84act.html>
- Robert, Gilpin, *Economia mondială în secolul XXI. Promovarea capitalismului global*, Iași, POLIROM, 2004.
- Bernard Guillochon, *Globalizarea o singură planetă, proiecte divergente*, București, RAO, 2003.
- David, Held, Anthony, McGrew, David, Goldblatt, Jonathan, Perraton, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Iași, POLIROM, 2004.
- Le neo-libéralisme et son impasse*, în <http://www.globenet.org/aitec/chantiers/mondialisation/glmmond.htm>
- Regionalizare în loc de globalizare?* în http://www.dadalos.org/globalisierung_rom/grundkurs_2.htm
- Strategia de securitate a României* (proiect), București, 2006.
- Pierre Tartakowsky, *Altermondialisation: Fondamentalisme ou nouvel humanisme?*, în <http://www.france.attac.org/au969>
- Cătălin, Zamfir, Lazăr, Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1998.
- Gordon Marshall (coord), *Dicționar de sociologie*, București, Univers Enciclopedic, 2003.

CONSIDERAȚII PRIVIND CONDUCEREA ACTIVITĂȚILOR MILITARE LA NIVEL STRATEGIC

Comandor Ion DUMITRAȘCU

1. Necesitatea unei noi abordări a relațiilor de comandă

Schimbările înregistrate în evoluția mediului strategic au determinat o revoluție majoră în abordarea fenomenului militar. Efectele semnificative ale acestei revoluții au în vedere dimensiunea geopolitică, tehnologică și conceptuală. Dimensiunea geopolitică este caracterizată de trecerea de la războiul static, bazat pe confruntarea bipolară de tip bloc, la conflictele militare de mai mică amploare și la operații altele decât războiul. Implementarea progreselor tehnologice, în special în domeniul informațional, au schimbat complet fizionomia ducerii acțiunilor militare. Cadrul conceptual tradițional a suferit, la rândul lui, schimbări fundamentale. Toate aceste transformări au influențat și continuă să influențeze modul în care activitățile militare sunt decise, planificate și conduse.

Actul de comandă, respectiv exercitarea comenzi și controlului în organizațiile militare, este definit de manualele NATO ca o funcție militară. Această funcție are în vedere organizația propriu-zisă, procesele, procedurile și sistemele din cadrul acestaia care asigură luarea deciziei în timp util și permite comandanților militari să conducă forțele. Orice abordare a conducerii activităților militare trebuie să țină cont de complexitatea influențelor și interacțiilor care decurg din exercitarea acestei funcții.

Ca stat membru al Alianței Nord-Atlantice și al Uniunii Europene, România și-a asumat obiective politico-militare specifice, ce decurg din natura celor două organizații.

Îndeplinirea acestora, din perspectiva militară, necesită o restructurare, adaptare și modernizare continuă a instrumentului militar, inclusiv a lanțului de comandă.

Declanșat după încheierea războiului rece și amplificat după dobândirea calității de membru NATO, procesul de restructurare și transformare, urmărește realizarea unei structuri de forțe moderne, profesionalizate, cu un grad înalt de mobilitate și eficiență, flexibilă, dislocabilă și sustenabilă, capabilă să acționeze întrunit, într-un spectru cât mai larg de misiuni⁵⁸. Remodelarea structurilor de conducere operațională și administrativă, la nivel strategic, operativ și tactic, în scopul eficientizării procesului de conducere a forțelor armate reprezintă unul dintre obiectivele importante stabilite de Strategia de Transformare a Armatei României. Noua arhitectură de comandă trebuie să îndeplinească simultan cerințe de ordin național, interaliat și multinațional, pentru a asigura conectarea efectivă și eficientă a acesteia la procesul decizional al organizațiilor din care fac parte.

Concepția care va direcționa realizarea noii structuri a lanțului de comandă național trebuie să se bazeze pe o analiză riguroasă a cerințelor de conducere, de cooperare, de coordonare și de relaționare cu multitudinea de actori locali sau internaționali, prezenti în zona comună de acțiune. Flexibilitatea și adaptabilitatea continuă la schimbări trebuie să permită comenzi și controlului nu numai reconfigurări permanente în funcție de situație, dar și capacitatea de a acționa într-un context aflat în evoluție continuă.

2. Definiri preliminare ale comenzi și controlului

În „Glosarul NATO cu termeni și definiții AAP-6”, comanda este definită ca fiind autoritatea cu care este investit comandanțul, în vederea *direcționării*, *coordonării* și *controlului* forțelor militare. În aceeași publicație, controlul reprezintă autoritatea exercitată de comandanțul asupra anumitor activități desfășurate de o organizație subordonată sau de alte organizații care nu se află în mod normal sub comanda sa, în relație cu responsabilitatea implementării ordinelor și directivelor primite. Autoritatea comandanțului poate fi parțial sau în totalitate transferată sau delegată. O definiție mai largă a comenzi și controlului o întâlnim în *Dicționarul de termeni militari al Departamentului Apărării al SUA*, conform căruia aceeași sintagma definește „exercitarea de către comandanțul desemnat, a autorității și direcționării forțelor aflate sub comanda sa, pentru îndeplinirea misiunii. Funcțiile comenzi și controlului sunt îndeplinite pe baza aranjamentelor de personal, echipament, comunicării, facilități și proceduri, folosite de comandanț în planificarea, direcționarea, coordonarea și controlul forțelor și operațiilor, pentru

⁵⁸ Strategia de Transformare a Armatei României, Statul Major General, București, 2005.

îndeplinirea misiunii".⁵⁹ Definițiile prezentate sunt acceptate și utilizate în majoritatea armatelor, cu unele nuanțări, în funcție de cultura militară națională.

Definițiile prezentate stabilesc fără echivoc, baza juridică a autorității comandantului, competențele generale ale acestuia, scopul general și modalitățile prin care actul de comandă se exercită. Caracterul și natura operațiilor de management al crizelor, desfășurate astăzi de către NATO și Uniunea Europeană, fac ca alături de forțele cu statut militar, în același teatru, și uneori, în cadrul aceleiași misiuni să acționeze și structuri civile, organizate și conduse după propriile reguli. Nevoia de coerentă a efectelor și de eficacitate a acțiunilor poate conduce la o regândire a modului tradițional în care comanda se exercită, inclusiv a stabilirii unui lanț unic de comandă. Această perspectivă este deocamdată privită cu reticență de ambele părți, în mare parte și datorită diferențelor culturale existente. În cadrul desfășurării operațiilor, în exercitarea actului de comandă, se stabilesc o serie de relații care definesc nivelul și limitele de exercitare a autorității. Astfel vorbim despre diferite niveluri de exercitare a comenzi și controlului, despre păstrarea integrală a responsabilităților (comanda totală) sau transferul total a acesteia ca în cazul specific al acțiunilor militare multinaționale. Dacă din perspectivă istorică, esența comenzi și controlului pare a fi rămas aceeași, modul concret de exercitare a acesteia a suferit, în timp, adaptări și evoluții continue. Sensul transformărilor are în vedere delegări din ce în ce mai consistente ale responsabilității către eșaloanele mici, păstrând totodată, la nivel strategic, atribuțele de direcționare și de control. Reprezintă această tendință un adeverat pericol de care trebuie să ne temem sau asistăm la un proces normal de adaptare a culturii militare actuale la cerințele viitorului?

3. Despre o posibilă teorie a comenzi și controlului acțiunilor militare

Sintagma „Comanda și Controlul” este frecvent întâlnită în publicațiile militare, în special, în documentele de planificare și conducere. Reflectând esența și natura oricărui sistem militar, comanda și controlul sunt elementele fundamentale care permit, prin intermediul comandantului, organizarea, funcționarea și îndeplinirea scopurilor pentru sistemul care a fost creat. Comanda și controlul se manifestă sub diferite forme, în toate organizațiile umane, structurate mai mult sau mai puțin ierarhic, ca funcție de bază, specifică organizării și conducerii. În mediul militar, comanda și controlul sunt acțiuni indispensabile actului de comandă, fără de care liderul organizației nu-și poate îndeplini misiunea.

⁵⁹ Joint Pub 1-02, Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms.

Când vorbim despre conducerea acțiunilor de luptă sau despre controlul acestora, avem în vedere activități și acțiuni care trebuie organizate, direcționate, coordonate, conduse și adaptate continuu la schimbările care se produc. Ne referim în acest sens la elementele actului de comandă care includ decidenți, proceduri, mecanisme, relații, mijloace tehnice și la interacțiile dintre ele. La o primă analiză pare că nimic nu s-a schimbat, de la primele conflicte umane și până la marile confruntări armate contemporane. În realitate, practica militară, deși a păstrat principiile fundamentale ale luptei armate, a fost continuu influențată de schimbările produse în natura și filozofia războiului și de continua dezvoltare a mijloacelor de luptă. Asistăm astăzi la o tot mai evidentă încercare a teoreticienilor militari de elaborare a unei teorii și filozofii specifice a comenzi și controlului, cu intenția declarată de a descrie modalitățile de creștere a eficienței deciziilor militare și de implementare efectivă a acestora în acțiuni militare, într-un ritm mai rapid decât cel al adversarului, în orice tip de conflict și indiferent de anvergura acestuia.

Din punct de vedere conceptual, fundamentele unei posibile abordări în acest domeniu își au rădăcina în înțelegerea comună a naturii războiului și a modului în care acesta se desfășoară, ca o consecință a provocărilor determinate de explozia informațională și de dezvoltările tehnologii moderne. Teoria contemporană a comenzi și controlului tinde să se centreze tot mai mult în jurul elementului timp, această caracteristică deschizând o competiție fără egal în obținerea supremaciei informaționale, în rapiditatea și implementarea deciziei, factori multiplicatori de putere, care pot schimba radical soarta războiului. Câtă vreme războiul va rămâne o confruntare de voințe opuse și ostile, cu intenția să fiecăruia de a impune obiectivele proprii în detrimentul celuilalt, teoria comenzi și controlului va trebui să se fundamenteze pe rapiditate, flexibilitate și hotărâre în acțiuni, în contextul unui mediu complex, caracterizat de incertitudine, fluiditate și schimbări rapide, în care factorul uman va continua să rămână elementul central, iar tehnologia mijlocul care să-i sprijine acțiunile.

O teorie a comenzi și controlului ar trebui să acopere întreg spectrul acțiunilor militare, de la acțiunile de asistență umanitară, până la conflictele armate generalizate, aplicându-se în egală măsură comandanților de la eșaloane mici până la conducerea strategică atât în timp de pace, cât și la război. Teoria menționată ar fi desigur incompletă, dacă nu ar lua în calcul interacția civilo-militară, întâlnită din ce în ce mai frecvent în operațiile de management al crizelor. Prin aria sa de generalitate, teoria comenzi și controlului, odată elaborată, influențează și totodată oferă cadrul conceptual pentru dezvoltarea celorlalte elemente ale puterii militare, respectiv formarea, pregătirea, echiparea, procedurile și organizarea structurilor militare.

Pentru a dezvolta o filozofie efectivă a comenzi și controlului, trebuie mai întâi să înțelegem natura acestui proces și a problemelor relaționate acestuia. Deși la nivelul culturii decizionale există un conservatorism deloc de neglijat în sensul păstrării atributelor tradiționale ale comenzi exercitate ierarhic, interpretările actuale converg din ce în ce mai mult către ideea conform căreia comanda și controlul aparțin din ce în ce mai puțin comandantului și staff-ului acestuia și devin o responsabilitate a fiecărui luptător. În analiza relațiilor de comandă va trebui să se țină cont de această schimbare fundamentală, considerând că o astfel de abordare este în concordanță cu revoluțiile profunde înregistrate în evoluția armatelor, ca instituții moderne, bazate pe voluntariat, a căror eficacitate este dependentă de natura și capacitatea de acțiune a factorului uman.

4. O perspectivă „civilă” asupra comenzi și controlului

Într-un articol intitulat „Să spunem la revedere comenzi și controlului”⁶⁰ Margaret Wheatley, consultant și scriitor de succes american în probleme de management organizațional, atrăgea atenția asupra schimbărilor care ar trebui să se producă în cultura conducerii. Viziunea multor leaderi contemporani despre organizație a rămas neschimbată, tributară trecutului, în pofida profundelor transformări care se produc permanent în mediul psihosocial contemporan. Plecând de la eșecul înregistrat de multe organizații în adaptarea la solicitările concurențiale ale pieții, scriitoarea, într-o tentativă de identificare a cauzelor, încearcă să demitezze abordarea tradițională despre rolul leadership-ului în cadrul organizației, conform căreia acesta, prin natura calităților sale naturale și dobândite viziunea, inspirația, inteligența și curajul asigură energia necesară propulsării organizației către succes. Bazându-se pe statisticile existente, autoarea constată faptul că două treimi din organizațiile supuse procesului schimbării și adaptării la noile cerințe, au eşuat. Mai mult decât atât, există o nemulțumire constantă, la nivelul membrilor acestora, care acuză climatul inconfortabil în care trăiesc, caracterizat de stress, incertitudini și lipsa de speranță, elemente care diminuează capacitatea productivă și spiritul de angajare. Identificarea din ce în ce mai scăzută cu obiectivele organizației, determină nu numai o scădere a eficienței activității, dar și o punere în discuție a capacitatii manageriale a leaderilor și implicit a directivelor acestora. Soluția propusă este simplă și constă în descentralizarea conducerii, privită, în domeniul civil la care se referă autoarea, ca o formă de autoorganizare sau autoconducere. Revenind la organizarea ierarhică a conducerii, autoarea remarcă faptul că leaderii se preocupă mai mult pentru identificarea unor

⁶⁰ Margaret Wheatley, Goodbye, *Command and Control*, published in Leader to Leader, No. 5 Summer 1997.

mecanisme mai eficiente de organizare, planificare și evaluare a muncii, neglijând aspectele de bază ale productivității acesteia, respectiv angajamentul voluntar al membrilor organizației în îndeplinirea obiectivelor stabilite. Organizațiile umane, în dezvoltarea lor tot mai complexă, au ajuns să fie paralizate din cauza propriilor mecanisme de comandă și control. Multitudinea de politici, proceduri, reglementări și reguli, rezultate din exacerbarea competiției mondiale, constituie un balast greu de suportat de către organizație, iar supracontrolul instaurat limitează creativitatea și inițiativa, adică tocmai elementele care au constituit dintotdeauna motorul progresului.

În aparență exemplul prezentat pare a nu avea legătură cu realitatea militară, obiectul analizei autoarei constituindu-l organizația civilă, plasată în contextul exacerbării competiției și mondializării. Faptul că nu avem o statistică a organizațiilor militare care au eșuat în transformarea lor, nu înseamnă că fenomenul nu există. Restructurările succesive pot fi cerințe ale schimbării, dar în același timp, pot fi consecințe ale incapacității de predicție, pe termen lung. Necesitatea transformării și sensul acesteia trebuie conștientizate și direcționate de leaderi curajoși și responsabili, și susținută de membrii organizației în ansamblul lor. Paralizarea eficienței organizației datorită proprietăților proceduri și mecanisme de comandă și control, nu este un fenomen eminentemente civil. Modul în care leaderii noștri iau decizii, precum și cadrul în care acestea se implementează trebuie să constituie surse permanente ale reevaluării, adaptării sau schimbării.

5. Premise transformationale ale comenzi și controlului în Armata României

Exemplul de mai sus, este, într-o anumită măsură, ilustrativ pentru tendințele actuale care se manifestă, la nivelul organizațional, inclusiv în cadrul structurilor militare. Stilurile autoritare sunt din ce în ce mai mult abandonate, în favoarea celor colaborative, dovedite a fi mult mai eficiente, din perspectiva angajării totale a membrilor organizației în îndeplinirea scopurilor stabilite. Complexitatea problemelor puse în fața organizației pentru rezolvare necesită un angajament din ce în ce mai mare din partea membrilor, care deseori excede obligațiilor strict profesionale. Solicitările suplimentare la care sunt chemați nu pot fi îndeplinite fără crearea unui anumit „confort organizațional” definit, în linii mari, drept un cadru ambiental, care să stimuleze și să permită manifestarea deplină a spiritului uman, în totală libertate de creație și acțiune, încorsetat cât mai puțin de autoritatea tutelară a leadershipului.

Perspectiva prezentată pare, la prima vedere, a fi în contradicție cu afirmația conform căreia, în mediul militar, datorită specificului acestuia, o „diluare” a comenzi și controlului pare de neconcepț. În realitate nu este vorba de renunțarea

la prerogativele și responsabilitățile de bază ale comandantului, ci la o distribuire ierarhică corectă a acestora, în funcție de nivelul la care se exercită. Cu alte cuvinte, la nivel strategic, directive clare, iar la nivel operativ și tactic mai multă libertate în executarea misiunii.

Înainte de a identifica soluții, este important să evaluăm, în termeni cât mai preciși, disfuncționalitățile care există în sistemul relațiilor de conducere. În termeni generici inventarul acestora ar putea conține:

- lipsa de claritate în definirea lanțului de comandă operațional și cel administrativ;
- proceduri de lucru neadecvate;
- existența unor structuri cu atribuții paralele;
- informatizarea redusă a proceselor;
- cultura organizațională insuficient dezvoltată;
- control excesiv și ineficient;
- comunicare defectuoasă etc.

Problemele identificate, fără a face parte dintr-o listă exhaustivă, grevează eficiența actului de comandă, principala consecință constituind-o „încărcarea” funcțională a sistemului. Acest lucru face ca deciziile să fie insuficient pregătite, să nu aibă consistentă și coerentă necesară, să nu ofere suficient timp pentru execuție etc.

Integrarea României în NATO și în UE oferă oportunități largi pentru o schimbare fundamentală în cultura organizațională, în special, în domeniul conducerii. În opinia mea există un număr considerabil de factori care favorizează acest context al schimbării. Contactul permanent, la cel mai înalt nivel, cu fenomenul transformării, nu poate să rămână neexploatat. Există suficiente resurse care pot susține și proiecta un sistem de conducere bazat pe alte repere și pe o altă filozofie decât cea tradițională. Experiența dobândită în structurile internaționale aparținând celor două organizații, contactul cotidian cu proceduri noi, accesul la preocupările aliaților și partenerilor, sunt tot atâtea premise care pot servi drept repere pentru transformare. Rămâne ca discursul privind necesitatea unei schimbări culturale profunde în abordarea managementului organizațional să fie acceptat de către comunitatea militară ca pe un element structural de fond și nu ca un fenomen de conjunctură. Câteva concluzii pot sprijini acest demers:

- comanda și controlul activităților militare continuă și vor continua să joace un rol important în funcționarea organizațiilor militare;
- schimbările petrecute în natura războiului și în modalitățile de ducere a acestuia, reclamă adaptări continue ale comenzi și controlului, la noile realități;
- conducerea activităților militare în timp de pace este influențată de evoluțiile înregistrate la nivel organizațional.

Între renunțarea totală la orice prerogativ de comandă și control, și menținerea unui sistem autoritar, incapabil să reacționeze la schimbări, există o plajă largă de acțiuni care trebuie luate în considerare, într-un efort colectiv de modernizare și adaptare a conducerii forțelor.

Rolul leaderului în creșterea eficienței comenzi și controlului continuă să fie esențial. Modalitățile prin care acesta exercită autoritatea cu care a fost investit trebuie perfectionate continuu. Schimbarea mentalității leadership-ului actual trebuie să înceapă prin construirea unui sistem educațional bazat pe principii colaborative în detrimentul celor coercitive și autoritare. Delegarea autorității de comandă până la cele mai mici niveluri stimulează creșterea responsabilității, inițiativa și creativitatea. Acțiunile de luptă, în special cele specifice managementului crizelor, se bazează mai degrabă pe activități specifice nivelului tactic, decât celui operativ sau strategic. Gradul de control este din ce în ce mai redus, succesul fiind datorat inițiativei și creativității manifestată la eșaloane mici. Elaborarea unor directive corecte care să stabilească misiunea, să faciliteze coordonarea și cooperarea, în locul ordinelor precise despre cum trebuie îndeplinită aceasta, reprezintă elemente cheie ale succesului.

Caracterul deschis, flexibilitatea, mobilitatea, viteza de reacție, adaptabilitatea, capacitatea crescută de conectare cu diferiți actori, reprezintă principalele trăsături ale noilor sisteme de comandă și control.

Responsabilitatea, inițiativa, creativitatea, respectul liber consumit pentru ierarhie, întregul set de valori educaționale, trebuie să reprezinte sursa de bază pentru orice schimbare în „arhitectura” de comandă a oricărei instituții militare.

ORGANIZAȚIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE ȘI RĂZBOIUL BAZAT PE CUNOAȘTERE

***Col. (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
Maria PRIOTEASA***

Plecând de la interesul recent arătat în mediile de cercetare științifică universitară americane pentru sintagma „război bazat pe cunoaștere”, voi sublinia rolul decisiv al cunoașterii și avansului acestiei în context strategic militar și politic, din perspectiva lucrului în rețea, care conduce la performarea gândirii în operație și în luptă, prin utilizarea în rețeaua de informare a unor instrumente intelectuale ce asigură câștigarea și menținerea superiorității informaționale (informative), cognitive și decizionale, precum și tactice și strategice.

În societatea informațională, care este fără îndoială o societate a cunoașterii, organizațiile militare, ca orice organizație, pot să ajungă la stadiul deplinei maturități, dacă pun la baza existenței lor *cunoașterea*. De aceea, pentru buna funcționare a organizațiilor militare moderne, trebuie să se accentueze pe:

- crearea de cunoștințe noi;
- asimilarea de cunoștințe noi;
- colectarea, procesarea și diseminarea în flux continuu a informației tactice și strategice;
- capacitatea comandanților și soldaților înțelepți de a lua decizii juste, cu viteza în care se duc operațiile/luptele.

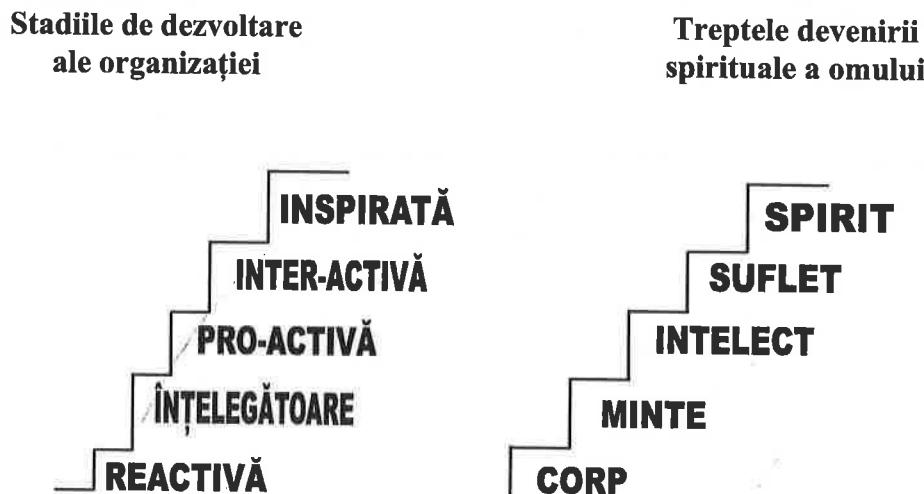
Începând de la nivel de echipă și grupă, pluton, companie și până la organizațiile de nivel strategic, în fiecare din aceste entități, trebuie să se producă convergență între fenomenul cunoașterii și cel al organizării și planificării, în scopul atingerii unor înalte performanțe în acțiunile militare.

Acest concept, de organizație bazată pe cunoaștere, este fundamentat pe o abordare deterministă, pornind de la factorii tehnologici și organizaționali. În urmă cu două decenii s-au dat mai multe definiții, dintre care prezentăm numai două:

1. organizația bazată pe cunoaștere a fost definită ca o colectivitate ai cărei membri desfășoară muncă de concepție, interconectați printr-o infrastructură computerizată.⁶¹
2. organizația bazată pe cunoaștere (informații) este un model organizațional al secolului XXI, care are în compunere profesioniști, un număr redus al nivelurilor intermediare de conducere ierarhică și în care coordonarea se face prin mijloace de natură nonautoritară. (standarde, STANAG-uri, norme, reguli etc.)⁶².

O astfel de organizație, care dispune de canale de comunicații ale tehnologiei informaticice și colecții distribuite de cunoștințe, folosește și aplicații ale inteligenței artificiale.

Stadiile de dezvoltare ale organizațiilor și treptele devenirii spirituale ale omului sunt arătate în figura nr 1.

Figura nr. 1 Stadiile de dezvoltare ale organizației și treptele devenirii spirituale ale omului

⁶¹ Armenia ANDRONICEANU, Mihai ANDRONICEANU, *Dezvoltarea culturii antreprenoriale în organizațiile inteligente bazate pe cunoaștere*, Simpozionul internațional Dezvoltarea culturii antreprenoriale pentru un management performant bazat pe investiții și cunoaștere, a VIII-a Sesiune de comunicări științifice, Academia Comercială Satu Mare, iunie 2006, p. 76.

⁶² Ibidem.

În figura 1 se prezintă stadiile de dezvoltare ale organizației și treptele devenirii spirituale ale omului și corelația dintre acestea; există o corespondență între fiecare stadiu de dezvoltare al unei organizații și treapta spirituală la care au ajuns oamenii din organizația respectivă. Așa, de exemplu, pentru o organizație interactivă vor fi potrivii acei oameni care au ajuns la dezvoltarea spirituală corespunzătoare sufletului, iar într-o organizație „inspirată” sunt potrivite „spiritele”, ceea ce nu înseamnă că din această organizație nu pot să facă parte și „suflete”, dar care sunt pe cale să devină „spirite”.

Diversitatea de viziuni a condus la apariția unei terminologii diversificate: organizația centrală pe memorie; organizația intelligentă, organizația creier etc. La pragul dintre milenii s-a produs și convergența dintre perspectiva tehnologică și cea managerială, prin fuziunea dintre necesitățile organizațiilor și tehnologia informatică.

În consecință, în teoria organizațiilor, a apărut o nouă paradigmă constructivistă a organizației bazate pe cunoaștere, superioară paradigmelor pozitiviste a organizației bazate pe control și autoritate. De fapt este vorba de o metateorie, care abordează cu curaj ideea primatului concepției asupra acțiunii.

Membrii unei asemenea organizații conștientizează relațiile dintre scopuri/obiective, mijloace și rezultate și cele dintre organizație și mediu, comunică continuu pentru a interacționa coordonat, elaborându-și propriul comportament, în funcție de norme și valori comune, pentru asigurarea integrității, viabilității și coerentei organizației în termeni de structură, strategie și acțiune.

Tabelul nr. 1 Nivelele de dezvoltare ale organizațiilor

Nivelele de dezvoltare ale organizațiilor

Nivel de dezvoltare	Generația I-a	Generația a II-a	Generația a III-a	Generația a IV-a
Tipul de orientare	Orientare către tehnologie	Orientare către proiecte	Orientare către organizare	Orientare către cunoaștere
Tehnologia	Subdezvoltată	Bazată pe date	Bazată pe informații	Procesoare inteligente de cunoștințe

În tabelul nr. 1 se arată nivelele de dezvoltare ale organizațiilor astăzi cum au progresat ele de-a lungul secolelor: generația I (orientată către tehnologie), generația II (orientată către proiecte), generația III (orientată către organizare) și generația IV (orientată către cunoaștere). Dar astăzi au apărut organizații din generația V-a bazate pe cunoaștere într-un sens mai profund și extins la scară colectivă a comportamentului membrilor și organizației, în ansamblul ei, întemeiată sistematic pe cunoaștere (întemeierea pe cunoaștere este instituționalizată).

Cultura organizațională instituie consensual reguli și repere normative asigurând perenitatea valorilor legate de creativitate, competență, calitate, învățare și comunicare.

Organizațiile secolului XXI au început să devină niște forme structurate nonierarhice de tip rețea, respectiv organizații din generația V-a.

Managerii, respectiv comandanții, au nevoie de competențe noi, acum, când cunoașterea ca resursă și ca proces organizațional necesită un tip de intervenție managerială dedicat, ce se impune oficializat și profesionalizat, excelență rămânând, însă, rezervată celor mai buni dintre aceștia, care practică managementul din vocație.

“În mediul organizațional, cunoștințele provin din informații transformate de cei ce le dețin în capacitate de acțiune eficientă, prin asimilare și înțelegere integratoare, urmate de operaționalizare în contexte date.”⁶³

A apărut astăzi și conceptul de *bază de cunoștințe*, folosit într-o accepție extinsă (față de cea din informatică), pentru organizații, și care integrează atât dimensiunea personalizată a cunoașterii, prezentă la indivizi și grupuri, cât și dimensiunea ei artificială, prezentă în sistemele informatiche inteligente.

În acest context, baza de cunoștințe prezintă atritivele unei memorii organizaționale extinse, menite să susțină cognitiv proiecte autonome specifice și să beneficieze cumulativ de rezultatele lor.

Din rândurile precedente rezultă valențele strategice care antrenează actorii organizaționali în comportamente articulate sinergic, și anume, de *co-elaborare* (generare interactivă de cunoștințe noi) și de *co-învățare* a cunoașterii capitalizate. Ele se referă la *cunoașterea organizațională ca resursă, dar și ca proces*, antrenând situarea actorilor care le animă într-un cadru comunitar; relațiile dominante aici sunt cele orizontale (nonierarhice), de tipul interacțiunii între omologii, rezultând, astfel, efecte sistemicе de *co-evoluție* a lor în plan cognitiv.”

Cunoașterea are și o dimensiune interorganizațională, deoarece, în societatea contemporană, organizațiile se evaluatează reciproc, prin analiza mediului

⁶³ *Ibidem*, p. 80.

lor ambiant, urmăresc liderii de domeniu, învață unele de la altele, recurg la imitare, se confruntă între ele ori se aliază în scopuri de creare și utilizare a noilor idei.

„În asemenea condiții, mediul extraorganizațional devine mai bogat în cunoaștere, ceea ce dă naștere, pentru organizații, la o gamă extinsă de alternative posibile de dezvoltare și de învățare din surse externe, dar și la etaloane de performanță exigențe și în continuă evoluție, pe măsura avansului cunoașterii.”⁶⁴

Organizațiile militare pot să învețe de la cele civile modul cum să integreze intuiția și raționamentul – cheia cunoașterii – în pregătirea și desfășurarea războiului în rețea. Trebuie să tratăm cunoașterea astfel încât să putem folosi lucrul în rețea pentru a îmbunătăți puterea gândirii în timpul luptei. Dar cunoașterea în luptă/operație și cunoașterea luptei trebuie cercetate și studiate în context strategic și politic, în același timp.

Astăzi, comandanții caută să fie înțelepți în conducerea trupelor la nivel tactic, operativ și strategic, prin obținerea informației (cu ajutorul tehnologiei sofisticate) în timp util și realizarea superiorității în războiul bazat pe rețea (RBR). În acest scop, în ultimii ani, se urmărește să se creeze unele forțe ale înțelepciunii în operație/luptă, prin întărirea legăturilor dintre tehnologia informației și capacitatele creierului (esența RBC).

Aceste idei de avangardă se regăsesc în lucrarea lui David C. Gompert, Irving Lachow și Justin Perkins, intitulată „Battle-wise. Seeking Time – Information Superiority in Networked Warfare”, publicată de Center for Technology and National Security Policy by National Defense University (NDU) Press, la Washington, în anul 2006.

În această lucrare se arată că mijloacele moderne de extragere, prelucrare și diseminare rapidă a informației tactice și capacitatea de a elabora și alege dintr-o multitudine de opțiuni tactice, cu viteza cu care se desfășoară operația/lupta, vor îmbunătăți capacitatea soldaților americanii de a câștiga victoria în fața oricărui adversar, fie acesta chiar și terorist, care acționează într-un oraș aglomerat și este ascuns în mulțimea oamenilor pașnici ai acelei localități. Aceasta e esența înțelepciunii în luptă, care va avea ca rezultat uimitoarea capacitate a comandanților de pluton sau companie de a lua decizii pe care încearcă vreme le luan batalionul, iar comandantul de batalion va fi capabil să ia decizii ce în trecut erau luate de brigadă și.a.m.d.

De aceea se impun schimbări mari în educație (învățământ), în instrucția militariilor, corespunzător marilor transformări geopolitice din secolul XXI, care au produs schimbări fundamentale în ducerea războaielor/conflictelor armate. În timpul

⁶⁴ Ibidem, p. 82.

războiului din Irak (Desert Shield și Desert Storm), a lipsit capacitatea tehnică de a actualiza, a colecta și a procesa rapid informațiile reactualizate și a le analiza oportun pentru a menține avantajul tactic, în timpul operațiilor/luptelor din spatele liniilor inamicului. Toate acestea trebuiau să se petreacă în timpul absorbirii unui flux continuu de informații. Asemenea abilități/priceperi se pot realiza numai printr-o instruire intensă, care va da militarului/luptătorului posibilitatea să lege folosirea instinctului său cu informarea în timp real, altădată nedisponibilă.

Înțelepciunea comandanților și soldaților în luptă/operație trebuie analizată în condițiile în care ei vor lucra și lupta în noul mediu global de securitate în care acționează grupurile și rețelele teroriste de tipul Al-Qaeda ca amenințări nonstatale. De asemenea, este necesară folosirea experienței de luptă a coaliției din Irak, care se confruntă cu teroriști ce lucrează tot în rețea, împreună cu aliații lor insurgenți. În acest context, se impune identificarea abilităților mentale, cum sunt: anticiparea și adaptarea rapidă, astfel încât ele să se poată folosi în modalitățile de recrutare, învățare, instruire, dezvoltare și organizare.

Lucrul în rețea permite subunităților și unităților dispersate să colaboreze, prin schimbul de informații. Senzorii și armamentul de înaltă precizie, împreună cu rețelele de comunicații, transformă puterea informației în putere militară. Rețelele cuprind: sisteme de procesare a informației; legături de comunicații; senzori; platforme de luptă; centre/puncte de comandă; trupe din compunerea forței respective.⁶⁵

Cheltuielile militare se schimbă de la platforme mecanizate și armament spre aparatură IT (tehnologia informației). Dar acum, la nivel strategic, cel mai important element asupra căruia trebuie să ne concentrăm este mintea soldatului, deoarece abilitățile cunoașterii contează cel mai mult în luarea unor bune decizii în timpul RBR. Așadar, este foarte important să se pună accentul pe îmbunătățirea calității și vitezei de luare a deciziei (de raționament operațional), în următoarele condiții: al operațiilor desfășurate în actualul mediu de securitate; ale revoluției informaționale; ale revoluției geopolitice; ale accesului adversarilor la tehnologia informației și la tehnologia rețelelor; ale dezordinii strategice și operaționale; ale creșterii cantității de informații.

Decenii la rând, s-au pus la dispoziția soldaților americani cele mai bune sisteme de armament pe care le-au putut produce SUA, dar a venit vremea să se adauge la aceste sisteme și la actuala utilizare a lucrului în rețea de informare anumite instrumente intelectuale, care să le dea posibilitatea să câștige și să

⁶⁵ David C. GOMPERT, Irving LACHOW și Justin PERKINS, *Battle-wise. Seeking Time – Information Superiority in Networked Warfare*, Center for Technology and National Security Policy by National Defense University (NDU) Press, Washington, 2006.

mențină superioritatea cognitivă/cunoașterii. Numai prin realizarea unor soldați înțelepți în bătălie se va putea evita ratarea primului foc tras de soldații noștri și nu va mai fi necesar un al doilea asalt al pozițiilor inamicului, întrucât întotdeauna va avea succes primul atac. Ca urmare, se va îmbunătăți gândirea operațională și capacitatea de a lua decizii juste de către soldați/militari, echipe și subunități/unități și chiar forțe. Lucrul în rețeaua de informații are azi șansa de a îmbunătăți eficacitatea cognitivă/cunoașterii în operație/luptă. Dar rețelele militare, spre deosebire de cele civile, au mai multe niveluri:

- nivelul care este împrumutat din domeniul civil (media), care dispune de mijloace de comunicații, sisteme de computere, mijloace de emisie și recepție etc.;
- sub acest nivel, sunt sistemele tehnice, armele, sistemele de arme, platforme de arme, senzori, centre/puncte de comandă etc., toate legate/conectate cu ajutorul mijloacelor de comunicații și procesare a datelor aparținând primului nivel;
- al treilea nivel al rețelei militare reprezintă legătura dintre eșaloane (plutoane, companii, batalioane, brigăzi etc.) și dintre forțele de arme și de categorii de forțe – pe verticală, pe orizontală, pe diagonală.

Ceea ce este mai important este faptul că rețeaua leagă/interconecteză oamenii nu numai pentru a comunica pur și simplu, ci și pentru a gândi, a raționa, a simți, a crea, a rezolva probleme și a lua decizii împreună. Dar, pentru aceasta, rețeaua trebuie să asigure aceeași imagine celor care comunică, care sunt legați/conectați, la fel cum tabla de sah le dă aceeași imagine celor ce o privesc. Astfel, cunoscând în timp real disponerea nu numai a forțelor și mijloacelor proprii, ci și a celor ale adversarului, cei care comunică în rețea pot să se înțeleagă reciproc și să se ajute reciproc, să ceară sprijinul celuilalt și să ia decizii împreună, în cunoștință de cauză, de parcă ar fi toți în aceeași cameră/in același loc.

Mărirea timpului și volumului de informații introduce rațiunea în procesul de decizie, îmbunătățește cunoașterea și, ca urmare, mărește calitatea deciziei. Timpul puțin la dispoziție și puținele informații determină luarea unor decizii de slabă calitate, iar creșterea valorilor variabilei timp – informație conduce la creșterea calității deciziilor până la o anumită limită a volumului de informații, când cantitatea imensă de informații nu mai permite omului să o asimileze pentru a îmbunătăți în continuare calitatea deciziilor.

Astăzi, se impune crearea unei camere de rațiune, de gândire, de înțelepciune, pentru a înfrângă adversarii/inamicii care (lucrează în rețea) folosesc lucrul în rețea. Crearea acestei camere face parte din strategia îmbunătățirii/perfecționării procesului de elaborare a deciziilor militare. Dar, pentru elaborarea unei asemenea strategii de creștere a calității deciziilor în timp

scurt, trebuie să se pornească de la următoarele jaloane: cunoașterea realității obiective; diagnosticarea problemelor complexe, deoarece complexitatea este problema erei informației în care se află astăzi omenirea⁶⁶; abilitatea de a cunoaște ce informație să căutăm; abilitatea de a face distincție între informația adevărată și informația aparentă/falsă; interpretarea comportării celorlalți; anticiparea reacțiilor celorlalți; înțelegerea modului de simțire și gândire a inamicului; stabilirea unor scopuri/obiective ce pot fi realizate; stabilirea priorităților; imaginarea unor căi realiste de înfăptuire a scopurilor; perceperea în timp util a oportunităților; găsirea/estimarea consecințelor și diferitelor cursuri ale acțiunilor; analizarea costurilor și beneficiilor multiplelor opțiuni; înțelegerea și gestionarea riscurilor; regândirea scopurilor și adaptarea strategiilor sau strategiei.

Acestea ar fi câteva dintre priceperile și deprinderile militariilor care participă la luarea deciziilor.

Lucrul în rețea permite mulțimii de mijloace de luptă (platforme), datorită informării reciproce și rapidității luării deciziilor, să concentreze focul cu rapiditate asupra celor mai periculoase ținte ale inamicului.

Comandanții vor avea posibilitatea să aleagă dintr-o varietate mai mare de alternative și să ia astfel decizii care îl vor pune în mare dificultate pe adversar – oricare ar fi acesta. Cantitatea și calitatea mărită a interacțiunilor dintre platforme și comandanții de la toate nivelurile (trepte ierarhice) vor genera anumite informații importante despre spațiul de luptă extins, ce vor fi mai bine utilizate și diseminate, ceea ce va asigura succesul în operații.

Creșterea nivelului de învățare va ajuta subunitățile, unitățile și marile unități să-și mărească eficacitatea în luptă/operație. Ca urmare, acestea vor avea o mai mare experiență de război, prin continua explorare a opțiunilor, reluarea acestora sub diverse variante, îmbunătățirea lor continuă.

Prin experimentări ale unor idei noi: va crește în continuare nivelul cunoștințelor; comandanții și militarii vor învăța mai mult și mai repede, și, în final, vor da dovedă de mai multă înțelepciune în luptă/operație și în războiul bazat pe cunoaștere.

Informațiile îi vor ajuta pe comandanți: să-și orienteze planificarea operațiilor într-o lume incertă, pornind de la generalități; de la determinările esențiale; dezvoltând scenarii cât mai multe; tratând astfel de aceeași manieră gama variantelor verosimile (posibile) ale viitorului.

---

⁶⁶ Ion ANGHELOIU, Ion MINCU, Eugen GYORFI, Alexandru GHITĂ, *Introducere în sisteme tehnice mari*, Editura militară, București, 1980.

Procedând progresiv și adaptându-se obiectivelor generale ale războiului bazat pe cunoaștere, comandanții pot analiza informațiile și stabili ce căi sunt mai bune pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Din punct de vedere strategic, pentru obținerea avantajului în războiul bazat pe rețea, lucrul în rețea trebuie organizat și dirijat pe trei direcții:

1. diseminarea informațiilor către indivizi;
2. mobilizarea indivizilor;
3. coordonarea unei gândiri colective.

De aceea, pentru mărirea contribuției cunoașterii în îndeplinirea cu succes a misiunilor este necesar să se pună accentul pe: îmbunătățirea capacitaților militarielor de a utiliza informațiile în găndire și în elaborarea deciziilor; împăternicirea mai multor militari de a lua decizii o dată cu transmiterea (primirea) informațiilor prin rețea; susținerea și utilizarea puterii conștientizării și gândirii împărtășite.

În concluzie, este necesară învățarea/instruirea și antrenarea tuturor comandanților astfel încât aceștia să poată lua oportun decizii, în condițiile creșterii continue a cantității de informații, nu numai pentru funcțiile pe care sunt încadrați, ci și pentru funcții ierarhice cu o treaptă sau chiar cu două mai mari (finalte). Ca urmare, și în Universitatea Națională de Apărare „Carol I” se impune să se primească pentru instruire toți ofițerii care au funcții de comandanți de companii, pentru a fi pregătiți la nivelul de comandanți de batalioane și brigăzi.

Armenia ANDRONICEANU, Mihai ANDRONICEANU, *Dezvoltarea culturii antreprenoriale în organizațiile inteligente bazate pe cunoaștere*, Simpozionul internațional Dezvoltarea culturii antreprenoriale pentru un management performant bazat pe investiții și cunoaștere, A VIII-a Sesiune de comunicări științifice, Academia Comercială Satu Mare, iunie 2006.

David C. GOMPERT, Irving LACHOW și Justin PERKINS, *Battle-wise. Seeking Time – Information Superiority in Networked Warfare*, Center for Technology and National Security Policy by National Defense University (NDU) Press, Washington, 2006.

Ion ANGHELOIU, Ion MINCU, Eugen GYORFI, Alexandru GHITĂ, *Introducere în sisteme tehnice mari*, Editura militară, București, 1980.

EVALUAREA CAPABILITĂȚILOR UNEI FORȚE NAVALE

Prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

The capability models used in the study to compare future fleet capabilities provided by the alternative architectures are described in this paper. More detail concerning these models and concepts may be found in Defense & Technology Paper 19, Alternative Fleet Architecture Design, Stuart E. Johnson and Arthur K. Cebrowski, Center for Technology and National Security Policy, National Defense University, august 2005.

In această lucrare se prezintă o metodă americană de evaluare a potențialului operațional al unei flote, care să permită compararea capabilităților viitoarelor flote alternative de controlare a domeniului operațional prin incorporarea lucrului în rețea.

Evaluarea se face pe baza următorilor indicatori principali: eficacitatea loviturii; probabilitatea relativă de supraviețuire a flotelor proiectate (alternative); agilitatea relativă (ajungerea oportună în raionul ordonat).

Se efectuează însă mai multe evaluări, pentru mai multe capabilități: abilitatea flotei de a controla domeniul operațional; abilitatea de a disloca prompt forțele în operații; abilitatea flotei de a lupta dinspre mare și aceeași abilitate (de a lupta dinspre mare) incluzând însă și pierderile în nave.

Este, de regulă, puțin probabil să existe resurse financiare suficiente, în orice țară de pe glob pentru construirea/realizarea unei flote egale ca mărime cu una americană sau rusească, și nici una proiectată pentru anii următori de aceste superputeri. De aceea, se impun unele alternative la flotele programate/proiectate pentru anii viitori, care să corespundă optim balanței costuri-potențial operațional.

Alternativele presupun luarea în considerație a unui număr mai mare de nave (platforme) la un cost mai mic/unitate (navă), astfel încât, pe măsura bugetelor viitoare mai mici alocate construcției de nave militare, o flotă să-și poată menține o

mărime numerică critică, adică să rămână totuși viabilă (să poată supraviețui în noul mediu de securitate internațională). Astfel, pe măsură ce devin disponibile mai multe resurse financiare, să se poată construi acele nave mult mai rapid, în conformitate cu propunerile statului major al Forțelor Navale.

Secretul succesului pentru orice arhitectură a unei flote este ca oricând Forțele Navale ale unei țări să poată sprijini experimentarea proiectării de nave care să lovească țintele cu mai mare viteză, să fie mai manevrabile, cu încărcătură utilă (de armament și muniții) mai mare etc.

Orice forță navală (flotă) trebuie să aibă anumite capabilități (să dezvolte și să comunice oportun cunoștințele despre Forțele respective și situația tactică/operativă; să controleze domeniul operațional; să asigure ca Forțele să facă față cu succes cu promptitudine acolo unde este nevoie de ele; să lupte pe mare /oceane; să sprijine Forțele Întrunite și să interzică cu succes inamicului/adversarului de a amenința securitatea națională (colectivă). Sigur că aceste capabilități sunt elaborate în detaliu de fiecare stat major al Forțelor navale din fiecare țară în parte. În plus, capabilitățile Forțelor Navale ale SUA au fost evaluate pe timpul a două exerciții de sprijin al deciziilor care au avut loc la Colegiul Național de Război (National War College) pentru a se determina cât de critice sunt ele în confruntarea cu amenințările viitorului mediu de securitate globală⁶⁷.

În primul rând o forță navală (flotă militară) trebuie să fie capabilă să dezvolte și să comunice cunoștințele despre forțele respective și despre situația militară. Întrucât computerele devin tot mai puternice și capacitatea lor de a procesa și transmite informații crește mereu, activitățile/acțiunile de comunicare a cunoștințelor vor crește cantitativ și calitativ prin schimbul direct de informații/date între elementele din spațiul de luptă extins în timp real, prin lucru în rețea.

În al doilea rând, o flotă trebuie să fie capabilă să controleze spațiul de luptă/operații în care desfășoară operațiile. În mod concret, ea trebuie să fie capabilă să supraviețuască împotriva amenințărilor diverse (arme sub apă, nave inamice de suprafață, avioane de luptă inamice, și atacuri cu rachete lansate atât de pe platformele flotei inamice, cât și de pe uscat (pământ).

În al treilea rând, orice flotă trebuie să fie capabilă să disloce/deplaseze forțele pentru a-și optimiza abilitatea ei de a sosi/ajunge în locul ordonat, la timpul potrivit.

Având/dispunând de acest potențial, o flotă trebuie să se miște rapid, cu scopul de a ajunge rapid și, în plus, trebuie să fie capabilă de o mare

⁶⁷ Defense and Technology Paper 19, *Alternative Fleet. Architecture, Design, Center for Technology and National Security Policy National Defense University*, 2005, p. 65.

manevrabilitate, pentru a ajunge în poziția tactică cea mai avantajoasă. Viteza și manevrabilitatea navelor vor contribui, de asemenea, la mărirea posibilității de supraviețuire a flotei în cazul unui război/conflict armat.

Totodată, de îndată ce flota a fost deplasată în raionul ordonat, ea trebuie să fie gata de luptă. Dacă operația este condusă împotriva unei flote inamice, flota noastră trebuie să fie capabilă să angajeze imediat și să distrugă mijloacele de luptă ale flotei inamice. Dacă, însă, operația este dusă pentru sprijinirea unor forțe terestre, ea trebuie să fie capabilă să atace și să distrugă atât țintele terestre fixe, cât și cele mobile, dar și să debarce forțe speciale acolo unde este nevoie de acestea.

Pentru că durata unui război/conflict armat este incertă, orice forță navală (flotă) trebuie să fie capabilă să se susțină singură și, dacă este necesar, să susțină/sprijine forțele terestre de pe litoral. Această capacitate cere în mod esențial ca forța navală (flota) să aibă reziliență să lupte întotdeauna și ziua următoare, în caz că circumstanțele cer acest lucru.

În sfârșit, o forță navală (flotă) trebuie să fie capabilă să contribuie la interzicerea oricărei forțe inamice de a amenința securitatea națională/colectivă (securitatea unui stat, sau chiar securitatea Alianței Nord Atlantice). Această capacitate cere, în esență, ca forța navală (flota) să participe în apărarea antirachetă, în monitorizarea vaselor suspecte, în apărarea porturilor și în controlul (mărilor) litoralului național.

Pentru politica de securitate a SUA toate capacitateile expuse anterior sunt importante, deși care anume capacitate este mai importantă pentru națiune depinde de caracterul politicii de securitate națională și de natura inamicului⁶⁸.

Dacă conducătorii SUA hotărăsc să continue politica de intervenție pentru stabilizarea regimurilor critice sau să pună accentul pe amenințările viitoare, ne putem aștepta ca forțele americane să contracareze inamici/adversari care folosesc tactici asimetrice. Pe de altă parte, dacă factorii de decizie ai SUA vor pune accentul pe menținerea avantajului strategic pe oceane, flota viitoare trebuie să fie pregătită să contracareze un adversar care ar acționa simetric pe oceane⁶⁹.

Unele capacitați sunt mai critice, în unele circumstanțe, decât celelalte. Dacă o flotă trebuie să sprijine o politică interventionistă, cele mai importante capacitați sunt: agilitatea, accesul și proiecția forței. Dar dacă flota americană urmează să sprijine o politică a avantajului strategic, cea mai importantă capacitate o reprezintă controlul ariilor/zonelor relevante (suprafețe mari ale oceanelor lumii sau porțiuni ale periferiei SUA). Dacă se va constata că inamicul se va comporta de o manieră asimetrică, cea mai bună cale de a realiza capacitațile

⁶⁸ Ibidem, p. 66.

⁶⁹ Ibidem.

dorite este lucrul în rețea a unui număr cât mai mare de mijloace de luptă ale flotei. În cazul în care inamicul este simetric, cea mai bună metodă de realizare a capabilităților este de a crește capacitatea de supraviețuire a mijloacelor de care dispune o flotă (forță navală), ceea ce se poate însăptui fie prin îmbunătățirea capacitații de apărare ale viitoarelor platforme (nave), fie prin lucrul în rețea a unui număr mai mare de mijloace și mai dispersate, deci prin mărirea numărului de nave (ceea ce înseamnă un număr mai mare de vase mai mici, care să aibă un cost/unitate mai mic).

Calcularea capabilităților unei forțe navale (flote)

O analiză a capabilității/capacitații de luptă/potențialului operațional al unei forțe navale (flote) se poate face luând în considerație două situații/cazuri/posibilități. Prima presupune posibilitatea de a interveni, unde se impune, împotriva unui inamic care ar putea acționa prin tactici asimetrice. A doua se face pornind de la ideea necesității de a menține avantajul strategic al Forțelor navale americane pe oceane obținut împotriva unui eventual inamic competent, care acționează simetric.

Calcularea/evaluarea capabilităților unei forțe navale (flote) se poate face prin intermediul analizelor de campanie (operații), care asociază flotei un scenariu specificat și apoi calculează rezultatele probabile în funcție de variabilele de intrare (inputs) care descriu inamicul, flota proprie și sistemul ce le cuprinde pe amândouă (ambele părți). Făcute corespunzător (corect), ele pot să producă informații detaliate valabile asupra performanțelor flotei. Aceasta înseamnă că analizele de campanie cer (adoptarea de) presupunerile detaliate și că detaliile/amănuntele pot să modifice și chiar să distrugă/desfințeze cercetările asupra caracteristicilor largi ale capabilității (caracteristicilor capabilității generale/largi).

S-a adoptat, însă, o țintă/un obiectiv diferit(ă) în acest studiu. Autorii⁷⁰ (Stuart E., Johnson și Arthur K. Cebrowski) studiului trec dincolo de filozofia obișnuită pentru proiectarea flotei naționale și caută un punct de avantaj de unde să poată examina presupunerea/însușirea fundamentală care să sprijine/susțină această filozofie și apoi să exploreze alternativele. La sfârșit se adoptă modelele care identifică și măsoară (din punct de vedere al parametrilor) parametric factorii critici care determină capabilitatea.

Detaliile viitorului pot fi incerte, dar analizele asigură mai degrabă un tablou clar al capabilităților pe care flota trebuie să le aibă. O atenție particulară se acordă imperativelor de a ajunge la tendințele tehnologiilor astfel încât cu timpul,

⁷⁰ Ibidem, p. 67.

capabilitățile arhitecturii flotei să crească corespunzător provocărilor puse de competiție (viitorii inamici).

Această perspectivă produce mai multă lumină decât analizele de campanie, când natura exactă a viitoarelor provocări este incertă și evită o soluție punctuală dependentă de detaliu.

O astfel de soluție este posibil să se dovedească prea fragilă când apar detaliile emergente, diferite de cele asumate.

Nu este necesar ca modelele pentru identificarea factorilor critici, care determină capabilitatea forțelor navale, să conțină mulți parametri de intrare.

Așadar, e bine să se evite asemenea modele, întrucât e imposibil să se determine cu precizie variabilele de intrare (inputs) care vor reflecta cu fidelitate schimbările viitoare (provocările viitoare). De aceea, principalul scop al acestei analize e de a decela cum e mai bine să procedăm pentru a ne asigura că acele capabilități critice aparțin flotei (forței navale). Modelele folosite de americani sunt, în mod intenționat simple și transparente pentru a explora modul cum factorii cheie, pe care i-au identificat aceștia, afectează capabilitatea flotei, în opozиie cu descrierea în detaliu a performanței din scenariul particular. Modelele de capabilitate utilizate în studiul american⁷¹ pentru compararea capabilităților flotei viitorului cu arhitecturile alternative sunt descrise suficient de clar. Mai multe detalii cu privire la aceste modele și concepte pot fi găsite în raportul pregătit de Institutul pentru Analize de Apărare (Institute for Defense Analyses) intitulat "Comparition of potential Future Fleet Architectures"⁷².

Analiza alternativelor

Dacă politica de securitate a SUA va continua să conțină o puternică componentă intervenționistă este nevoie de următoarele capabilități: accesul și controlul domeniilor operaționale; abilitatea de a lupta pe mare/oceane (protecția forței). Forțele navale ale SUA sunt pregătite în principal pentru sprijinirea bătăliei terestre dinspre mare și ele trebuie, prin urmare, să dimensioneze operațiile potrivit dinamicii bătăliei. Agilitatea arată abilitatea flotei să ajungă repede în locația potrivită și este deosebit de importantă. Întrucât sprijinirea operațiilor terestre cere Forțelor navale să fie poziționate la distanța de lovire a țintelor terestre, o flotă care participă la acțiunea intervenționistă trebuie să câștige accesul la litoralul inamicului împotriva forțelor inamice care sunt dislocate acolo. În sfârșit, întrucât motivul utilizării flotei într-un război intervenționist este de a sprijini operația

---

⁷¹ Ibidem, p. 67.

⁷² Ibidem.

terestră, flota trebuie să fie capabilă să dea o lovitură puternică imediat ce are acces la litoralul inamic.

Compararea abilității flotelor alternative

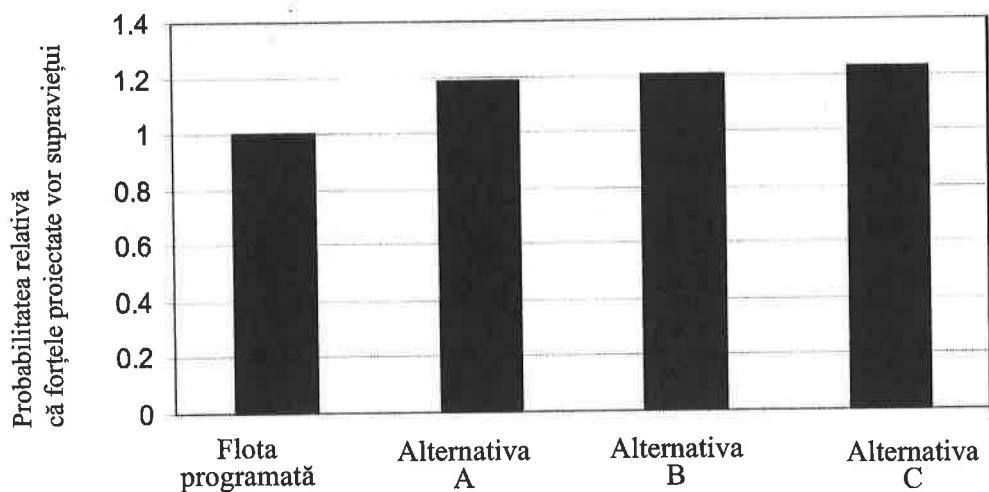

Fig. 1. Compararea abilităților flotei programate și flotelor alternative de a controla domeniul operațional prin încorporarea lucrului în rețea

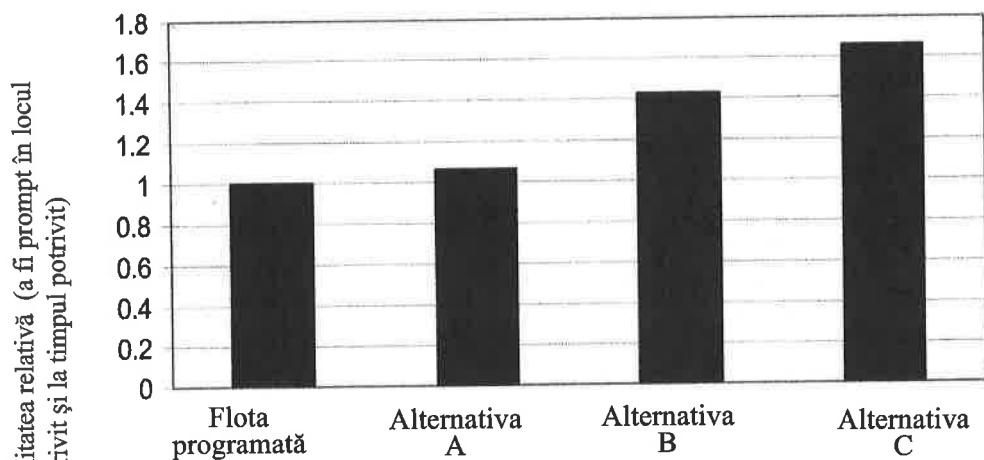
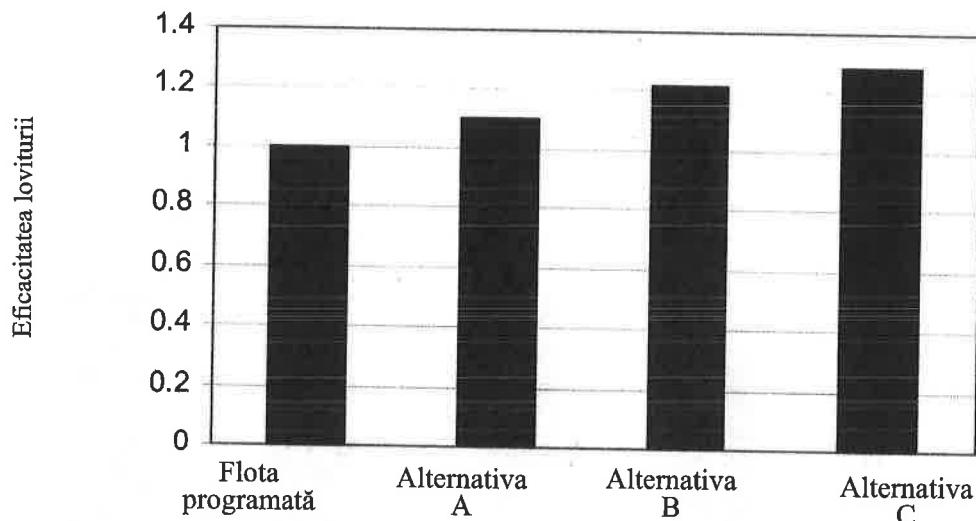

Fig. 2. Compararea abilității flotelor programată și alternative de a disloca prompt forțele în operații

Fig. 3. Compararea abilității flotelor programată și alternative de a lupta dinspre mare, având beneficiul lucrului în rețea

În prima strategie posibilă (politica interveționistă/strategia de contracarare a unui inamic asimetric) trebuie să se țină seama de faptul că este mult mai plauzibilă situația în care inamicul își va îndrepta acțiunile spre exploatarea vulnerabilităților flotei americane decât spre atacul întregii flote (confruntare flotă contra flotă). În consecință, inamicul va lovi flota americană și imediat va fugi, evitând confruntarea deschisă cu flotele navale americane. În mod similar, abilitatea flotei de a înălța diferitele mijloace (inamice) antiacces, pe care inamicul le-ar deplasa împotriva flotei americane, va fi redusă/diminuată de tacticile folosite de inamic pentru ascunderea acestor mijloace. Inamicul ar putea să opereze cu mijloacele sale într-un mediu/zonă în care obiectele înconjurătoare îi ar asigura posibilitatea de a se putea retrage înainte ca sistemele de arme americane să-l poată lovi. Prin urmare, cel mai important factor critic este abilitatea inamicului/adversarului de a eluda/îndepărta detecția/descoperirea. Această abilitate a inamicului de a se ascunde poate fi controlată de senzorii lucrului în rețea de pe mai multe platforme de luptă disperse.

Conținează mai mult capabilitatea rețelei și nu capabilitatea fiecărui element individual al acelei rețele de a descoperi țintele.

De exemplu, prin utilizarea informației făcută disponibilă rețelei de către toate navele, fiecare navă în parte ar putea lansa atacurile/loviturile împotriva țintelor dispuse în afara razei proprii de detecție a acestora.

O flotă care lucrează în rețea, care conține mai multe platforme (nave) oferă, prin urmare, posibilitatea de a fi nu numai mai capabilă, ci și mult mai la obiect în lupta împotriva inamicului asimetric. Evident, o forță care lucrează în rețea poate opera mai rapid, poate avea mai multe acțiuni tactice și poate prezenta (genera) inamicului un tablou mult mai fluid asupra intențiilor pe care le are.

Inamicul nu va mai fi capabil să înțeleagă ce intenții are flota și ce se va întâmpla în viitor pentru a-și elabora un plan viabil de acțiune.

Analiza de comparare a parametrilor capabilităților flotelor alternative din punct de vedere cantitativ și calitativ rezultă din figurile nr. 1, 2 și 3. Compararea se face pentru cele trei capabilități ale flotelor și anume: domeniul controlului operațional; dislocarea promptă a forțelor pentru operație; lupta dinspre mare/ocean.

În cea de a doua strategie posibilă, care constă în politica avantajului strategic al SUA, inamicul simetric al SUA, este vorba despre o politică de menținere a avantajului strategic împotriva unui inamic simetric care urmărește interzicerea accesului forțelor navale americane.

Cele mai mari nave din flota programată/proiectată pentru viitor (mai mari de 20.000 tone) pot supraviețui unei lovitură inamice și să rămână operaționale. Navele mai mici se pot însă sustrage mai ușor atacurilor și deci e mai puțin probabil că vor putea fi lovite. Aceasta înseamnă că arhitecturile alternative au câteva avantaje: număr mai mare, dispersare mai mare, viteză și agilitate sporite și semnătura mai mică, ceea ce micșorează posibilitatea/probabilitatea inamicului de a detecta, a le urmări, a ochi/ținti și apoi de a le lovi.

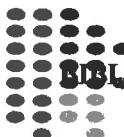
Capabilitatea flotelor alternative americane de a controla domeniul operațional au fost comparate în cazul în care SUA duce o politică a avantajului strategic împotriva unui inamic simetric (comparabil ca putere cu Flotele Navale ale SUA). Aceste capabilități sunt analizate într-o manieră asemănătoare cu cea descrisă anterior.

Așa cum se arată în fig. 1, 2, 3, în mod similar cu scenariul intervenției/inamic asimetric, capabilitățile flotelor alternative sunt mult mai mari în comparație cu cele ale flotei programate/proiectate. Forța navală proiectată în Alternativa „C”, din figura 3, reprezintă structura de forțe cea mai eficace.

Această modalitate de estimare a eficacității se poate aplica nu numai la forțele navale, ci la orice structură militară, fie ea navală, aeriană sau terestră. Metoda se fundamentează pe un aparat matematic deosebit de complex, pe o

modelare corespunzătoare finalizată prin simularea proceselor modelate pe sisteme computerizate de genul celor utilizate de americani.

În concluzie, această metodă s-ar putea folosi și în România pentru redimensionarea optimă a structurilor de forțe militare, astfel încât ele să reziste cu succes, din punct de vedere al eficacității, amenințărilor din noul mediu de securitate.

BIBLIOGRAFIE

Defense and Technology Paper 19, *Alternative Fleet. Architecture, Design, Center for Technology and National Security Policy National Defense University*, 2005.

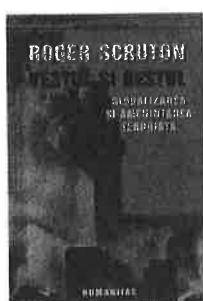
APARITII EDITORIALE

„GLOBALIZAREA” – PREZENTĂ ACTIVĂ ÎN PREOCUPĂRILE EDITORIALE DIN ROMÂNIA

*Col. drd. Iulian-Robert VÂTĂ
Lt. col. (r.) drd. Ovidiu-Dănuț CĂLUGĂRESCU*

Globalizarea reprezintă astăzi un termen întâlnit, cel puțin o dată în orice cotidian sau buletin de știri mass-media, manifestări științifice sau evenimente politice, economice, informaționale, militare, culturale etc., ca o evoluție definitorie a contemporaneității.

Fenomen deosebit de complex și ireversibil, lipsit de o evoluție lineară, procesul globalizării impune identificarea limitelor și provocărilor pentru a oferi soluții optime de răspuns în vederea valorizării oportunităților ce le generează. Privită ca principal vector al dezvoltării și nu ca o fatalitate sau factor perturbator al „dinamicii naturale” a societății, globalizarea este în principal o construcție ideologică și politică, prin lucrările de specialitate publicate în ultimii ani autorii încercând să identifice și să caracterizeze procesele sale contradictorii (globalizare și localizare, integrare și fragmentare, omogenizare și diferențiere etc.), efectele directe și indirecțe – dificil de cuantificat și controlat, formele de manifestare și a.

Rezultat al unor interacțiuni de ordin politico-diplomatic, economico-financial, mediatic sau informațional și în condițiile neîncadrării într-un sistem de reglementări clar definit și general acceptat, paradigma globalizării se alătură domeniilor „de graniță”, fiind prezentă în studiile privind mediul de securitate,

geopolitica, multiculturalitatea, noosfera etc. De aceea, a prezenta exhaustiv preocupările editoriale din România pe această temă depășește cu mult dimensiunea unui articol – chiar o bibliografie ar reprezenta un demers îndrăzneț, totuși enumerarea unor *publicații reper* poate fi utilă în activitățile infodocumentare. În acest sens am ales reducționist „*cuvântul-cheie*” **globalizare** din titlul unor cărți existente în structura enciclopedică a Bibliotecii Universitare a Universității Naționale de Apărare „Carol I”, prezentate alfabetic după autori, astfel:

← BĂDESCU, Ilie, MIHĂILESCU, Ioan, *Geopolitica, globalizare, integrare*, București, Editura Mica Valahie, 2003.

- BECK, Ulrich, *Ce este globalizarea? Erori ale globalismului – răspunsuri la globalizare*, București, Editura Trei, 2003.

- DUMITRIU, Petru, *Dreptul la dezvoltare în contextul globalizării economice*, București, Editura IRSI „Nicolae Titulescu”, 2004.

← ERHAN, Florin, *Globalizarea în căutarea echilibrului*, București, Editura Economică, 2003.

- FRUNZETI, Teodor, *Globalizarea securității*, București, Editura Militară, 2006.
- GUILLOCHON, Bernard, *Globalizarea: o singură planetă, proiecte divergente*, București, Editura Enciclopedia RAO, 2003.

◀ ILIESCU, Ion, *Integrare și globalizare: viziunea românească*, București, Editura Presa Națională, 2003.

- MARIN, Dinu, *Globalizarea și aproximările ei*, București, Editura Economică, 2004.

◀ POPESCU, Ion A., BONDREA, Aurelian A., CONSTANTINESCU, Mădălina I., *Globalizarea: mit și realitate*, București, Editura Economică, 2004.

◀ RACHIERU, Adrian Dinu, *Globalizare și cultură media*, Iași, Editura Institutul European, 2003.

- SCRUTON, Roger, *Vestul și restul: globalizarea și amenințarea teroristă*, București, Editura Humanitas, 2004.
- STIGLITZ, Joseph E., *Globalizarea: speranțe și deziluzii*, București, Editura Economică, 2003.

◀ *** *Gen, globalizare și democratizare*, Iași, Editura Polirom, 2004.

- *** *Globalizare și integrare economică: culegere de teste-grilă și studii de caz*, București, Editura Economică, 2003.

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (cod 26), a înscris în planurile editoriale ale ultimilor ani numeroase publicații – cărți, lucrări de cercetare științifică, cursuri, buletine și reviste etc., care abordează distinct sau conex, inter și pluridisciplinar problematica globalizării. Cadrele didactice, cercetătorii științifici, doctoranzii și masteranzii, ofițerii-studenți și cursanții și.a. au publicat numeroase studii și cercetări în „Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, revista „Impact Strategic” – variante în limba română și engleză apărute sub egida Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, și alte volume care au adunat periodic documentele prezentate cu prilejul sesiunilor de comunicări științifice, seminariilor, work shop-urilor, consfătuirilor etc., organizate în instituție, inclusiv cu participare internațională. Acestea pot fi regăsite în catalogul on-line al bibliotecii (<http://biblioteca.unap.ro>) precum și în site-urile proprii ale celor două periodice <http://buletinul.unap.ro>, <http://impactstrategic.unap.ro>.

Cursul de strategie „Globalizarea la începutul secolului XXI. Securitatea națională a României în epoca globalizării”, autor general prof. univ. dr. Mircea Mureșan și lt. col. drd. Doru Enache, apărut în anul 2005, este prima lucrare de acest tip având ca subiect principal globalizarea.

În colecția „Cercetare științifică”, a prestigioasei edituri menționate, au apărut în ultimii ani, prezentate cronologic și numai pe cele cu evidențierea termenului „globalizare” în titlu, următoarele cărți:

„Frontiere și vămi în era globalizării și a integrării” (2004), autori Ion Dragoman și Aurel Dragoman, prezintă, din punctul de vedere al dreptului, evoluția frontierelor și vămilor în istoria societăților organizate politic, starea acestora în momentul actual și provocările generate de globalizare și integrare.

„Globalizarea informației” (2005), autori Gheorghe Nicolaescu și Vasile Simileanu, evidențiuind rolul mass-media prin moda stilului global și al calculatorului – ca mediu și canal de informare, prezintă funcțiile gestionării informației și al rețelei Internet – ca mijloc fabulos de atac la distanță.

„Securitatea militară a României în epoca globalizării” (2006), autor Ion Gheorghe, abordează câteva probleme cheie: globalizarea militară și consecințele ei asupra securității internaționale; globalizarea și transferul de tehnologie militară, precum și efectele acesteia asupra securității militare a României.

„Integrarea în Uniunea Europeană ca protecție împotriva globalizării. Cazul României”, autor Christophe Midan, prezintă globalizarea ca un subiect extrem de actual și efectele sale asupra dezvoltării României din punct de vedere economic, politic și cultural.

„Securitatea regional-balcanică în contextul emergenței globalizării” (2006), autor Gheorghe Tătaru, tratează conexiunea dintre fenomenul globalizării și starea de securitate regional-balcanică, precum și manifestarea terorismului în acest spațiu.

„Mediul de securitate în contextul globalizării și integrării regionale” (2007), autor Petre Duțu, prezintă globalizarea drept o realitate complexă, securitatea națională și securitatea internațională în contextul globalizării, precum și implicațiile impactului globalizării asupra mediului de securitate.

Studiile cercetătorilor științifici ai Centrului de Studii Strategice de Securitate și Apărare al Universității Naționale de Apărare „Carol I” se

materializează prin publicarea periodică a unor articole, cărți sau seria de broșuri din care în tema analizată se înscriu:

„Implicațiile globalizării asupra securității naționale” (2005), autor Vasile Popa, care relevând amploarea impactului globalizării dezvoltă unele aspecte inedite ale procesului de asigurare a securității și sugerează o gamă largă de activități și strategii ce pot contribui la consolidarea, în context a securității naționale.

„Globalizarea insecurității. Factori și modalități de contracarare” (2006), autor Alexandra Sarcinschi, prezintă conceptul plecând de la analiza evenimentelor contradictorii apărute în politicile internaționale și în problemele de securitate, remodelate prin procesul de globalizare.

Demersul întreprins ar fi incomplet dacă nu am menționa în încheiere și unele cărți reper în abordarea globalizării securității, apărute, de asemenea, în Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, sub prestigioase nume de cadre didactice și cercetători științifici, astfel:

„Strategia de parteneriat, parteneriatul strategic” (2006), autori general prof. univ. dr. Mircea Mureșan și general bg. (r.) CSI dr. Gheorghe Văduva, lucrarea analizând filozofia și fizionomia strategiei de parteneriat ca alternativă la strategiile de confruntare, în contextul provocărilor, pericolelor și riscurilor adiacente, asumate sau impuse, inclusiv în procesul globalizării.

„Războiul viitorului, viitorul războiului” (2006) autori general prof. univ. dr. Mircea Mureșan și general bg. (r) CSI dr. Gheorghe Văduva, un studiu analitic și prospectiv, un concept sau care deja se aplică și își pune amprenta asupra strategiei militare, determinată și de globalizare.

„Geopolitica și geostrategia în analiza relațiilor internaționale contemporane” (2005), autor prof. univ. dr. Constantin Hlihor, prezintă considerații teoretice și metodologice în folosirea metodelor și tehniciile de analiză geopolitică și geostrategică a relațiilor internaționale contemporane, aflate sub impactul globalizării.

„Elemente de strategie militară contemporană” (2006), autor col. prof. univ. dr. Gheorghe Udeanu, abordează fenomenul *război* din perspectiva strategiei militare, influențată puternic de fenomenul globalizării.

„Elemente de artă militară” (2006), autor cdr. prof. univ. dr. Traian Anastasiei, analizează principiile și bazele operațiilor forțelor terestre și respectiv aeriene sau întrunite multifuncționale, în condițiile concrete de la începutul mileniului trei, inclusiv ale globalizării.

„Politici și strategii de securitate la începutul secolului XXI” (2005), autor col. conf. univ. dr. Dănuț-Mircea Chiriac, analiza plecând de la principiile și normele de funcționare a sistemelor de securitate contemporane și locul lor în cadrul securității regionale și globale, aflată sub impactul globalizării.

„Populație mondială și securitate internațională” (2005), autor CSI Petre Duțu analizează impactul factorilor demografici asupra securității naționale și prezintă strategiile de atenuare a acestuia, în condițiile globalizării.

IN ATENȚIA COLABORATORILOR

Pentru un rapor procesat și antrenat doar în respectiva cadrul editorial și în cadrul redacției.

1. Textul. Se introduce în Microsoft Word folosind fontul Times New Roman și înălțimea standard permisă de revista. Nu sunt acceptate fonturi și înălțimi nepermise (în afară de caracterele cu diacritice – și pe care nu le pot să le introducă în document). În cadrul revistei în limba română trebuie să fie folosită o singură formă de număr – Atât în titlu, cât și în text, pur și simplu, fără nici una dintre formele numărului românesc – și este interzis folosind hoda și hoda. Paragrafele vor fi delimitate de un spatiu sau articole în fundal separante între ele peste două linii parcurse doar.

2. Cuvintele. Indiferent de locul pe care îl ocupă în textul articolului, trebuie să introducă numai în Microsoft Equation Editor ([http://msdn.microsoft.com/en-us/library/aa140065.aspx](#)) și să se scrie cuvintele scrise de mână, numerotate și urmărite separat de textul propriu.

3. Figure. Nu se acceptă formule vectoriale standard. În ceea ce privește graficele vectoriale realizate recent Microsoft Word (de exemplu în format [.WMF](#) sau [.EMF](#)) și în ceea ce privește cele realizate cu ajutorul unor programe de desen, trebuie să fie închise și să aibă dimensiuni la care vor fi reduse, iar dimensiunile rezultă trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figure desenate în format separate de textul propriu, cu un spațiu de desenat de 12 puncte și care nu pot identifica locul din cadrul articolului în care trebuie să apară.

4. Imaginele. Imaginele acenate în baza unei cereri de argumentul Microsoft Word, că nu sunt separate. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet decât ca să se obțină informații necesare pentru tipărirea sau ca rezoluție mult inferioră celor acceptate pentru un răspuns. Imaginele de calitate și rezoluție de minimum 300 dpi. Pe lângă formatele JPEG și TIFF urmăriți ca în forma comprimată, valoarea originală să ramane rezonabilă.

5. Numerotarea. Ecuatiile, figuraile, tabelele și bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze patrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subiect;
- prin ordine de denumire, în ceea ce observări, figurile, tabelelor etc.

Vă mulțumim!

Redacția

Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei, rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției pentru a conveni forma de colaborare.

Coperta I: *Fragment din Columna lui Traian, reprezentând capul regelui dac Decebal*

Coperta II: *Columna lui Traian*. Sursă: Muzeul Militar Național, prin amabilitatea domnului Neculai Moghior, șeful Secției Documentare

Coperta IV: *Transportul unei piese de artillerie grea la Oituz*. Sursă: Muzeul Militar Național

Revista de Științe Militare

EDITOR

Secția de Știință Militară

a

Academiei Oamenilor de Știință din România

CONCILIUL EDITORIAL

PREȘEDINȚI DE ONOARE

general (r.) dr senator Mihail POPESCU

general (r.) prof. univ. dr Eugen BĂDĂLAN

PREȘEDINTE EXECUTIV

general prof. univ. dr Mircea MUREŞAN

VICEPREȘEDINTE

general-lt. prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

MEMBRI

amiral prof. univ. dr Gheorghe MARIN

chestor general prof. univ. dr Anghel ANDREESCU

general de brigadă (r.) prof. univ. dr Viorel BUTĂ

comandor prof. univ. dr Florian RÂPAN

contraamiral de flotilă dr Cornel MIRAI

general de brigadă prof univ. dr Visarion NEAGOE

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor-șef

colonel (r.) prof. univ. dr Emil ION

emili@unap. ro

Secretar general de redacție

colonel (r.) prof. univ. dr ing. Eugen SITEANU

Tehnoredactor

Liliana ILIE

Tema numărului: „Globalizarea”

ADRESA REDACȚIEI

București, șos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5

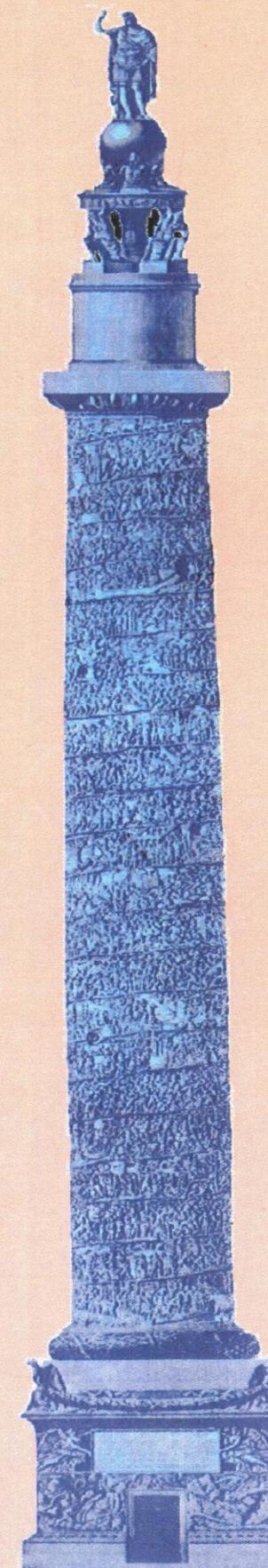
Telefoane: 021.319.48.81, 021.319.48.80/433

e-mail: arsenie_valentin@yahoo.com

Revista de Științe Militare apare semestrial

ISSN 1582-7410

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”

Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București

e-mail: editura@unap.ro

Tel.: 00-40-021-319.48.80/215; 307

Fax: 00-40-021-319.59.69